Knjižnica via Geppa, 9
TRIESTE

Člani Delavskih zadrug, volite samo listo št. 2!

List izhaja ob sobotah. Posamezna številka 25 lir, zaostale številke dvojno. Naročnina: celoletna 1100, polletna 600, trimesečna 350, mesečna 90 lir. Oglasi: 30 lir mm v širokosti 1 stolpca, plačajo se vnaprej

DELO

GLASILO AVTONOMNE TRŽAŠKE FEDERACIJE K.P.I.

Leto XI. štev. 18 (531) TRST - PETEK 20. NOVEMBRA 1959 Posamezna štev. 25 Lir

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: TRST, ulica Capitolina 3; telef.: 44-046 in 44-047
Odgovorni urednik: RUDOLF BLAŽIČ (Biagi)
založništvo „Dela"; tiska tip. Riva ul. Torrebianca 12

Teze za IX. kongres K.P.I.

O političnen položaju in o nalogah partije

Mednarodni politični položaj kaže danes nesporne znake nastopanja nove dobe. Hladna vojna se mora končati in prepustiti svoje mesto sožitju in miroljubnemu tekmovanju med socialističnimi in kapitalističnimi državami. Ta cilj je danes blizu in je konkretno dosegljiv po učinkoviti akciji vseh sil miru, delavskega razreda, delovnih množic narodov vsega sveta. To je rezultat tako odločne borbe za mir, ki jo vodijo predvsem Sovjetska zveza, socialistične dežele in najširše ljudske množice, kot rezultat globokih, nerazuljivih sprememb, do katerih je prišlo v ekonomskem in političnem ustroju sveta, kakor tudi od same stopnje razvoja, ki ga je dosegla človeška civilizacija. Človeštvu, ki je ustvarilo bojna sredstva za totalno uničenje, ki je na poti k osvojitvi vesolja, se vprašanje odnosov med državami, vprašanja miru in vojne, predstavljajo v novi luči. Sožitje in sodelovanje v miroljubne namene, se vsiljuje, pa četudi obstajajo še vedno odpor in protislovja, ki izhajajo že iz same narave imperializma. Preprečitev vojne postaja izvedljiva in skupna naloga, ki jo narekuje že samo napredovanje človeka na poti spoznavanja in osvajanja novih svetov, splošne blaginje, racionelne in vzorne ekonomske ter socialne organizacije.

1. Sistem socialističnih držav, ki danes zavzema eno tretjino zemeljske površine in kjer so na oblasti, na čelo ljudstva, komunistične in delavske partije, se je še posebno utrdil, tako na ekonomskem kot na političnem področju. Ekonomski napredek je v vseh teh državah znatno hitrejši kot v katipalističnih državah in njih razvoj se usmerja, v specifičnih pogojih posamezne države, naproti prehodu k obdobju komunizma.

Sovjetska zveza je na široki fronti prehitela tudi najbolj razvite kapitalistične države na področju šolstva in najbolj razvite tehnike in avantgardne znanosti. Njene pridobitve na področju vesoljskih raziskav, so odprle novo obdobje človeškega napredka, v kateri zavzema prvo mesto. Sedanji sedemletni načrt, ki se uresničuje s polnim uspehom, postavlja kot konkreten cilj zgraditev komunizma, v katerem bo vsakomur dano to kar bo potreboval. Sovjetska zveza, ki je bila med najbolj zaostalimi deželami in je bil njen napredek mnogo let oviran in preprečevan zaradi dolgoletne vojne, je prehitela večino buržoaznih držav, kar potrjujejo podatki o proizvodnji in o ljudski blaginji. V teku nekaj let bo Sovjetska zveza prehitela celo Združene države Amerike v pogledu proizvodnje na osebo. Splošno ekonomsko napredovanje drugih socialističnih dežel je tudi napredovalo. Kitajska je zagotovila, da bodo leta 1965 socialistične dežele dosegle več kot polovico svetovne industrijske proizvodnje. Tako bo kapitalizem prenehal biti prevladujoča ekonomska sila.

Naraščajoča moč socializma

Vse socialistične države nudijo danes okvir napredujoče notranje stalnosti in demokratičnega razvoja. Sunki iz leta 1956 in njih posledice so bile premoščene. Politična oblast je trdno v rokah delavskega razreda, ki jamči vsem delovnim ljudem udeležbo v političnem vodstvu, brez vsake diskriminacije. Demokracija se razvija, bodisi v tradicionalnih oblikah kot v neposrednih in specifičnih socialističnih oblikah, ki se nanašajo na elaboracijo ekonomskih proizvajalnih ciljev in na kontrolo njihove realizacije. Vse države socialističnega področja so povezane s tesno idejno in praktično solidarnostjo, ki se izvaja z recipročno gospodarsko pomočjo, z napredovanjem racionelne porazdelitve mednarodne dejavnosti v polnem spoštovanju suverenosti, neodvisnosti in političnih pobud vsake izmed njih.

Iz vsega tega sledi neprestano večanje dejanske moči socialističnega sistema, privlačne sile in prestiža komunizma med velikimi množicami delovnih ljudi, v vrstah intelektualne in politične avantgarde človeštva.

Propadanje kolonialnega zasužnjevanja

2. Število narodov, ki so se osvobodili kolonialnega jarma in so ustanovili nove države ali pa postavljajo nujno zahtevo po svoji osvoboditvi, za kar se tudi borijo, se je povečalo tako v Aziji kot v Afriki; borba proti vsaki obliki zasužnjevanja kolonialnega tipa se širi v Srednji in Južni Ameriki. Na vedno bolj širokem področju sveta se narodi ne le osvobajajo izpod imperialističnega jarma temveč aktivno iščejo novih razvojnih poti, ki izločajo sleherno obliko izkoriščanja in zatiranja in se torej na različne načine zoperstavljajo ter postavljajo po robu imperialističnim političnim igram. Z druge strani se kažejo vedno večja protislovja v tistih kapitalističnih delih sveta, kjer razvoj proizvodnje in tehničnega napredka omogoča visoko življenjsko raven, luksus in razsipavanje v visokih plasteh prebivalstva, in široke cone, ki obstajajo danes na vseh zemeljskih celinah, in katerih večji del pripada novim azijskim in afriškim državam, kjer velikansko število ljudi živi v veliki zaostalosti, v kroničnem pomanjkanju zaposlitve, v bedi in lakoti. Ta tragičen položaj, ki ga je ustvaril imperializem, je postal še slabši zaradi najnovejših oscilacij ekonomske konjunkture kapitalističnih držav. Svojstvene tendence kapitalizma preprečujejo premostitev tega položaja in otvoritev takih odnosov z manj razvitimi državami, ki bi izključevali ekonomsko izkoriščanje in politično podrejenost. Na tak način propada prestiž kapitalizma, medtem ko se vedno bolj veča prestiž socialističnih držav, ki edine lahko nudijo novim azijskim in afriškim državam, brez vsakih političnih protiuslug, rešnično pomoč, ki jo potrebujejo, to je paritetne odnose, brez sleherne oblike podrejanja ali izkoriščanja.

3. V kapitalističnem svetu se manifestiranje splošne krize, ki narašča v zadnjih letih prepleta z manifestiranjem ekonomske krize cikličnega značaja, kar se je najprej pojavilo v Združenih državah z znano recesijo, do katere je prišlo spomladi 1957. Protislovja med razvojem proizvajalnih sil in odnosi proizvodnje se večajo, in zaman so poskusi za njih premostitev z ustvarjanjem mednarodnih ekonomskih organizmov kot so Evropsko skupno tržišče, Evropska premogovna skupnost področja o svobodni izmenjavi itd. Ti organizmi izražajo dejansko stvarno tendenco po internacionalizaciji ekonomskega življenja, ki pa samo v socializmu more najti svojo organsko in pravilno rešitev. V teh organizmih se ponavljajo v še večjih in resnejših proporcijah proti slovja kapitalizma. Z njimi prihaja do povečanja premoči sile velikih monopolov, tako industrijskih kot finančnih, se ohranja in veča neenak razvoj v skokih poedinih držav, kar povzroča nove rivalitete in nasprotstva med velesilami zaradi preureditev in recipročnih odnosov moči.

Kriza kapitalističnega sistema

Ameriška premoč še nadalje obstaja, toda razlike med ekonomsko silo Združenih držav in nekaterimi izmed držav Zahodne Evrope so se zmanjšale in težijo po nadaljnjem zmanjševanju. Zlasti nemški kapitalizem, ki je bil zelo hitro vzpostavljen prav s pomočjo ameriškega kapitalizma, ter njegov ustroj, sta danes v stanju, da zahtevata ekonomsko hegemonijo v Zahodni Evropi in torej odgovarjajočo vlogo v vodstvu zahodne politike.

Kapitalistično gospodarstvo doživlja še nadalje globoke spremembe, kar je posledica velikanske razširitve tako konvencionalnega kot jedrskega oboroževanja. Ta razsiritev, ako je služila velikim kapitalističnim monopolom, njihovim konjunkturam, je po drugi strani velikansko breme, ki ga ne morejo več prenašati narodi in ki ogroža solidarnost bilane tudi držav, ki so ekonomsko močne.

Razumljivo je, da se v takem mednarodnem položaju važen del vodilne buržoazije zaveda, da ne more nadaljevati po stari poti hladne vojne in atlantskega oltrancizma. Preokret k pomiritvi se predstavlja pred temi skupinami kot objektivna potreba in sami njihovi interesi jih silijo v to smer. Te skupine čutijo, da prehod od hladne vojne k novemu svetovnemu spopadu lahko postane neizbežen, ako se še nedalje vztraja pri poskusih ohranitve sveta na robu propada, ako se ostaja pri oboroževalni tekmi in zlasti pri razvoju jedrskega orožja. Ta tragična nevarnost je vedno bolj pričujoča v zavesti narodov. Ameriški atomski monopol je prenehal obstajati že pred časom in je prepustil svoje mesto očitni vojaški inferiornosti. Današnje orožje je tako, da bi se v primeru morebitnega splošnega spopada, nobena izmed zahodnih držav — vštvši tudi Združene države Amerike — ne bi rešila pred popolnim uničenjem. Politika hladne vojne postaja tako samomorilska politika, pred katero se človeštvo in razum izmikata z grozo. Razlogi, s katerimi so to hladno vojno opravičevalo izgublja vedno bolj na svoji učinkovitosti, in to spričo volje in potrebe po miru med narodi.

Antisovjetska in antikomunistična agitacija, sloneča na argumentih, ki se vedno bolj odkrivajo kot lažni, izgublja sleherno možnost prepričanja, spričo stvarnosti, ki je v vsakodnevnem protislovju. Socialističnemu svetu, ki predlaga konkretne ukrepe za zmanjšanje mednarodne napetosti in za prehod k režimu mirnega sožitja; ki predlaga dokončno odpoved vojni in vsaki obliki oboroževanja, ni mogoče odgovarjati kot do sedaj, z navadnim odklonom. Odpira se obdobje stikov, diskusij, primerjanja recipročnih stališč. Zahteva se sprejem mirne koeksistence in sodelovanja, zato da se postavi celoten sistem mednarodnih odnosov na nove temelje, ki bodo zagotovili trajen mir.

Mednarodna pomiritev in sožitje

4. Za ohranitev stvarne in trajne pomiritve v mednarodnih odnosih in ustvaritev režima mirne koeksistence in sodelovanja, niso dovolj le nameni, izjave in geste. Potrebne so nove poti zunanje politike dejansko otvore in nadaljujejo. Toda na tem področju se pojavlja globok upor in močna opoziciia.

Vec kot deset let je bil takoimenovani zahodni svet organiziran za hladno vojno, je bil povezan v vojaška zavezništva in na njem so bila posejana številna oporišča za napad proti Sovjetski zvezi. Propast socialističnega sveta ali enega dela tega sveta e bil cilj, ki so ga zasledovai s provokacijami vseh vrst. To pogubno in noro politiko je vsa evropska buržoazija sprejela in to brez pridržkov socialdemokratskih strank in katoliške hierarhije. Poskus cerkve, da bi prevzela idejno vodstvo in politiko vsega Zahoda prek ustanovitve in prihoda na oblast katoliških množičnih strank, se je izvršil s tem, da so napravili iz katoliških strank orodje hladne vojne. Še danes ni izšla iz katoliškega sveta nobena pomembna pobuda za podkrepitev in pospešitev preokreta k pomiritvi.

Hladna vojna je nadalje omogočila, da so prišle na oblast skupine, ki so bile vedno bolj odločno usmerjene k socialnemu konservativizmu reakciji in zaostrovanju mednarodnih sporov. Na tej platformi je temeljila vsa notranja in zunanja politika Bonnske Nemčije. Tako se je dospelo, pod pritiskom oltrancističnih krogov tudi do atomske oborožitve zahodne Nemčje, ki je postala od napadalnega vojaškega zavezništva na evropski celini. Uničena je bila ena izmed pridobitev vojne proti fašizmu, kar je bilo s pakti sankcionirano v prvem povojnem obdobju; onemogočena je bila združitev Nemčije v eno samo nemško državo, ustvarjeni so bili pogoji, zaradi katerih na nemškem teritoriju obstajata danes dve državi in od nobene izmed njiju ni mogoče zahtevati, naj izgine. Vzporedno s tem se je v Franciji vršil proces reakcionarne degeneracije, čigar glavna zmet je bil in je še vedno poskus francoske buržoazije, da bi za vsako ceno rešila vse svoje kolonialne pozicije, da bi strla osvobodilna gibanja raznih narodov, ki se borijo za neodvisnost. Premagani v Maroku in Tuniziji, vojaško poraženi v Indokini, so se francoski kolonialisti z vso silo zavzeli, da bi strli narodne sile alžirskega ljudstva. Nadaljevanje krivične in barbarske

(Nadaljevanje na 2. strani)

KONGRES TRŽAŠKE FEDERACIJE KPI

15-16-17. 1. 1960

Federalni komite in Federalna kontrolna komisija Avtonomne tržaške federacije sta na sejah, ki so bile 7. 12. in 14. novembra razpravljala o delovanju Centralnega komiteja Komunistične partije Italije, katero je orisal tovariš Vidali.

Ob zaključku sestankov je bilo sklenjeno:

1. **Od petka, 20. novembra dalje bosta Federalni komite in Federalna kontrolna komisija Avtonomne tržaške federacije KPI razpravljala o tezah za IX. vsedržavni kongres Komunistične partije Italije;**
2. **kongres Avtonomne tržaške federacije Komunistične partije Italije se bo vršil 15. 16. in 17. januarja 1960;**
3. **za kongres Avtonomne tržaške federacije bo izvoljen po en delegat na vsakih 30 članov partije;**
4. **dnevni red kongresa Avtonomne tržaške federacije KPI bo izdelan v teku prihodnjega tedna in**
6. **potrebni ukrepi za kongrese sekcij, ki se bodo vršili pred kongresom Federacije. bo do sprejeti v prihodnjih dneh.**

OPOMBA

Podnaslovi niso sestavni del tez, za IX kongres KPI

42 let po Oktobrski revoluciji

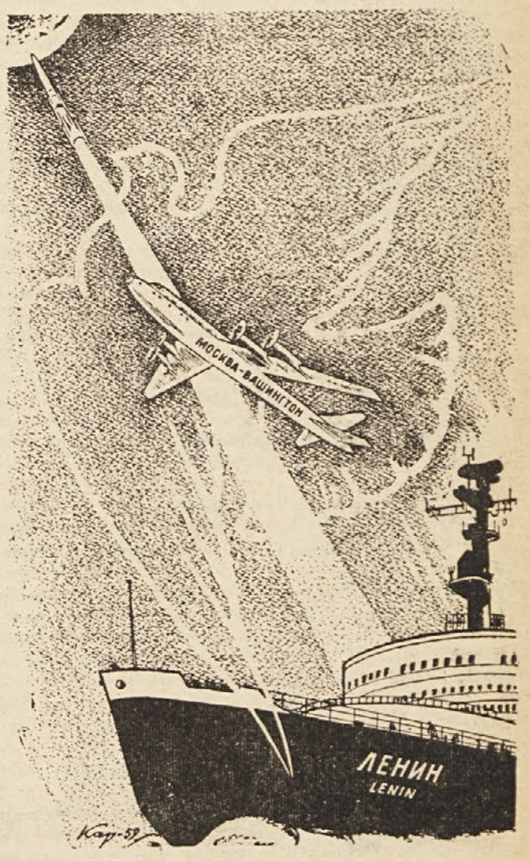

Pred 42 leti, to je ob koncu revolucije, je bila Rusija še na vseh področjih zaostala dežela. Delovni ljudje so živeli ve veliki bedi. Industrija je bila zelo slabo razvita. Kmete, ki so obdelovali zemljo na primitiven način, je po mili polji izmozgavala parasitska gospoda. Danes je tam povsem drugače. Tako industrija kot kmetijstvo, tako tehnika in znanost so dosegle silni razvoj.

Gornja risba, ki je bila objavljena v moskovski «Pravdi» prikazuje tri zelo važne momente sedanje dobe: razvoj atomske sile v miroljubne namene, polet v vesolje in pa — mir

Ponovno se govori o spremembi meja med Italijo in Jugoslavijo

▲ *Vlada je dolžna, da objasni vse probleme, o katerih je razpravljal poslanec Folchi v Jugoslaviji*

TRST — Italijanski in jugoslovanski tisk zelo poudarjata pomen razgovorov, ki jih je podtajnik italijanskega zunanjega ministrstva Folchi imel te dni z najvidnejšimi zastopniki jugoslovanskega političnega in gospodarskega življenja. Oboji listi še zlasti poděrtavajo prisrčnost, ki je prevevala različna srečanja, posebno sestanek s predsednikom jugoslovanske republike.

Dolgo uradno poročilo, ki so ga objavili po razgovoru Folchija s Titom, podrobno navaja vse, o čemer sta govorila. Za naše področje je posebno važen tisti del poročila, ki se tiče položaja narodnih manjšin v obeh državah. Glede tega so sklenili nadaljevati s sestanki in sodelovanjem, da bi se sporazumeli o najprimernejših ukrepih za ureditev tega vprašanja.

Podtajnik Folchi je v Beogradu obravnaval z jugoslovanskim zunanjim ministrom mednarodne zadeve, ki pravi uradno poročilo, da zanimajo obe državi. Sodijo, da so pri tem razpravljali tudi o namestitvi raketnih odstrelišč v Italiji, čemur se je Jugoslavija svojčas uprla v tisku in z izjavami nekaterih svojih uradnih zastopnikov, češ da bi raketna oporišča utegnila biti nevarna za nedotakljivosti jugoslovanskega ozemlja. Z italijanske strani so tako razlaganje te stvari odločno zavrnili ter dejali, da ima Italija popolno pravico do vseh obrambnih korakov, dogovorjenih v okviru atlanskega zavezništva.

Važno vlogo pri beograjskih posvetovanjih so igrale tudi gospodarske in kulturne zadeve. Sklenili so, da bodo čim prej slenili poseben kulturni sporazum med obema državama.

Tako poroča tiskovna agencija «Italia», katera pa zamolčuje nekaj, o čemer poroča demokristjanski tisk in sicer o «določitvi» meja med Italijo in Jugoslavijo, o čemer se je razgovarjal podtajnik Folchi med obiskom v Jugoslaviji. Te vesti so močno odjeknile tako v Trstu, kot v Miljah in drugih obmejnih krajih na Tržaškem ozemlju, kjer se o tem vprašanju v teh dneh mnogo razpravlja.

To vprašanje je živo občuteno v vseh krajih, ki so neposredno obučutili kaj pomeni to, kar demokristjanski list «Popolo» označuje «normalno operacijo za določitev meje na najbolj primernih mestih». Slično definicijo je rabila rimska vlada leta 1954 ko je prišlo do razdelitve miljske občine, zaradi česar se je izselilo 2.229 občanov iz področij, ki so pripadla Jugoslovaji, kar je še bolj zaostrilo gosporasko krizo v tej občini.

O tem problemu je te dni poročala tudi «Unità», kar pa so takoimenovani «poluradni» krogi precizirali, trdeč da se utegne zgoditi, da bodo o morebitnih popravkih meja razpravljali na enem izmed bodočih sestankov predstavnikov obeh zainteresiranih vlad. Toda v isti precizaciji je dodano, da «gre za preložitev mejnih količev le za nekaj metrov».

Iz drugih «neuradnih krogov» pa se je izvedelo, da ne gre le za miljsko področje, kjer bo izvedena le minimalna sprememba meje, temveč za druga področja».

Jasno je, da zanikati vesti o spremembah meje četudi le za nekaj metrov, pomeni dejansko potrditi in ne pobiti to, o čemer je poročala tudi «Unità». Tako je dejal miljski župan Pacco, ko so ga novinarji vprašali za mnenje o tem vprašanju, in dodal: «popraviti meje za nekaj sto metrov, ali tudi samo za nekaj metrov na področju miljske občine pomeni, odtrgati od te občine še tista naselja, ki so ji ostala in utegne priti do tega, da se meja pomakne v neposredno bližino glavnega trga miljskega mesta».

Toda podobnos kot o Miljah lahko napišemo tudi o dolinski, ali zgoniški, ali repentabrski občini, ki se nahajajo vzdolž meje in katerih središča so oddaljena v zračni črti le nekaj sto metrov od nje.

Tržačani iz lastne izkušnje d bro vedo, kaj je to, kar rimski krogi imenujejo «topografija». Tudi leta 1954, ko je bilo razkosano Tržaško ozemlje, se je govorilo lo o nekaj desetin metrov. Nekateri vladni «izvedenci» in funkcionarji, ki so skušali minimizirati pomen razkosanja miljske občine, so tedaj zatrjevali, da gre za področja brez vsake strateške važnosti. Pred nekaj leti je minister za zunanje zadeve odgovoril senatorju Terraciniju v zvezi s «popravki» meja, o čemer se je tedaj govorilo, da «gre le za nekaj stotin metrov».

Pred nekaj meseci je obramb. ni minister v odgovoru na eno izmed interpelacij našega poslanca, tovariša Vidalija, med drugim izjavil, da je «kraško področje zelo primerno za vojaške vaje, ker je malo obljudeno in nerodovitno». Kdo more se daj trditi, da vlada ne misli nekaj podobnega in da ji ni nič za to, ako se od Tržaškega ozemlja odreže kos «malo obljudenega in nerodovitnega Krasa»?

Zaradi tega je tržaško prebivalstvo v resnici vznemirjeno in to vznemirjenje je tem bolj upravičeno, ako pomislimo, da minister za državne udeležbe Ferrari-Aggradi, ki je te dni obiskal Trst in Tržič, v bistvu ni potrdil resnosti položaja industrijskih podjetij IRI, to je v ladjedelnicah v Trstu, Tržiču in Miljah in Škedenjski livarni, za katera ne obstaja nobena perspektiva moderniziranja in zagotovitve primernih naročil, kar je bistvenega pomena za obstoj teh podjetij, ki so jedro celotnega industrijskega ustroja na Tržaškem ozemlju in v Tržiču.

Toda ako vse to povežemo še s premestitvijo kapitalov iz Trsta, z namenom, da presele urade žavelješke čistilnice nafte «Aquila» v Mil (kar je bilo potrjeno prav v teh dneh), s postopnim zmanjševanjem čistilnice «Standard», s stalnim nazadovanjem pristaniškega prometa, dobimo precej zaokrožen ok. vir položaja.

Trst je drago plačal rešitev, do katere je prišlo leta 1954. Toda, ali bo prav tako drago plačal sporazume, ki so bili doseženi ali pa bili samo začrtani med obiskom poslanca Folchija

(Nadaljevanje na 8. strani)

V nedeljo 22. novembra bodo volitve novega upravnega odbora Delavskih zadrug

● *Navodila članom Delavskih zadrug*

● *Volitve bodo samo na osrednjem sedežu ustanove*

V nedeljo 22. novembra bodo volitve enega dela upravnega sveta Delavskih zadrug. Volišče bo odprto od 9. do 22. ure, nahaja pa se, kot smo že poročali, na osrednjem sedežu ustanove, v Sprehajališču Sv. Andreja (Passeggio S. Andrea) v Trstu. Volili bodo lahko vsi člani Delavskih zadrug, ki so prispevali delež v znesku 500 lir in je to zapisano v zadružni knjižici. Nastopata dve različni kandidatni listi. Napredna lista, to je lista, ki so jo predložile skupno Komunistična partija, Socialistična stranka Neodvisna socialistična zveza, CGIL in skupina ustanovih in starih članov Delavskih zadrug je na glasovnici označena s številko 2. Ta lista zahteva obnovo in poživitev zadružne ustanove in njeni kandidati jamčijo, da se bodo v novem upravnem svetu z vsemi silami borili za to, da se bo zgodilo. Listo, ki je na glasovnici označena s število 1 pa so predložili demokristjani in njihovi zavezniki ter drugi nacionalisti, nima pravega programa in cilja pred seboj. To tem manj, ker na njej nastopajo ljudje, ki so odobravali politiko nazadovanja te prekoristne zadružne ustanove tržaških, goriških in furlanskih delovnih ljudi. Zato naj noben naš človek ne glasuje za to listo!

Na 8. strani lista objavljamo vsebino letaka, ki ga je za volitve objavil Enotni odbor za obnovo in poživitev Delavskih zadrug. Objavljamo tudi posnetek glasovnice, ki kaže, kako je treba voliti — in pravilno voliti!

V naslednjih odstavkih objavljamo, seveda v mejah možnosti in razpoložljivega prostora, nekaj podatkov iz zgodovine Delavskih zadrug. Še prej pa moramo naše bralce opozoriti, naj ne nasedaja vabilom, ki jih te dni s tako vnemo pošiljajo demokristjani na domove članov Delavskih zadrug. Prav tako moramo opozoriti na dejstvo, da ne bo sedanja uprava Delavskih zadrug dostavila članom nobenega posebnega vabila, naj se udeleže volitev. Voliti je dolžnost članov samih! Zato naj se člani predstavijo na volišču s knjižico Delavskih zadrug in z osebno izkaznico. Nobenega drugega volilnega potrdila, torej ni.

Delavske zadruge v Trstu so bile ustanovljene 1. oktobra 1903. na pobudo skupine tržaških kovinarskih delavcev in tiskarjev, kateri je načeloval tedanji voditelj tržaškega delavskega razreda Valentino Pittoni, ki je bil znan tudi kot eden izmed najvidnejših pobornikov zadružništva v Evropi.

V začetku je ustanova delovala samo v Trstu, toda kaj kmalu se je njeno delovanje razširilo po vsej deželi, v Istri in Furlaniji. Ustanovljen je bil tudi sklad za podporo članom, sklad za socialno skrbstvo nameščencev; 10 odst. čistega dobička pa je bilo namenjenih podpori delavskim kulturnim krožkom.

Ob začetku prve svetovne vojne je bilo že 34 zadružnih poslovalnic. Po koncu vojne se je delokrog še bolj povečal ter je zavzel razne panoge udejstvovanja, od česar so imeli mnogo koristi ne le mestni potrošniki temveč tudi kmetje, vinogradniki in živinorejci. Število poslovalnic se je še bolj povečalo. Iz čistih dohodkov, ki so jih imele DZ so mnogi kmetje lahko prejeli kredite za izboljšanje svojih gospodarstev in zgrajenih je bilo več ljudskih domov.

Ko je prišel fašizem na oblast se je takoj s silo polastil ustanove, še prej kot pa se je to zgodilo, so razne fašistične škvadre, zlasti v Istri, opustošile mnogo poslovalnic. Zaradi tega je ustanova utrpela veliko izgub. Še hujše pa je bila ustanova prizadeta potem, ko je bila s kraljevim dekretom št. 1906, dne 24. oktobra 1935, proglašena za «Ente morale» in so bili v upravni svet pritegnjeni kot «člani, ki finansirajo ustanovo» tržaška občina in pokrajina, Banca Nazionale del Lavoro in fašistična zveza potrošnih zadrug. Od tedaj dalje je bil predsednik upravnega sveta imenovan od vlade in samo štirje člani upravnega sveta so bili voljeni od članstva. In ta dekret je letos ponovno uveljavil komisar Palamara.

V zadnjih letih so imele DZ na Tržaškem ozemlju 84 trgovin jestvin in 14 mesnic, 27 trgovin v goriški in 3 v videmski prokrajini. Vseh nameščencev ustanove je sedaj okrog 500, članov pa je okrog 18 tisoč.

V zadnjih petih letih je ustanova nazadovala in še nazaduje. Med drugim je bilo oddanih 14 mesnic zasebnikom, razpuščeni so bili mizarski oddelek, oddelek za prevoze in avtomobilski park.

Za sanacijo položaja je nujno, da se vrne ustanovi značaj, ki so ji ga dali njeni ustanovitelji, kar bi bilo v interesu članov in vseh potrošnikov. Zato se mora preklicati prej omenjeni dekret komisarja Palamare.

Tudi od glasa, ki ga bodo na nedeljskih volitvah dali člani, je odvisno kdaj se bo to zgodilo. Zato pozivamo naše člane, naj se udeleže volitev in naj tako izrazijo upravičeno zahtevo, ki jo komunisti že toliko časa zahtevamo, to je: Delavske zadruge naj se vrnejo v roke članom, ki so edini njihovi zakoniti lastniki!

POJDITE NA VOLITVE IN ODDAJTE SVOJ GLAS LISTI ŠTEVILKA 2!

Preokret mednarodnega političnega položaja

(Nadaljevanje s 1. strani)

vojne, ki nima nobene perspektive, je imelo za posledico padec demokratičnih in tradicionalnih parlamentarnih ustanov ter prihod režima personalne diktature. Ta režim se je zvrstil s sovražniki pomiritve, hoče povečati tekmo jedrskega oboroževanja in danes podpira, v zameno za ekonomsko pomoč, agresivno politiko bonnskih militaristov.

Nič manj zapleten se predstavlja položaj v odnosih z afriškim in azijskim svetom. Če je namera Združenih držav in Anglije, da bi posegle z vojsko na Srednjem Vzhodu in strle nov režim, ki je bil ustvarjen z revolucijo v Iraku, smešno propadla, tudi zaradi odločne razvrstitve socialističnih sil in sil miru; če niso imele uspeha akcije naperjene proti republiki Indoneziji, se pa nadaljujejo druge oblike posegov, politične in spletkarske akcije, ki imajo za namen ohraniti pod oblastjo imperializma tiste dežele, ki so še danes kolonije in nove države, ki so v zadnjem času dobile svojo neodvisnost. Glavno kazalo te protidemokratične in napadalne politike je zadržanje Združenih držav, ki nočejo priznati Ljudske republike Kitajske in prepustiti da bi jo sprejeli v Organizacijo združenih narodov ter ji tako dali tisto mesto, ki ji pritiče; istočasno pa se ohranja napadalna baza na Formozi in na drugih manjših otokih ob kitajski obali. Prav tako so kazalo take politike reorganizacija na drugih bazah preminulega bagdadskega pakta, ameriška vojaška penetracija v Iran, v Laos, Viet Nam in v Južno Korejo, kakor tudi pritisk, ki ga izvajajo na vodilne skupine novih afriških in azijskih držav, zato da bi odtrgali od ljudskih in naprednih delavskih množic, jih porinili na pot reakcije, da bi iz njih naredili agente novih oblik kolonializma, ekonomskega izkoriščanja in političnega zatiranja.

5. V teh pogojih odpor in opozicija napram novim usmeritvam mednarodne politike ne bosta mogla biti razbita in prehod k mirnemu sožitju bo težak in utegne biti celo preprečen, ako se ne bo razvila močna borba za mir, h kateri naj pristopijo vse napredne socialne sile narodov in držav, ne glede na razredne razlike političnih ali verskih načel.

Ta borba mora danes imeti kot prvi cilj splošno razorožitev, ki naj se sicer uresniči postopoma, toda naglo in z odgovarjajočo kontrolo. To naj se nanaša tako na konvencionalno kot na jedrsko orožje, katero mora biti v celoti uničeno. Prepovedati se mora nadaljnje izdelovanje tega orožja. Razorožitev, ko bo onemogočila vojno in bo dala na razpolago narodom neizmerna bogastva za investicije v mirne namene, bo omogočila, da se bo človeštvo v resnici oddahnilo, bo odprla pot novemu razvoju in ekonomiji miru.

Toda borba za razorožitev ni dovolj. Z njo se morajo povezati, tako v mednarodnem kot v državnem merilu množične akcije za sprejem in spoštovanje načel miroljubnega sožitja. Sem spada v prvi vrsti priznanje nove stvarnosti, ki obstaja danes v svetu. Gre tu predvsem za priznanje Ljudske republike Kitajske in Demotratične republike Nemčije ter za prenehanje agitacije proti socialističnim deželam. Nadalje je treba dati vsem državam enake pravice in dostojanstvo v mednarodnih odnosih; se odpovedati vsakemu vmešavanju v notranje zadeve drugih držav ki ima namen preprečiti, da narodi sami in svobodno odločajo o svojih ekonomskih in političnih ureditvah. Treba je likvidirati vsa agresivna oporišča in vzpostaviti najširše ekonomske, znanstvene in kulturne stike med vsemi narodi.

Prav gotovo je, da bo prišlo postopno k napredovanju te poti. Zato pa se zahteva, da je politična akcija tistega, ki se bori za mir neprestana in konkretna in predvsem da ta akcija ima v vsaki posamezni državi nacionalno vsebino, povezano s svojimi specifičnimi zgodovinskimi in političnimi pogoji, s težnjami ljudskih množic, z velikimi vprašanji, ki so v slehernem konkretnem primeru aktualna in čakajo na rešitev. V tem smislu morajo delovati komunisti v Svetovnem gibanju za mir in v katerem koli drugem gibanju ali pobudi, ki ima za cilj konkretno borbo za mir, za razorožitev, za pomiritev.

6. V Italiji, je še bolj kot v drugih državah na Zahodu, politika hladne vojne in antikomunistične gonje, neposredno in poglavitno orodje za vsiljevanje diskriminacije proti delavskim strankam, za to, da se obdržijo podrejene vodstvu dominantnih kapitalističnih skupin in krščanske demokracije druge socialne in politične sile, za sejanje razdora in predsodkov proti socializmu v vrstah ljudskih množic. Politika hladne vojne je bila v središču akcij visoke cerkvene hierarhije, katere so iskale v njih sanfedistično pokroviteljstvo nad konservativnimi interesi in privilegiji, kar je v nespornem protislovju z zahtevami napredka v Italiji in v modernem svetu. Ustanovila je pravo ideološko in politično bazo demokristjanskega monopola.

Dejansko Italija ni imela, po pristopitvi v atlantski pakt, svoje prave zunanje politike, ki bi bila odraz suverenosti in avtonomije v mednarodnih odnosih in ki bi odgovorjala interesom italijanske države. Pasivno se je pridružila vsem oltrancističnim pobudam in celo nedavnim postavitvam napadalnih atomskih raket na italijanskem ozemlju. Ta zadnji korak, ki dela iz Italije neko izjemo in jo spreminja v prvo tarčo na evropski celini v morebitnem atomskem spopadu, je bil sprejet, ne da bi bil istočasno podvzet najmanjši ukrep za zaščito prebivalstva. Kar se pa tiče gospodarskih in kulturnih odnosov, so imeli italijanski vladajoči krogi do sedai v primerjavi z drugimi atlantskimi vladami, najzadnje mesto, ki je v veliko škodo državi in predstavlja pravo žalitev njenega prestiža.

Pomiritev in miroljubno sožitje

Pobuda, ki je bila podvzeta pred nedavnim, toda mnogo za vsemi drugimi «atlantskimi» državami, glede razsodnejših odnosov s Sovjetsko zvezo, je pozitivna. Toda značilno je, da čeprav je bila do sedaj hoječa in delna, je vzbudila ugovore in nasprotovanja, ki kažejo kako je potreben in nujen pritisk množic za spremembo smeri tradicionalne italijanske zunanje politike.

Borba za mir se prevaja za italijansko ljudstvo, v zahtevo nacionalne politike, ki bo izločala vsako tuje vmešavanje za preprečitev razvoja italijanske demokracije, ki bo odklonila podložništvo atlantskemu oltrancizmu in ki bo še posebej odklanjala, da bi Italija bila ameriško atomsko oporišče. Prevaja se v zahtevo po politiki prijateljstva, izmenjav in stikov z vsemi narodi, po zbližanju z mladimi afriškimi in azijskimi državami, po novih odnosih z vsemi socialističnimi deželami, začenši s Sovjetsko zvezo in s Kitajsko. Ni mogoče govoriti o dostojnem položaju Italije v Evropi in v svetu, ako se ta ne upre hegemonističnim poskusom bonnske Nemčije in gollistične Francije in ako ne podpre, brez slehernih pridržkov, predlogov za splošno razorožitev ter ako se ne udeleži vseh razprav o še vedno perečih vprašanjih, s predlogič ki izhajajo iz priznanja sedanje stvarnosti na mednarodnem področju in ki omogočajo modre rešitve.

Te potrebe postajajo danes, pod pritiskom dejstev, jasne znatni večini demokratov, ki so v dobri veri verjeli obrambnemu značaju atlantske politike in ljudskim množičam, ki so še vedno pod vplivom kapitalističnih in klerikalnih skupin. Nova vprašanja se postavljajo pred katoliški svet, ki se ga je visoka vatikanska hierarhija poslužila v blazni politiki antikomunistične gonje in tudi pred buržoazne sile glede veljavnosti stare atlantske politike, ki se vsiljuje Italiji. Potreba in aktualnost aktivnega sodelovanja v preokretu miru se imponira veliki večini prebivalstva.

7. Velike spremembe, ki so nastale v gospodarskem in političnem ustroje sveta in nov položaj mednarodnih odnosov ustvarjajo različne in ugodnejše pogoje tudi za borbo za demokratično obnovo in za socializem.

Komunisti so vedno trdili, da je absurdno misliti, da se mora socialistično področje razširiti in da more socializem zmagati le z uporabo oboroženе sile neke socialistične države, ki je v tistem trenutku močnejša. Danes je potrebno dodati, da bi bila huda napaka verjeti in čakati, da bi prišlo do socialne obnove na povsem avtomatičen način že zaradi navadneba in neprestanega večanja gospodarske in politične sile, mednarodne oblasti in prestiža dežel, ki so že socialistične. To povečanje je vedno bolj učinkovit činitelj, ki osvetljuje in spreminja javno mnenje ter prispeva k vedno večji preusmeritvi delavskih množic. Toda nikoli ni prišlo do kakšne socialne obnove in tem manj more do nje priti danes, brez političnih in socialnih pridobitev, ki jih izsili široko množično gibanje, katero deluje na avtonomen način in odgovarja pogojem poedine dežele.

Pomiritev v mednarodnih odnosih in prehod k miroljubnemu sožitju ne moreta spremeniti narave kapitalizma in imperializma ali izločiti razredne borbe v kapitalističnem režimu. Pač pa se lahko predvideva, da bodo določeni vodilni buržoazni krogi poskušali ohraniti svoj vpliv med množicami in svojo nadoblast z novimi sredstvi reformističnega paternalizma. Sedanjemu položaju odgovarja postopna diferencija med vodilnimi buržoaznimi krogi in pomemben preokret političnih sil. Najbolj reakcionarne in oltrancistične skupine se razkrinkujejo, ter prihajajo v protislovja z vedno večjimi strujami javnega mnenja in s samo nujnostjo dejanskega stanja. Prav to je tisto, kar olajšuje osamitev teh skupin in kar koncentrira borbo proti njim, s čemer se ustvarjajo istočasno pogoji mnogo širšega medsebojnega razumevanja in sodelovanja med avantgardami delavskega razreda ter novimi političnimi in socialnimi skupinami na temelju stičnih točk v platformi skupnih naprednih zahtev.

Konkretno napredovanje poti v socializem

Činitelje in elemente tega procesa srečujemo danes na vseh področjih, bodisi v mednarodnih odnosih, kakor tudi na področjih gospodarstva in demokratičnega razvoja. Monopolistični velekapital, ki je postal prevladujoča sila v vseh velikih državah na Zahodu, s svojo ekspanzijo zadaja huda rane interesom številnih slojev male in srednje proizvajalne buržoazije. Vedno bolj globoko in naglo prodiranje kapitalizme na deželi veča krizo v kmetijstvu, odvrača od proizvodnje na stotisoče kmetov, katerih posestva propadajo. Velikanski utrditvi velikih industrijskih in finančnih monopolov ne odgovarja dvig splošne gospodarske ravni in življenjske ravni delavcev, pač pa povečanje dela, povečan odpor proti delavskim zahtevam, obstoj množične brezposelnosti v nekaterih državah in pojav nezadostno razvitih področij tudi v deželah s staro industrijsko civilizacijo. Veliki zasebni monopoli, temelječi na svoji ekonomski oblasti, vodijo sistematični napad proti demokratičnim svoboščinam, preprečujejo poslovanje parlamentarnih ustanov, silijo k njih likvidaciji, kot se je to zgodilo v Franciji, kjer je prišlo do državnega udara «13. maja». Večina takoimenovanih zahodnih držav se nahaja danes pod odkrito ali zakrinkano fašistično tiranijo (Španija, Portugalska, Grčija) ali pod režimi, ki so zatrli demokracijo (Francija) ali pod režimi, ki z zatrtjem demokracije (Italija) ali pa so v njih v celoti odklonili priznanje političnih pravic delavskemu razredu (bonnska Nemčija).

Zahteva, ki izhaja iz tega položaja je v tem, da pride do temeljitih sprememb sedanjih gospodarskih ustrojev. Brez teh sprememb ni mogoče rešiti resnih problemov današnje dobe, postaja nemogoče zagotoviti splošen tehnični in gospodarski napredek, ki bi bil združen s povišanjem življenjske ravni delavskih množic; je nemogoče preprečiti katastrofalno propast velike večine srednjega sloja v mestih in na deželi; je nemogoče preusmeriti miroljubne proizvodnje brez preobratov in globoke krize; je nemogoče nuditi načrtno pomoč nezadostno razvitim deželam. Na vseh teh področjih obstaja poglavitna ovira oblast velikih monopolističnih skupin in tistih strank, ki jim služijo in jih predstavljajo. Ta oblast mora biti nadzorovana, omejena, razbita z gospodarskimi in političnimi ukrepi. Eden od teh ukrepov je podržavljeje monopolističnega gospodarstva. Najvažnejša stvar je ta, da so odločilni sektorji gospodarskega življenja pod neposredno kontrolo demokratične oblasti, ki je lahko v pogojih, ki obstajajo v kapitalističnih deželah na Zahodu, vlada, podprta od parlamentarne večine demokratičnih in delavskih strank in gibanja delavskih množic. Usoda demokracije in parlamentarnih režimov je danes odvisna v glavnem od tega, ali bo uspelo zaustaviti oblast monopolitičnega velekapitala. Svoboda velekapitala je vedno manj spravna z obstojem in z razvojem demokratičnih ustanov.

Zato čaka delavski razred posebna vloga avantgarde in vodenja vseh sil demokracije. Nove plasti srednjega sloja mest in vasi, skupine naprednih izobražencev lahko najdejo in morajo najti v proletariatu konkretno oporo v borbi za zahteve, ki jih postavljajo, to so življenjske zahteve in napredek. Ustvarjajo se pogoji za nove stike, zavezništva in stične točke v posameznih gospodarskih in političnih zahtevah. Sama borba delavskega razreda za svoje sedanje zahteve ne more dobiti vse svoje učinkovitosti in ne more biti kronana s pravimi uspehi, ako se ne razvija v splošni akciji za pridobitev potrebnih gospodarskih reform, za obrambo, obnovo in razvoj demokracije, za to, da dobe tradicionalne demokratične parlamentarne ustanove novo organsko vsebino, ki deluje za dejansko preobrazbo socialnih ustrojev. Napredovanje na poti k socializmu postaja na tak način konkreten proces, ki nima nič kaj opraviti s pasivnim pričakovanjem in se vključuje v ves napredek sodobne civilizacije ter gre naproti višjim ciljem, miru blaginje in svobode.

Obisk parlamentarne delegacije KPI v Nabrežini. Na sliki: člani delegacije razpravljajo z voditelji devinsko-nabrežinske občinske uprave o perečih problemih tamkajšnje občine

Enotnost delavskega razreda

8. Ta napredek bo tem bolj splošen, gotov in nagel, kolikor bolj bo lahko napoten k reševanju problema akcijske enotnosti delavskega razreda, zbliževanja in dejanskega sodelovanja med vsemi demokratičnimi in naprednimi silami. Burna kampanja, ki je pod znamenjem revizionizma bila sprožena v začetku leta 1956, proti komunističnim partijam, z namenom, da bi razbila njihovo enotnost in mednarodne vezi proletarske solidarnosti ter jih ločila od širokih delavskih množic, je propadla. Pred socialnodemokratsko gibanje in pred vse iskrene demokrate se postavlja resno izpraševanje vesti, ki se je v nekaterih deželah dejansko že začelo. Ako so danes stranke, ki se sklicujejo na delavski razred izključene od oblasti v vseh velikih kapitalističnih državah Evrope, je iskati razlog in odgovornost v dejstvu, da so se socialnodemokratski voditelji pridružili s svojo ideologijo in politiko hladni vojni, da so sprejeli antikomunistično diskriminacijo, da so zanikali socialistično naravo pridobitev, ki so bile realizirane v Sovjetski zvezi, na Kitajskem, v deželah ljudske demokracije; to je iskati v nezaupanju v socializem in torej zmanjševanju poguma in razkolništva, ki sta bila na način vnešena v delavski razred. Nedavni volilni poraz laburistov ima svoje korenine v praktični opustitvi dejanske borbe za reformo gospodarskih ustrojev in oblast, v tem, da so prepustili buržoaziji celo pobudo akcije za izboljšanje mednarodnih odnosov. Kot pozitivne je treba upoštevati vse poskuse socialdemokratov in demokratičnih sil, da bi, tudi le delno, odpravili te napake. Naloga komunističnih partij pa je, da spremljajo ta proces z vso pozornostjo in s potrpljenjem ter da ga favorizirajo s potrebnim razumevanjem in s primernimi pobudami plodonosne debate in konkretne sporazume, zato da se bodo ustvarili pogoji med sebojnega razumevanja tako na področju sindikalnih akcij proti posledicam politike velikih monopolov kot na političnem področju.

«Evropska levica», za katero se v raznih krajih navdušujejo, ne bo mogla biti učinkovita sila, ako se ne bo lotila reševanja problema enotnosti.

9. Komunistične partije so z zavrnitvijo revizionističnega napada slovesno potrdile svojo ideološko in politično enotnost z zgodovinsko izjavo novembra 1957, ki kaže splošno platformo gibanja, ki mora v sleherni deželi najti svoje izvirne oblike avtonomnega razvoja, katera odgovarjajo zgodovinskim pogojem, tradicijam in zahtevam konkretnega položaja. Avtonomija vsake partije je pogoj njenega političnega razvoja. Ta ni v protislovju, pač pa izraža na najučinkovitejši način proletarsko solidarnost, ki je bistveno načelo vsega našega gibanja in ki ima svojo osnovo v načelih marksizma leninizma, v kolikor je skupnega in trajnega v vseh deželah v tem zgodovinskem obdobju prehoda kapitalistične družbe v socialistično družbo ter v bogatih in dragocenih izkušnjah, ki so si jih pridobile dežele v svoji težki in zelo zmagoviti borbi za narodno, socialno in politično osvoboditev. V tem duhu morajo biti izmenjave izkušenj, diskusije in recipročne kritike med komunističnimi partijami razširjene in poglobljene in oblike sodelovanja med partijami in tudi med skupinami partij so lahko in se morajo pomnožiti.

Danes je v splošnem perspektiva napredovanja našega gibanja tudi v kapitalističnih deželah. Toda pogoj za to je v tem, da komunisti uspejo razumeti posebnost sedanjega položaja in da se torej znajo postaviti na čelo gibanja za mir, za reformo gospodarskih ustrojev in za demokratično obnovo, ki bo v vsaki deželi zavzelo posebne značilnosti. Izvršitev te naloge pa ne bo mogoča, ako ne bo izvršen uspeh, ki je bil dosežen v borbi proti revizionizmu in ako ne bodo istočasno odpravljene vse oblike doktrinarskega shematizma, odpori in sektaške navade, ki preprečujejo prilagoditev akcije partij preokretu položaja ter razvoj, da se razvijajo kot velike množične in nacionalne partije. Sposobnost v reševanja teh nalog je poglavitni problem, ki stoji danes komunističnimi partijami v kapitalističnih deželah.

II.

Začetek preokreta v zunanje političnem položaju ter novi odnosi med Vzhodom in Zahodom so se odrazili tudi na platformah konservativnih in reakcionarnih italijanskih skupin, odražajo se na političnem področju, na idejnem in moralnem. Vso antikomunistično pritiklino je zadel težak udarec. V vrstah crnega klerikalizma, ki je bil zapreka realnemu primerjanju različnih idej, snidenju in sporazumu med demokratičnimi silami, so končno vidni resni prelomi. Nasprotno postaja vedno močnejša zavest, da je treba premagati nazadnjaštvo ustroja sistema in o tem, da bi bil ta sposoben zmagati v mirnem tekmovanju s kapitalističnim svetom.

Ta pretres v političnih idejnih in moralnih gledanj. raznih konservativnih skupin je prav posebno važen in globok v naši državi; to pa zaradi tega, ker je naletel na trenotek, ko so meščanske politične sile pol. ne protislovij in prelomov. Nahajamo se, v primeru s situacijo ob VIII Kongresu, pred popolnoma novim položajem: prvič zaradi izvanrednih sprememb svetovnega pomena in drugič zaradi notranje krize, ki je vedno vidnejša v političnih vrstah buržoazije.

Kriza v vrstah buržoazije

To krizo je povzročilo predvsem širjenje premoči velikih monopolov in dejstvo da te monopole podpirajo in ščitijo sedanje vodilne klerikalne skupine ter odpor in protinapad delavskega gibanja in demokratičnih sil, katerih vodilna sila je prav naša partija. Iz takega položaja izhaja množica prelomov in razpok v starih, uravnovešenih ekonomskih in političnih gledanjih v notranjosti buržoazije same, dalje v odnosih med vodilnimi skupinami buržoazije in ljudskimi množicami; vedno globlja postajajo protislovja in socialni konflikti in pred nami vstajajo nova, skupna gibanja in nove večine.

1) Veliki italijanski monopoli so se v teh letih še močneje povezali s tujimi monopoli. Na ta način skušajo, s «koordinacijo» mednarodnega pomena, kljubovati vprašanjem ki jih je porodil konec začasne povojne ekonomske zveze in predvsem realen vzpon proizvajalnih sil k novim širšim dimenzijam tržišč. Postal je viden, čeprav v manjši meri v primeru z velikim areriškim in nemškim kapitalom, imperialistični značaj italijanskega velekapitala. Italija je vstopila v Evropsko skupno tržišče, na katero so gledali predvsem kot orodje pri gospodarski reorganizaciji «Male Evrope», seveda sledeč interesom italiajanske družbe, porajajo se dvomi premoči kapitalističnega večjih kapitalističnih skupin. V notranjisti dežele so veliki monopoli razširili svojo napadalno dejavnost z gospodarskega področja tudi na področje politične in državne nadvlade, skušajoč si zagotoviti vedno večjo koncentracijo kapitalov in vedno večjo kontrolo nad investicijami in nad tržiščem, skušajoč še nadalje okrniti pravice delavskega razreda in ljudskih množic z nadaljnjim povečanjem izkoriščanja.

Vsi smo priča posledicam te vedno večje napadalnosti in direktne nadvlade velikih monolov. Vedno vidnejša je škoda, lastna gotovi vrsti razvoja in ta je koncentrirana na omejenem geografskem in političnem področju in prav ta narekuje kraj in vrsto investicij, kar prinaša le maksimalni dobiček mali skupini izbrancev. Poslabšala o se vsa ustrojna neravnovesja, ki so že bila hibe italijanske družbe.

A) Italija ima najnižji sredni nivo plač od vseh držav Skupnega evropskega tržišča: to je dežela kjer obstojajo široka področja največje revščine, pod. plač in neznosnega izkoriščanja ženskega in mladinskega ročnega dela, kjer je postala navada stalno kršiti delovne pogodbe in zavarovalne zakone. Navkljub nekaterim dosegam in izboljšavam, ki so bile dosežene le potom ostrih sindikalnih in političnih borb, je danes položaj delavcev še vedno težak in v gotovem pogledu celo težji. Porast skupnih pogodb dela do sedaj ni odgovarjal tudi večji vsoti državnih dohodkov namenjenim delavcem, temveč je prav nasprotno ta vsota padala od leta 1953 do 1958 in sicer od 42,7% na 40,3%. Torej je izkoriščanje delavcev vedno večje. V podjetjih vlada še vedno diskriminacija in težak despotizem mogotcev, ki zanikujejo sindikalne pravice in politične svoboščine, a monopoli in mogotci posegajo tudi na življenje delavca izven tovarne in skušajo vplivati in izoblikovati njegove navade in njegovo miselnost. Na kratko: pritisk teh monopolov skuša umetno vsiliti vsem slojem neke gotove uporabe, medtem ko velika množica delovnih ljudi se more zadostiti svojim najnujnejšim potrebam, kot so stanovanje, izobrazba in socialno zavarovanje.

B) Število popolnoma brezposelnih je ostalo isto in znaša, z malimi spremembami, še vedno približno dva milijona ljudi. Navkljub večjemu številu žena ki delajo, od 1. 1952 dalje, ostane še vedno močan blok 11 milijonov žena, ki niso vključene v proizvajalni proces. Vse to se dogaja istočasno s kakovostnim poslabšanjem zaposlitve in z zmanjšanjem proizvodnje osnovnih potrebščin — kar je v protislovju z realnimi potrebami Italije — in s povečanjem razširjanja in proizvodnje luksuznih dobrin.

Razlika med Severom in Jugom se je še povečala po politiki «za Jug», ki jo vodi monopolski kapital s podpiranjem in ščitenjem «kolonizacije» Juga in otokov. Na Jugu, kjer živi 37% italijanskega prebivalstva, je bilo od leta 1950 do 1957 vloženih skupno 23,6% investicij in le 14,8% od vseh industrijskih investicij. Vse miljarde, ki so bile tam potrošene, so zaposlile le 15.000 ljudi. Še danes znaša dohodek na osebo na Jugu le 43,7% v primeru z onim na Severu.

Z druge strani predstavlja zgodovinsko vprašanje Juga le najbolj bolečo plat splošno-gospodarskega položaja, v katerem doživljata dve vedno močnejši neravnovesji: ozke cone relativnega napredka in cone zastoja in nazadnjaštva, ki obsegajo cele pokrajine, ki so bile nekoč cvetoče.

Predvsem pa je vedno jasnejše in ostrjše nasprotje med nemonopolističnim področjem in podrožjem velemonopolov, ki ne le večajo svoje dobičke in si prisvajajo velik del tujih dobičkov, a vedno bolj kontrolirajo ono odločilno silo, ki je akumulacija kapitalov. Dejansko se danes od 75-80% zasebnih investicij autofinansira, to se pravi da jih orientirajo in vodijo, večinoma, velike kapitalistične skupine.

Krščanska demokracija poglavitno orodje monopolov

Ne le male ustanove, a tudi srednje velike ustanove so izpostavljene na milost in nemilost monopolov (in v gotovih slučajih špekulatorskemu posredovanju), ko iščejo potreben kapital za nadaljevanje proizvajalnega dela in za modernizacijo, ki jo narekuje tehnični razvoj. Proces likvidiranja samostojnosti malih in srednjih ustanov je na ta način postavljen pred nove vidike in nove faze; notranja protislovja v buržoaziji sami postajajo vedno močnejša. Vedno bolj pereča je potreba po pozitivni borbi, ki bi odprla gotovim vmesnim silam možnost samostojnega razvoja. Ravno na ta način namreč te sile ne bodo videle kot edino možnost preživljanja le brezpogojno podvrženje monopolom.

C) Prav posebne važnosti pa so ta protislovja za podeželje, kjer so se zmajali temelji tradicionalnega «kmečkega bloka», ki je v preteklosti konservativno usmerjal malo in srednjo kmečko posest.

Z vstopom v veljavo Skupnega evropskega tržiča, se je znašlo italijansko poljedelstvo vidno v manjvrednostnem položaju; postavljeno je bilo pred direktno konkurenco z deželami, katerih gospodarstvo je naprednejše in katerih zemljiški ustroj ni tako zaostal. Staro politiko za gojenje žita — ki je postala nemogoča — so vodilne kapitalistične skupine naglo preokrenile v politiko, ki odkrito skuša koncentrirati javne investicije na relativno ozke cone in skupine velikih kapitalističnih podjetij; prav to pa poraja upropaščanje večine našega planinskega in hribovitega ozemlja in ga usmerja v gospodarstvo, katerega osnova bi bila planšarstvo in gozdarstvo.

Zaradi tega napredovanje monopolov in naraščajoči pritisk velekapitala ne le uklanja a celo uničuje mala podjetja. Ni se le povečala — potom vedno večje razlike med poljedeljskimi in industrijskimi cenami ter med poljedeljskimi proizvodnimi in potrošnimi cenami — odvisnost vsega poljedeljstva monopolističnemu velekapitalu, a se nahaja na tisoče malih in srednjih podjetij v nevarni krizi in je na stotine tisočev dninarjev in polovinarjev zbežalo ali pa bilo prisiljeno zbežati s posestev. Od leta 1954 do leta 1959 je bilo najmanj en milijon moških delovnih sil vseh kategorij odstranjenih od proizvajalnega procesa na kmetih in le majhen del teh je bil nadomeščen z ročnim delom žena, ki so danes pogostoma odgovorne na malih kmečkih posestvih.

Politika vodilnih razredov vodi do razpršenja in uničenja kmečke družine, a istočasno zapira ljudem pot do normalne zaposlitve v industriji, odpirajoč jim le avanturistične možnosti, emigracijo, ali pa mesto, kjer jih čakajo negotove in gmotno nezadostne «postranske zaposlitve».

Prav ta inflacija delavcev v postranskih zaposlitvah (in to ne le kmečkega izvora) — z ene strani odstranjuje katastrofalen značaj odstranjevanja milijonov delavcev s poljedeljstev in produktivnih področij ter nudi vodilnim skupinam možnost omiljenja gneva, ki ga ta proces povzroča — a z druge strani pripomore, potom nenormalnega razširjenja pomožnih področij in služb, višanju lažnih cen proizvodnje in cen za proizvodnjo. Na ta način lahko množica malih in srednjih zavodov le životari v negotovosti in je prisiljena dajati velike dele dobičkov grosistom in posredovalcem. Neuravnovešenost italijanskega gospodarstva je vedno vidnejša. Vse rane hlapčevstva, parazitstva in pokvarjenosti se razširjajo in poglabljajo.

2) Glavno politično orodje tega napredka in naraščajoče nadvlade velikih monopolov so bile klerikalne vlade in Krščansko demokratska stranka. Prepletanje monopolov in vodilnih klerikalnih skupin — katerih značilnost je ekspanzija nepremične in finančne imovine — je dovedlo Krščansko demokracijo do popolnoma novih vidikov od onih s katerimi se je predstavila deželi v prvih povojnih letih. Puščene so bile ob strani stare zahteve in obljuba o agrarni in industrijski reformi, od tako imenovanega načrta Vanoni ni ostalo drugega kot gola fraza, utihnili so vsi pridrži in kritike kapitalizmu, a prav to so bile komponente katoliškega medrazredništva. Od vse ekonomske politike države ni ostalo drugega kot «vzpodbude», ki naj bi služile predvsem vzponu «svobodne iniciative» velekapitalističnih skupin — priznanih za edine sodnike in činitelje ekonomskega življenja dežele. Postavili so na podstrešje in odkrito zapustili ono idealizacijo male lastnine, ki je bila že tradicija katoliškega gibanja in katero so uporabljali — predvsem med kmečkimi množicami — kot prapor «demokracije» in jo protipostavljali komunističnemu «statalizmu». V resnici je bil ta prapor vržen v morje že ko je bilo potreba za ohranitev male lastnine — katero je ogrožalo napredovanje monopolov — udariti po skupinah velekapitalistov in omejiti njihovo nadoblast.

Sam ustroj in urejenost države sta se uklonila in prilagodila potrebam monopolov. Ko so propadli poskusi odkrite kršitve Ustave, je postala vsa politika klerikalnih voditeljev usmerjena, tekom teh let, v to, da ustvari in ojači ona orodja oblasti, ki bi se lahko izognila demokratični kontroli in vodilnim odločitvam parlamenta. Tako se je priključil diskriminacijski praksi in kršenju svoboščin že koskus odvzeti zbornicam njim lastne prednosti in jim s tem onemogočiti resnično in koristno dejavnost: pooblasteč tako imenovane evropeistične organe — katere vodijo predvsem tuji monopoli — predstavljati državo; s sestavljanjem množice ustanov, ki danes upravljajo vredstva ki so enaka onim državnega proračuna a istočasno niso podvrženi nikakršni javni ali demokratični kontroli.

Gibanje za kršenje prednosti parlamenta je bilo organsko povezano z neko drugo podlo ofenzivo, ki je bila usmerjena proti sistemu lokalnih autonomij, z oviranje vzpostavitve pokrajin, in s širokim uvajanjem nad povprečjem, ki je po zakonu predviden, upravljanja bčin od strani komisarjev, ter z podvrženjem krajevnih ustanov celi vrsti nedovoljenih vtikanj birokratskih centralnih in perifernih oblasti. Ustava, ki je bila že kršena kar se tiče lokalnih ustanov, še vedno nima veljave v tovarnah, kjer niti najosnovnejše svoboščine ne obstojajo; in vse to naleti na toleriranje in pogostoma na podporo vodilnih oblasti.

Klerikalizacija javnega življenja

Popolnoma nevitalni in nesamostojni so organi za ustvarjanje javnega mnenja, ki so vendar osnovni organi vsakega modernega demokratičnega ustroja: tako imenovani informativni tisk, kakor radio, televizija in kino, kakor tudi centri organizacije za kulturo. Udarec je zadan principu o laičnosti šol, a vzrak temu je prav vmeževanje cerkvenih hierarhij, katerim ne zadostuje več pritisk na volitve potom mreže klerikalnih organizmov, a skušajo neposredno vplivati na državni aparat in na gospodarsko področje.

3) Klerikariziranje javnega življenja, politični monopol demokristjanov ter nadvalada male skupine izbrancev, to so vidiki kapitalistične obnove, ki se je začela leta 1947. Prav kriza v italijanski kulturi, umetnosti in znanosti tekom teh let je bila draga cena, katero je plačala dežela zaradi uveljavljanja tega sporazuma med vodilnimi silami katoliškega sveta in velekapitalom.

V vsem kapitalističnem Zahodu so stari vodilni razredi tekom vseh teh let skušali predvsem odvzeti kulturi njene organske naloge, na vse načine so poskušali razkosati povezavo med razvojem znanosti, tehničnim napredkom in umetniškim ustvarjanjem, jim odvzeti enotno in razumno gledanje na svet ter jim uničiti napore za spremenitev resničnosti. Glavni cilj kulturne politike vodilnih razredov je postal onemogočenje intelektualne moči, s tem da se jih prisili na dela čisto tehničnega značaja, katera so v ta namen posebno cenjena in poveličevana.

Propad zgodovinskega idealizma, nesposobnost ostalih modernih filozofskih nemarksističnih struj postati nekak orientator in vodja kulturnega sveta, poskusi političnih sporazumov s klerikalnimi silami, vse to je pripravilo buržoazijo v Italiji do tega, da se je odpovedala, v hegemonističnem smislu — vsakršnemu gledanju ki bi imelo resničen ugled in sposobnost splošnega vpogleda na realnost.

Ni bil pri tem v pomoč niti vpliv Cerkve katero so dolgoletne zgodovinske izkušnje navadile, da si je treba prisvajati dosege znanosti, tehnike in moderne metodologije, jim odvzeti njih revolucionarno vsebino ter jih nato znova sprejeti z nerealnim vpogledom na stvarnost. Prav taka taktika je cerkvenim hierarhijam in klerikalnim silam dovolila vsiliti svojo oblast v šolah ter v velikem delu vodilnih središč kulturnega življenja.

Prav tipično orodje te reakcionarne ofenzive je bil antikomunizem. Ta je postal ne le politično orodje za dosego uničenja enotnosti ljudskih množic a tudi glaven razširjevalec strupa ideološke nestrpnosti. Potom antikomunizma se je skušalo zapreti vrata pred pošteno izmenjavo misli, ker se je hotelo onemogočiti ustvarjenje splošne razumske in laične predstave sveta in zgodovine. V njem je odražena, kot fanatičen poskus razdelitve človeštva, želja uničiti svoboščine človeka kot ustvarjalca zgodovine, uničiti zaupanje v razum in v kulturo same kot osvobodilno silo človeštva.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Ofenziva monopolov in kriza v protikomunističnih vrstah

(Nadaljevanje z 2. strani)

Taka temna doba je le uničila vse one odnose med kulturo in množicami, katere je ustvarilo osvobodilno gibanje; žalostna zakasnitev Italije na področju znanstvenega raziskavanja, kateremu niso nudena niti najosnovnejša sredstva za obstoj; zaostalost in kriza v onem osnovnem kulturno-nacionalnem ustroju, ki je prav šola. Klerikalne in konservativne sile ne le da delujejo v širokem zamahu proti javnemu in laičnemu šolstvu proti ustanavljanju poklicnih šol na državni račun, a hočejo še utrditi razredno razcepljenost, ki obstoja v državnih šolah ter onemogočiti sestavo novih vzgojnih principov, ki bi odgovarjali razvoju napredka človeštva.

Po vedenju, orientaciji in razvoju mladine lahko vse to opazimo. Ta občutek neprijetnosti, v katerem živi novo pokolenje, porajajo prav nasprotja med njenimi težnjami po modernem, svobodnem in naprednem življenju ter med gospodarskim socialnim in kulturnim nazadnjaštvom Italije, med konformističnim okoljem in klerikalno korupcijo. Tudi izrazi nestrpnosti in celo elementarnega upora, ki se pojavljajo med mladino, so odpor proti družbi, ki je globoko razdeljena, ki se ne kaže novim pokolenjem kot nekaj enotnega, pozitivnega in modernega.

Revizionistična ofenziva je propadla

To je družba v kateri je šola ločena od življenja in proizvodnje, kjer za dobo monopolov značilni prelomi vodijo družino do kriz, kjer sami vodilni razredi usmerjajo protest mladih k čisto mehaničnim rešitvam, v ubupen individualizem ter do misticističnih gledanj. Ravno zaradi tega lahko trdimo, da je sedanje stanje novih pokolenj le priča idejnega in moralnega propada sedanjega vodilnega razreda, krize italijanske družbe, pereče potrebe obnove idejne in moralne enotnosti dežele na novih — modernih, umnih in laičnih — osnovah.

4. To delovanje monopolov in klerikalnih vodilnih skupin je naletelo na močan odpor gibanj, na čelu katerih je delavska avantgarda in ti, četudi še niso uspeli razbiti monopola klerikalcev in voditeljev, so vendar doprinesli k vidni spremembi politične podobe dežele in ustvaritvi krize v Krščanski demokraciji ter v sistemu zaveznikov. Odločilni trenotki te borbe so bili propad fanfanijevega integralističnega poskusa ter — revizionistične ofenzive. S tem se je onemogočilo uničenje enotnosti in avtonomije delavskega gibanja in smo lahko dospeli do današnje nove situacije.

Revizionistična ofenziva, ki je bila v polnem teku za časa VIII. kongresa, je napravila nekaj razpok v notranjosti delavskega demokratičnega gibanja in se je vtihotapila tudi v vrste Italijanske socialistične stranke. Diferenciacija, katero je ustvaril gospodarski razvoj v jedrih mestnih srednjih slojev in delavskega razreda, je bila zanjo ugodna.

Posledice tega so bile prelom sporazuma za enotno gibanje in sporazuma o posvetovanju z Italijansko komunistično partijo ter sedanje težave v Socialistični stranki. Razvoj enotnega gibanja se je oslabil. Za nekaj časa so ostale nejasne demokratične perspektive v gotovih slojih delavskega razreda in med ljudskimi množicami.

Vendar je pozitivno delovanje naše partije — ko je iskala čim tesnejše sodelovanje z Italijansko socialistično stranko, ko je pravilno — politično in ideološko, diskutirata pred množicami — dovedlo do tega, da so se ohranile glavne opore enotne politike. Na ta način je bil v bistvu premagan poskus pritegnitve na reformistična stališča delavcev velikih tovarn, z odgovarjajočim izoliranjem brezposelnih in najrevnejšega proletariata; odrle so se močne, široke in pravilne politične možnosti velikih ljudskih borb, ki so razbile vladne centristične koalicije in udarile po krščansko demokratskem poskusu obnove integralističnega in korporativnega sistema.

Vedno znova poskuša Krščanska demokracija ustvariti neko korporativistično in klerikalno državo, ki naj bi zagotovila obstoj kapitalističnemu sistemu, ki je bila njegovo orodje v protikomunistični borbi in v hladni vojni, a istočasno tudi toliko samostojna, da trguje z vodilnimi skupinami kapitalizma zaradi določenih paternalističnih koncesij. S takim režimom skuša Krščanska demokracija prebroditi realna protislovja, ki se neprestano pojavljajo med katoliškim gibanjem, ki organizira široke ljudske množice in med funkcijami Krščanske demokracije kot vladne stranke in stranke kapitalistične buržoazije.

Ta integralistični osnutek je v gotovem trenutku prav jasno prikazal poslanec Fanfani.

Toda njegov integralistično-korporativni osnutek je nujno naletel na odpor tistih krščansko demokratskih skupin, ki so hotele strpne klerikalne koalicije ter buržoaznih sil, ki ne prenašajo nikakršnega omejevanja svojih pravic delovanja in tako niti nikakršnih korporativističnih koncesij. A glavni vzrok propada tega osnutka je močna borba delavske avantgarde, ki je politično, vodeč za seboj tudi katoliške množice, zahtevala svobodo, demokracijo in reforme, kar je presegalo meje fanfanijevih reformističnih koncesij. Po tem odločilnem udarcu in še zaradi nasprotij sredi samih buržoaznih sil, je postal poskus preveč negotov in avanturističen.

Polom integralističnega poskusa je pospešil in javno prikazal krizo v vrstah Krščanske demokracije; ta kriza se je še zaostrila po sestavi Segnijeve vlade in po sklenitvi zavezništva z monarhistično in fašistično desnico.

Vzrok te krize je dvostranski pritisk na katoliško stranko: z ene strani velemonopoli in z druge strani organizirano gibanje množic. Veliki monopoli si skušajo zagotoviti tako politično silo, ki bi odražala in izpolnjevala njihove interese. To zahtevajo danes predvsem od Krščanske demokracije, ki je vladna stranka, in v različni meri od ostalih buržoaznih strank. A izkušnje so pokazale, da tam, kjer obstoja močno demokratično in enotno gibanje z revolucionarno avantgardo na čelu, se katoliška medrazredna množična stranka lahko izenači v interes velemonopolov le na račun izgube široke povezave z delavnimi množicami in z malimi in srednjimi buržoaznimi sloji.

Zato lahko smatramo sedanjo krizo Krščanske demokracije za eno plat splošne krize, ki začenja pretresati vso italijansko družbo. Posledica tega je nastanek nove katoliške stranke na Siciliji, kriza v vseh katoliških množičnih organizacijah, od ACLI (to je katoliške delavske organizacije) do CISL (to je sindikalne organizacije, ki jo vodijo demokristjani), v bonomianski kmečki organizaciji, oster spor na kongresu Krščanske demokracije v Florenci, na katerem sta prišli do izraza dve različni politični liniji, med katerima se v eni odražajo zahteve ljudskih množic in srednjega sloja.

Pozitivna gibanja zavezništev

Jasno je, da se nahajamo pred drugačnim položajem na katoliškem polju od onega, ki je obstojal ob priliki VIII. kongresa, ker se pojavlja v trenotku krize na vsem buržoaznem političnem področju.

Manjše stranke so danes v opoziciji. V teh strankah se vedno pogostejše pojavljajo kritike proti krščansko demokratskemu monopolu, proti klerikalizaciji države, proti nadoblasti monopolov in proti največjim ustrojnim neravnovesjam italijanske družbe. Iz teh vrst začenjajo izhajati pridržki in kritike proti krščansko-demokratski zunanji politiki in začenja se priznavati potreba po sporazumevanju s socialističnim svetom.

Čeprav se te stranke še vedno drže politike ločitve delavskega gibanja, so pogosti slučaji, tako v parlamentu kakor na lokalnih skupščinah v deželi, ko je prišlo do srečanj in sporazumov med njimi in delavskimi strankami. Se neprednejša so stališča skupin izobražencev, ki danes zahtevajo in načenjajo kritičen pregled antikomunizma in se strinjajo z nujnostjo sporazuma med vsemi onimi silami, ki se borijo proti klerikalnemu mračnjaštvu in propadanju kulture.

Stranke skrajne desnice — ki so doslej uspevale v pritegovanju dela nezadovoljneževv, ker so bile v vladni opoziciji — so danes dosti skromnejše in postajajo le pomožna opora klerikalno političnega monopola. A posledica tega so stalne delitve in prelomi v teh strankah, kakor se je na primer zgodilo na Siciliji. Predvsem na Jugu je politično lice novo; obstojajo nove možnosti vpliva in enotne politike delavske avantgarde; sil desnice se ne smatra več za homogen in nedeljiv blok.

V notranjosti vseh političnih sil, ki so se udeležile protikomunistične gonje — tudi skrajno desničarskih — se porajajo, četudi pogostoma na kompliciran in protisloven način, skupine in struje, ki se upirajo nadoblasti velekapitala in krščanskodemokratskemu monopolu. To je dovedlo do pozitivnih zbližanj, do novih večin: na Siciliji in v Dolini Aoste je nova demokratična večina, sestavljena iz delavskih strank, odstranila Krščansko demokracijo z vodstva pokrajine in postala vladna sila. To je druga, pomembna, novost v primeru s položajem, ki je obstojal ob priliki VIII. kongresa. Formirajo se pozitivna enotna gibanja, ki presegajo tradicionalna zavezništva delavskega razreda. V deželi postaja vedno močnejša zavest, da so socialne in politične preobrazbe ne le potrebne, a da je nujno ustvariti nove oblike stikov in enotnosti demokratičnih sil za dosego teh ciljev.

27. januarja letos je prišlo do nezaslišanega dogodka v Florenci. Policija je na brutalen način navalila na demonstrante, ki so zahtevali preklic odpusta 530 delavcev tovarne «Galileo». Prizadeti delavci so 18 dni vodili težko borbo in so imeli vso tovarno v svojih rokah. Vse mesto je bilo solidarno z njimi in se je zgražalo nad «reševanjem» perečega problema s pendreki, solzilnimi bombami in brizgalkami

Borba za gospodarsko-politični in demokratični razvoj

III.

IX. kongres Komunistične partije Italije potrjuje načela obrazložena v «Programatski izjavi», ki jo je odobril VIII. kongres. V novem mednarodnem položaju in spričo današnjih gospodarskih in političnih pogojev dežele sta sodobnost in pravilnost teh načel deležni vedno novih potrditev.

V trenutku ko se odnosi med državami začenjajo urejati po pravilih mirnega sožitja, toda veliki monopoli istočasno ogrožajo demokracijo, stiskajo življenjsko raven delovnih ljudi in zavirajo gospodarski razvoj, skušajoč vsiliti svojo popolno nadoblast nad vsem socialnim ustrojem, postane velika demokratična preobrazba dejansko zgodovinska in politična nujnost. Demokratična preobrazba se mora izvesti z uresničitvijo prek borbe velikih ljudskih množic, globokih gospodarskih in političnih reform, privesti mora do postopne in korenite spremembe političnih in socialnih skupin, ki danes vodijo družbo. Delavski razred in delovne množice morajo pristopiti k vodstvu vsedržavnega življenja. To odgovarja idealom za katere se je najboljši del naroda boril v osvobodilni vojni in za uresničitev teh idealov je bila ustanovljena Republika. To je pot, ki jo predvideva republiška ustava za razvoj italijanske družbe. Samo po tej poti je mogoče naglo premostiti tradicionalne tare našega gospodarskega in socialnega življenja ter se izogniti vrnitvi režimov odkrite reakcije. Uresničitev že omenjene demokratične preobrazbe je torej sodobna in nujna naloga za delavski razred, za delovne množice in stranke, ki jih vodijo. In z uresničitvijo te naloge bo italijanska družba napredovala k novi socialni ureditvi, ki je konkretna oblika izvajanja italijanske poti v socializem.

1. — Italiji je danes potrebno, da zapusti pot gospodarskega in političnega razvoja po kateri stopa pod pritiskom velikih industrijskih in finančnih zasebnih kapitalističnih monopolov, ki nameravajo stopati tudi v bodoče po isti poti. Ta razvoj lahko privede do zadostitve nenasitnega pohlepa po bogastvu nekaj tisočev oseb, lahko privede do tehničnega in gospodarskega napredovanja v osamljenih sektorjih. Lahko privede do relativno boljše ravni obstoja skupin ročnih in tehničnih delavcev, ki bodo, čeprav v zelo majhni meri, soudeleženi pri monopolističnih nadprofitih. Toda slednja ne daje delovnim ljudem mezdne ravni in stalnosti zaposlitve, ki si jo želijo. Tak razvoj pritiska na raven obstoja ljudskih razredov. Ne zagotovi splošnega gospodarskega in socialnega napreda, ne reši načrtno tradicionalnih zapletenih problemov naše države. Poleg vsega tega pa, v perspektivi takoimenovane evropeistične organizacije, lahko obsodi Italijo na nekako zaostalo področje evropskega kontinenta.

Komunisti pa zahtevajo in predlagajo ter se borijo za demokratičen razvoj, ki naj zajame bodisi področje gospodarskih, kot tudi področje političnih odnosov in tak razvoj bo prinesel nove usmeritve vzgojne akcije in nacionalne kulture.

Osnovni cilj demokratičnega gospodarskega razvoja je polno in racionalno izkoriščanje vseh virov dežele zato, da se zaceli rakova rana razširjene revščine in bede, da se sistematično izboljšajo življenjski pogoji vseh delovnih ljudi, da se rešijo problemi stanovanja, izobrazbe in socialne varnosti. Zato je treba izvajati načelo po katerem ima sleherni državljan pravico do dela in vredne ter naraščajoče življenjske ravni; brezposelnost mora izginiti, milijoni žena morajo priti v proizvodnjo tako da se uresniči popolna zaposlitev vseh proizvajalnih sil. Načeti in rešiti je treba vprašanje Juga, ki ostane eden od osnovnih pogojev za razširitev notranjega tržišča, za razširitev in obnovo vsega gospodarstva. Rešiti vprašanje Juga pomeni vzpodbuditi sprostitev in samostojni razvoj proizvajalnih sil Juga, da se na ta način prepreči nove oblike kolonialnega tipa izkoriščanja teh pokrajin s strani velikih kapitalističnih monopolov. Odpraviti je treba težko taro neuravnovešenosti med poedinimi pokrajinami, propadanje celih pokrajin in izkrajanje gorskih področij. Gospodarski razvoj mora biti tak, da bo privedel do naglega napredovanja nekaterih sektorjev velike proizvodnje, ne sme pa obsoditi na postopno nazadovanje in upropraščanje vedno večjih množic mestnih in podeželskih srednjih slojev, obrtnikov, malih in srednjih trgovcev, ki jih današnje razmere izključujejo iz procesa proizvodnje, ne da bi imeli kako drugo možnost dela in stalne zaposlitve.

Potreben je organični načrt reforme ustroja

Toda teh rezultatov ni mogoče doseči, če se ne razvije sistematična akcija za pobijanje, omenjitev in uničenje gospodarskih in političnih privilegijev velikega monopolističnega kapitala. V interesu vsega nacionalnega kolektiva je, da se uresniči organični načrt reform ustroja, ki naj spremenijo sedanje proizvodne odnose in torej tudi režim velike lastnine. Od tega je odvisno če bo Italija, po premostitvi včasih skoro stoletnih razdalj, lahko zasedla vredno mesto v velikem miroljubnem gospodarskem, znanstvenem in kulturnem tekmovanju, ki je perspektiva sedanje borbe.

2. — Odločne važnosti za ves naš gospodarski razvoj je, da se razbije proces monopolistične koncentracije, da se učinkovito nadzoruje, omeji in razbije oblast zasebnih, industrijskih in finančnih kapitalističnih monopolov, ki nameravajo stopati tudi v bodoče po isti poti. Ta razvoj lahko privede do zadostitve nenasitnega pohlepa po bogastvu nekaj tisočev oseb, lahko privede do tehničnega in gospodarskega napredovanja v osamljenih sektorjih. Lahko privede do relativno boljše ravni obstoja skupin ročnih in tehničnih delavcev, ki bodo, čeprav v zelo majhni meri, soudeleženi pri monopolističnih nadprofitih. Toda slednja ne daje delovnim ljudem mezdne ravni in stalnosti zaposlitve, ki si jo želijo. Tak razvoj pritiska na raven obstoja ljudskih razredov. Ne zagotovi splošnega gospodarskega in socialnega napreda, ne reši načrtno tradicionalnih zapletenih problemov naše države. Poleg vsega tega pa, v perspektivi takoimenovane evropeistične organizacije, lahko obsodi Italijo na nekako zaostalo področje evropskega kontinenta.

Komunisti pa zahtevajo in predlagajo ter se borijo za demokratičen razvoj, ki naj zajame bodisi področje gospodarskih, kot tudi področje političnih odnosov in tak razvoj bo prinesel nove usmeritve vzgojne akcije in nacionalne kulture.

Osnovni cilj demokratičnega gospodarskega razvoja je polno in racionalno izkoriščanje vseh virov dežele zato, da se zaceli rakova rana razširjene revščine in bede, da se sistematično izboljšajo življenjski pogoji vseh delovnih ljudi, da se rešijo problemi stanovanja, izobrazbe in socialne varnosti. Zato je treba izvajati načelo po katerem ima sleherni državljan pravico do dela in vredne ter naraščajoče življenjske ravni; brezposelnost mora izginiti, milijoni žena morajo priti v proizvodnjo tako da se uresniči popolna zaposlitev vseh proizvajalnih sil. Načeti in rešiti je treba vprašanje Juga, ki ostane eden od osnovnih pogojev za razširitev notranjega tržišča, za razširitev in obnovo vsega gospodarstva. Rešiti vprašanje Juga pomeni vzpodbuditi sprostitev in samostojni razvoj proizvajalnih sil Juga, da se na ta način preprečijo nove oblike kolonialnega tipa izkoriščanja teh pokrajin s strani velikih kapitalističnih monopolov. Odpraviti je treba težko taro neuravnovešenosti med poedinimi pokrajinami, propadanje celih pokrajin in izkrajanje gorskih področij. Gospodarski razvoj mora biti tak, da bo privedel do naglega napredovanja nekaterih sektorjev velike proizvodnje, ne sme pa obsoditi na postopno nazadovanje in upropraščanje vedno večjih množic mestnih in podeželskih srednjih slojev, obrtnikov, malih in srednjih trgovcev, ki jih današnje razmere izključujejo iz procesa proizvodnje, ne da bi imeli kako drugo možnost dela in stalne zaposlitve.

3. — Odločno je treba zavrniti namene in takoimenovane načrte — ki jih svetujejo velemonopoli — gospodarskega razvoja, ki bi se opiral na omejitev ljudske potrošnje in na skrčenje mezdnega sklada. To bi pomenilo za stalno obsoditi Italijo, da bi postala med velikimi državami gospodarsko najbolj zaostala in z globokimi socialnimi neuravnovešenji. Borba za mezde, sistematično naraščanje življenjske ravni delavcev in vseh delovnih ljudi, je danes odločilne važnosti in ne samo kot činitelj razširitve notranjega tržišča, marveč ker vzpodbuja potrošnjo na bazi, ki je kvaliteno važna za stvarni razvoj proizvodnje. Potrošnja na bazi je nenadomestljiva vzpodbuda v smeri investicij v proizvodnji in stvarna podlaga naraščanja vpliva delavskega razreda, ki je vodič splošne akcije proti oblasti velemonopolov.

Potrebno je torej vzpodbujati borbo in zakonodajo dela, ki naj jamčita vzpostavitev in zaščito sindikalnih pravic in svobodo na deloviščih, ki naj zagotovita delovanje tovarniških delavskih organizmov in njihovo juridično lice; vrneta sindikatom kontrolo nad zaposlitvijo razširita pogodbeno oblast sindikatov, postavita meje oblasti delodajalcev pri zaposlitvah, odpustih, organiziranju dela. Uresničiti je treba organizme, ki jih predvideva ustava za soudeležbo delavcev pri upravljanju podjetij in oblike delavske kontrole nad investicijami. V ta namen bo treba organizirati enotne «tovarniške konference», ki naj sestavijo predloge za politiko investicij in zaposlitve, tehnični razvoj, za izboljšanje splošnih in posebnih življenjskih pogojev delovnih ljudi ter v korist potrošnikov, v okviru spremembe in razvoja nacionalnega gospodarstva.

Delavski razred ne zahteva privilegijev

Delavski razred ne zahteva privilegijev in ne vpraša naj se reši brez njegove borbe to, kar se lahko reši edino z njegovo enotno in organizirano silo na področju akcije zahtev in delovne pogodbe. Ustava sama jamči njegovo pravico posega v proizvodnjo in zahteva naj država določi omejitve lastnine. V interesu vsega naroda je, da se jamči razvoj ustvarjalnih pobud delavskega razreda, njegove oblasti kontrole, pogodbene moči, v kateri je prva vzpodbuda slehernega gospodarskega, političnega in socialnega napredka.

4. — Izvesti je treba splošno agrarno reformo, da se izroči in zagotovi lastnino zemlje tistemu, ki jo obdeluje, da se zagotovi starim in novim kmetijskim posestim pogoje najhitrejšega in gotovega razvoja tako, da bodo imele kmečke množice poglavitno vlogo pri preobrazbi in napredku kmetijstva, kot zavezniku delavskega razreda v borbi za demokracijo in socializem.

Izročitev zemlje tistim, ki jo obdelujejo, kar likvidira zemljiški monopol, je neogibno potrebno sredstvo, da se odpre pot splošnemu gospodarskem in socialnem napredku našega kmetijstva in da se osvobodi njegove proizvodne sile okovov in vezi s katerimi zemljiški monopol zavira njihov razvoj. To je obenem neogibno potrebno sredstvo, da se začne likvidirati stanje podrejenosti, da se zagotovi bistveno povišanje kupne moči kmečkih množic in da se — z razširitvijo notranjega tržišča — ustvari osnovni pogoj splošnega industrijskega vzpona. To je tudi neogibno potrebno sredstvo, da se zagotovi zaščito in razvoj kmetije in kmetijske lastnine in jih nato prek ustreznih svobodnih in prostovoljnih oblik združevanja, prilagodi oblikam kmetije, ki bo sposobna v široki meri izkoristiti pridobitve tehnike in izvesti potrebne agrarne in postranske spremembe.

Izkušnja ustanov in centrov za reforme, čeprav popačena zaradi svoje podrejenosti klerikalnemu monopolu potrjuje, da centri za reformo, demokratizirani in spremenjeni kot si želijo kmetje, ki se opirajo na razvoj kmetijskih zadrug, lahko postanejo in tudi morajo postati bistveno sredstvo za že omenjeno prilagoditev starih in novih kmetij novim zahtevam tehnike in tržišča. Na ta način bodo centri lahko zagotovili kmetijam tiste tehnične, trgovske in druge usluge, ki jim bodo dale možnost tekmovanja. Uresničitev gesla «zemljo tistemu, ki jo obdeluje» pa mora privesti po drugi strani na posestvih z dninarji in kmetijskimi delavci v Padski nižini in drugje, do ustanovitve zadrug ali drugih oblik združitve vseh delavcev na kmetiji, da se ohranijo in izboljšajo zemljišča, naprave in skupne usluge ter da se zagotovi — tudi prek primernih sporazumov z lastniki kapitalov — upravo kmetov v skupnem interesu.

5. Gospodarski protimonopolistični in demokratični razvoj, ki ga predlagamo nikakor ne nasprotuje, marveč upošteva koristi in težnje srednjega sloja proizvajalcev z izjemo malih skupin, ki so soudeležene, čeprav podrejeno, pri oblasti kapitalistične velike buržoazije.

Decentralizacija politične oblasti

Delavski razred in Komunistična partija razumeta, se strinjata in podpirata nujne zahteve obrtnika, malega in srednjega podjetnika proti dejanskim vezem, zatiralnim ukrepom in krivičnim davščinam, ki jih tarejo in hočejo izključiti iz tržišča, kjer gospodarijo monopoli in nato odstraniti celo iz procesa proizvodnje. Zato obstoja dejanska in prva podlaga za srečanje, sodelovanje in zavezništvo, ne samo z revnimi sloji kmetijskih proizvajalcev, marveč tudi s srednjim slojem v mestu, za borbo proti velemonopolom.

Popolnoma neupravičen je zato strah, ki ga pogostoma namenoma širijo, češ da reforme gospodarskega ustroja, ki jih predlagamo in katere gredo v smer socializma, lahko po drugi strani pomenijo uničenje srednjega sloja, konec vsake iniciative in vsiljenje birokratskega planificiranja in splošnega konformizma. Gospodarski ustroj Italije zahteva, in raznovrstne izkušnje izgradnje socialističnih režimov v najrazličnejših pogojih učijo, da napredovanje v socialistično ureditev in izgradnja te ureditve zahtevata, da je proizvodni srednji sloj kot tak soudeležen, tudi ker je ta sloj vir energij, ki se ne sme in ne more razpršiti. To je resnica, ki je še posebno veljavna za takoimenovane zapadne dežele, kjer ni mogoče uvajati smernic, ki jih je mogel na tem področju uvajati delavski razred po svoji prvi zmagi. Takrat je potreba narekovala, da je treba napredovati za vsako ceno, ker je bil delavski razred ogrožen od zagrizenih sovražnikov. Obstoj male in srednje posesti ne more kompromitirati, v pogojih, ki so danes docela drugačni, izgradnje nove družbe. Gospodarske preobrazbe kot jih mi predlagamo, v novi, socialistični družbi, kjer bodo imele proizvajalne sile možnost največjega razvoja, dovoljujejo izkoriščanje in razvoj vseh tistih energij in inicitiv, ki jih nadoblast monopolov danes tlači. Te preobrazbe odpirajo gornjim silam pot pozitivne vključitve v višjih oblikah skupnega življenja in svobode.

6. S predlogi demokratične gospodarske usmeritve in reforme sedanjih gospodarskih ustrojev, je tesno povezana akcija za reformo državne ureditve. Medtem ko se pritisk velemonopolov usmerja na vedno večjo koncentracijo oblasti, se mi zavzemamo in zahtevamo decentralizacijo politične oblasti. Komunisti zahtevamo ustanovitev dežel, sistem avtonomij, da se na ta način uveljavi volja državljanov in delovnih množic, in to ne samo ob priliki volitev in prek parlamentarnih skupščin, marveč v celi vrsti vmesnih instanc, ki lahko vplivajo tudi pri sestavljanju gospodarskih načrtov, proizvodnji in kroženju blaga. Sindikatom je treba torej pripoznati vlogo, ki jim pripada ne samo pri pogajanjih za delovno silo, marveč tudi v vsej politični in gospodarski razčlenitvi demokratične države.

Decentralizacija politične oblasti in sistem avtonomij — ki nikakor ne razbijata vsedržavne enotnosti — sta konkreten način za pobijanje neravnovešenj, ki tarejo italijansko družbo. To je način za zagotovitev splošnega razvoja vse države in torej za uresničitev tiste enotne nacije, ki jo danes onemogočata politična in godarska nadoblast velemonopolov.

Istočasno se potrebno, da parlamentarne institucije, ki jih vršna oblast in stranka, katera ima monopol oblasti stalno ovirata, svobodno delujejo, dobijo novega zaleta in nove možnosti uveljavitve ter razvoja prek dejanske raztegnitve oblasti parlamenta tudi na področje gospodarstva, konkretnega zasnovanja smernic za razvoj gospodarstva in kontrolo nad izvajanjem teh smernic.

7. Gospodarske reforme in obnova političnih ustrojev zahtevajo in istočasno urigirajo obnovo nacionalne kulture, usmeritev šole, vzgoje in običajev.

Pomen borbe za emancipacijo žena

Italija ne bo mogla nikoli zasesti prvih mest v napredku znanosti in tehnike in torej vse civilizacije, dokler ne bo v celoti ozdravljena rakova rana nepismenosti. Šola ne bo v stanju izpolniti te osnovne naloge, kot ne bo v stanju pripraviti mladino na nove pogoje znanstvenega razvoja, kot se danes izvaja v tekmovanju med največjimi deželami sveta, če ne bo takoj reorganizirana na osnovi načel ustave. Šola kot taka in avantgardni intelektualci naroda morajo izvršiti globoko in nujno delo pomladitve, borbe proti provincializmu, površnosti, domišljavemu samozadovoljstvu, kar je posledica dejanskega nazadnjaštva velikega dela naše kulture. Da se bo lahko povzpel iz današnjih pogojev in zavzel mesto, ki je vredno njegove preteklosti, potrebuje italijanski narod napredno in laično kulturo, ki se navdihuje po racionolnem pojmovanju sveta, zgodovine, odnosov človeka z naravo, protislovja med razredi, ki prihaja do izraza v družbi, katera danes prav prek tega protislovja stremi po enotnem organičnem sestavu. Taka kulturna usmeritev ne zahteva nobene borbe proti veri. Ravno obratno, zahteva, da se klerikalnemu fanatizmu zoperstavi tista svoboda, ki je potrebna hrana bodisi za znanstvena raziskovanja, kot za umetniške stvaritve in tisto spoštovanje verske svobode, ki je zapisano v republiški ustavi. Vse sile je treba pa napeti v osporavanju poskusa klerikalizacije vsake kulturne dejavnosti, podreditvi laične državne šole zasebni klerikalizirani šoli, zadušitve ustvarjalnih iniciativ, gospodovanja nad kulturo prek cenzure, nevrednih pokroviteljstev, diskriminacije in korupcije. Boriti se je treba za moderno organizirano šolo, ki bo v skladu s sedanjimi potrebami družbe in na stežaj odprta načrtnemu študiju znanosti.

Komunisti niso nikoli mislili in tega ne mislijo niti danes, da bi prehod v mednarodnih odnosih na režim mirnega sožitja, lahko pomenil iznakaženo spravo med nasprotujočimi si ideologijami. Oživitev študija marksizma in mesto, ki si ga je ta priboril, sta bila v zadnjem desetletju najmogočnejši činiteli kulturnega preporoda. Akcija za širjenje marksizma se mora nadaljevati in bo temboljučinkovita, čim manj bo nekaj vase zaprtega, dogmatičnega in akademskega, marveč se bo razvijala v borbeni in resni primerjavi z drugimi usmeritvami moderne misli, da lahko zajame v slednjih, bodisi trenutke krize buržoaznih ideologij, bodisi vzpodbudo za nove raziskave in nove poglobitve našega nauka. Ta borba bo obenem odločilna vzpodbuda za obnovo vsebine in oblik na področju umetniških in književnih stvaritev, za ustvaritev kulturnega ozračja, v katerem se lahko razvija avantgardna realistična umetnost.

8. — Borba za žensko emancipacijo je odločilni del sleherne akcije, ki stremi po obnovi naše dežele. Važnost te borbe je postala danes še večja in splošno bolj občutena, v trenutku ko se začenja žena bolj vključevati v proizvodnjo, ko so bila velika množična gibanja žena in ko prihaja do precejšnjih sprememb v tradicionalnih družinskih krogih, ki so bili stoletja popolnoma povezani z obstojem žena. V moderni in napredni Italiji bo treba uvajati pravico do dela tudi za ženo, da bo postal njen vstop v proizvodnjo splošen in enakopraven, istotako v šole vseh stopenj, zavode za strokovno izobrazbo, v vse poklice in kariere, javne ter zasebne. Organiziranje družbe in družine morata biti prilagojeni tej zahtevi prek širokega razvoja socialnih in zdravstvenih uslug, otroških vrtcev v mestu in na podeželju, novik oblik zavarovanja (pokojnina za gospodinje), itd. ter z idejno akcijo za uničenje mračnjaštva in nazadnjaštva, ki zanikata ženi mesto, katero ji pripada v moderni družbi ter jo tako podrejata že preživelim in reakcionarnim navadam. Zakonodajo, na kateri sloni danes družina bo treba kmalu podvreči reviziji, da se odpravijo najbolj nazadnjaške in odkrito najbolj hinavske določbe, spričo dejanskih pogojev, ki se vidno spreminjajo v skoro vseh socialnih slojih.

Demokracija novega tipa

9. — Program reform ustroja, je složen politični cilj, ki ga komunisti nakazujejo delavskemu razredu, kmečkim množicam, mestnim srednjim slojem ter intelektualcem, ker smatrajo, da je v skladu s sedanjim položajem, sedanjimi interesi in največjimi težnjami teh množic. Komunisti ne skrivajo, da ima program demokratično vsebino, toda ustvariti hoče demokracijo novega tipa, ki gre v smer socializma. «Nikak kitajski zid ne loči demokratičnih ciljev od socialističnih» (Lenin). To je resnica posebno danes, spričo potrebe, da se oslabi predrznost monopolističnega velekapitala, da se mu izpodnese podlaga njegovega gospodovanja ter spričo zmagovitega napredovanja socialističnih režimov v tretjini sveta. Težnja po socialnem režimu, ki je ustanovljen na temeljih demokracije in socialne pravičnosti, se obsežno širi izven vrst delavskega razreda. Med delavci in delovnimi ljudmi se razvija višja socialistična zavest, skupno z zahtevo, da se jih ne pusti več nesoudeležene pri oblasti, medtem ko vedno bolj upada ugled starih vodilnih razredov. Kmečke množice, bodisi proletarci brez zemlje, kot tudi revni kmetje in mali posestniki, začenjajo razumeti, da edino korenita demokratična in socialistična preobrazba lahko zagotovi tvarno last zemlje, likvidacijo stoletne zaostalosti podeželja, prostovoljni prehod na višje oblike skupne proizvodnje. Vsem gornjim elementom, ki so v razvoju, odgovarjata zahteva in borba za demokratično vlado delovnih razredov, ki jo mi pojmujemo kot vlado, ki se opira na široko gibanje množic, izraža razbitje starega konservativnega bloka, obnovitev vodilnih razredov in bo uresničila v celoti reforme, ki jih predvideva naša ustava. Komunisti smatrajo, da je, ne samo v tej fazi, marveč tudi v nadaljnjih fazah napredovanja v socializem in izgradnje socialistične družbe, prisotnost in sodelovanje raznih strank ne samo možno, marveč si je tega želeti in je tudi potrebno.

Toda zgrešeno bi bilo misliti, da bi samo s postavitvijo vlade, ki jo mi želimo, bile uresničene gospodarske in politične

(Nadaljevanje na 4. strani)

Konkretni predlogi in zahteve komunistov

(Nadaljevanje s 3. strani)

smernice, katere smo predlagali. Določene gospodarske in politične reforme se lahko uresničijo tudi predno pridemo do omenjenega cilja, ker se potreba po teh reformah vsiljuje tudi drugim socialnim silam in drugim političnim skupinam,, s katerimi se lahko in je treba poiskati tudi samo začasen sporazum ali stično točko, za izvajanje programov, ki so odločilne važnosti. Dogodki na Sicilji in v Dolini Aosta kjer so sestavili deželne vlade z udeležbo komunistov in socialistov ali kjer jih slednji podpirajo, je dokaz možnosti in potrebe po novih enotnih uvrstitvah in novih večinah, v krajevnem in tudi vsedržavnem merilu. Kriza, ki je danes zajela ne samo Krščansko demokracijo, marveč skoro vse stranke, potrjuje, da je ta možnost in potreba splošno občutena kot zahteva, ki izhaja iz dejanskega stanja in teženj delovnih množic. Komunisti bodo napravili v parlamentu, krajevnih ustanovah in z borbo množic, vse kar je v njihovi moči zato, da se bo šlo naprej v tej smeri, da se ustvari in uveljavi nova demokratična večina, ki bo politični izraz široke razvrstitve protimonopolističnih sil, za obrambo in razvoj naše demokracije, za politično in socialno obnovo italijanske družbe.

IV.

Da se usmerijo borbe ljudskih množic, da so olajša ustanovitev nove demokratične večine, da se nudi podlaga za potrebno primerjavo stališč in iskanja skupne platforme takojšnjih uresničitev, postavljajo komunisti organsko povezano vrsto zahtev, ki se tičejo bistvenih vprašanj političnega in gospodarskega položaja.

Komunisti povezujejo te zahteve z zahtevo, ki jo imajo za osnovno, po miroljubni zunanji politiki, po politiki mednarodne pomiritve in naporov za razorožitev. Komunisti podčrtujejo, da se bodo mogle in morale v teku borbe partije in delovnih množic poudariti in postaviti v ospredje — na podlagi splošne enotne usmeritve — ene ali druge zahteve, ozirajoč se na konkretni položaj.

Za spoštovanje republiške ustave

1. Za uresničenje in spoštonje ustave.

Proti notranji politiki, ki je dejansko odložila uresničenje nekaterih osnovnih delov ustave, se KPI zavzema za politiko spoštovanja in uresničenja ustavne listine.

Temelji te politike so:

a) konec vsakršne diskriminacije, uveljavitev in obramba načela o enakosti med vsemi državljani ne glede na spol, družbeno pripadnost, premoženjsko stanje, veroizpoved, politično pripadnost;

b) ustanovitev avtonomnih dežel, popolno priznanje pravic dežel s posebnim statutom in ostvaritev dežele Furlanija-Julijska krajina, spoštovanje in razvoj krajevne avtonomije, ukinitev prefektov;

c) razširitev kontrolnih polnomočij parlamenta, katerega dejanska suvereniteta in demokratična funkcionalnost morata biti zajamčena. To veleva, da morajo biti postavljeni pod nadzorstvo parlamenta vsi aparati izvršne oblasti, ki so danes brez vsake kontrole; da kontrola parlamenta nad javnimi izdatki postane dejanska; da se v vse vsedržavne organe vključijo parlamentarna predstavništva, ki naj bodo odraz obstoječih odnosov sil v parlamentu brez diskriminacij;

d) realizacija vseh organov in sredstev neposredne demokracije, predvidenih v ustavi, predvsem referenduma, in ukinitev fašistične zakonodaje za prilagoditev pravil in zakonov ustavnim načelom;

e) priznanje vloge, ki jo mora imeti sindikat v demokratični artikulaciji države z uresničenjem člena 39 ustave; obramba pravic delavskega državljana na deloviščih tudi preko zakonskih ukrepov, otvoritev tovarn ustavnim svoboščinam in pravicam združevanja in sindikalnega, političnega, kulturnega, razvedrilnega organiziranja delovnih ljudi;

f) uveljavitev in obramba načela o laičnosti države. To veleva, da se naj preneha s konfuzijo med katoliško cerkvijo ter njenimi organizacijami in državo ter državnimi organizacijami, in da se naj postavi vprašanje uveljavitve konkordata proti krščitvam, katerim je podvržen. Komunisti menijo, da se mora postaviti vprašanje revizije nekaterih členov konkordata, posebno tistih, kjer se določajo urejanje zasebnega življenja in gospodarske ter davčne predpravice, ki niso v skladu z ustavnimi določili, z načelom o enakosti vseh državljanov in z življenjem moderne države;

g) razširitev volilne pravice na mladince iznad 18 let;

h) zaščita pravic vseh etničnih skupin na podlagi republiške ustave in mednarodnih dogovorov;

i) odtegnitev sleherne zakonito neutemeljene oblasti izvršnim organom, ki težijo k omejitvam svobode tiska, govora, na političnem, kulturnem in umetniškem področju, dodeljujoč parlamentu zakonodajno pravico in sodni oblasti pa nadzorno in zatiralno pravico; razširitev nadzorne oblasti zbornic nad vsemi obveščevalnimi in propagandnimi središči, nad katerimi obstaja državni monopol (RAI-TV), z jamstvom vsem strankam, ki imajo svoje predstavnike v parlamentu, možnosti, da se preko njih oglasijo;

l) reforma enotnega teksta javne varnosti in uveljavitev ter obramba načela, na podlagi katerega se nobenemu državljanu ne sme omejiti osebna svoboda brez sklepa sodne oblasti;

m) politika socialne podpore, ki naj se otrese klerikalnega pojma miloščine. Socialna podpora mora biti centralizirana z ozirom na finansiranje, medtem ko razdeljevalna naloga mora biti poverjena kot družbena usluga voljenim krajevnim ustanovam.

2. Za dvig življenjske ravni delovnih množic.

Komunisti popolnoma podpirajo avtonomno akcijo sindikatov za povišanje mezd na vseh ravneh in za vse stroke in za popolno uveljavitev pravic in sindikalnih svoboščin kot predpogoj za vsak program o razvoju.

O nalogah sindikalnih organizacij

Komunisti menijo, da so bistveni momenti in aspekti te splošne akcije, katere trenutki, načini konkretni cilji morajo biti nakazani od sindikatov, naslednji:

a) akcija za izbojevanje mezdnih in pogodbenih izboljšanj na strokovni, področni, vsepodjetni in podjetni ravni;

b) akcija za popolno uveljavitev zakona o veljavnosti «erga omnes» delovnih kolektivnih pogodb za delavce, nameščence, poljedelske dninarje in mezdnih delavcev proti krštitvam delovnih pogodb, proti začasnim pogodbam in škandaloznim položajem manjših plač; uveljavitev zakona o zaščiti dela na domu;

c) uresničenje mezdne enakosti med moškimi in ženskami, med mladimi in odraslimi;

nova in bogatejša razvrstitev kvalifikacij, ki naj odgovarja novim značilnostim proizvajalnega procesa in naj bo takšna, da nudi trdno podlago borbi proti podjetnim metodam plačevanjač uvedenim od delodajalcev (mezde po razredu, mestu, diskriminirane nagrade itd.);

prilagoditev mezd najvišjim ravnem za odpravo nesorazmerja med mezdami v istih strokah, najbolj kričeča nasprotja med mezdnimi minimuni različnih strok in nasprotja med raznimi ozemeljskimi področji;

d) zmanjšanje delovnega urnika z isto mezdo zato, da se razširijo prva izvojevanja na tem področju in da se tudi po tej poti onemogočijo odpusti z motivacijo tehničnih potreb;

e) temeljita preobrazba pravilnikov o odpustih bodisi posamičnih (uvajajoč načelo o «pravičnem vzroku») bodisi kolektivnih; prepoved odpustov zaradi poroke in klavzul o neporočenosti v kolektivnih pogodbah;

f) reforma vajeništva, da se omogoči pridobitev tistih elementov splošne pripravnosti in strokovnih sposobnosti, ki so podlaga za specializacijo, ki bo nadomestila stare tradicionalne poklice, ter da se torej omogoči dohod mladih rodov in posebno ženskih množic k zaposlitvi na kvalificirani podlagi;

g) izboljšanje in pogodbena ureditev plač tehnikov in nameščencev zasebnega sektorja; priznanje dejansko nudene vrste dela s posebnim ozirom na nove odgovornosti, izhajajoče iz novih tipov industrijske organizacije; razširitev in prenovitev načel o znanstvenem in strokovnem usposobljenju;

Za delavsko zakonodajno dobo

h) pravno priznanje notranjih komisij na podlagi zakona «erga omnes» in ustanovitev ter svobodna izvolitev notranjih komisij v vseh podjetjih; odprava vsakršne ovire proti njihovemu delovanju;

i) izboljšanje in pogodbena utrditev plač državnih nameščencev v okviru upravne reforme; valorizacija njihovega delovnega učinka in večja avtonomija pri sklepanju v teku dejansko izvršenih nalog;

l) povečanje podpore v korist brezposelnih;

m) nova politika na področju socialnega skrbstva, ki naj si zada nalogo, da zagotovi sodoben sistem socialnega zavarovanja za vse državljane na podlagi ustanovitve nacionalnega zdravstvenega sistema, širšega in splošnega sistema pokojnin in višje ravni vseh denarnih skrbstvenih izdatkov v znamenju spoštovanja vseh pridobljenih pravic; na podlagi prehoda glede na dolžnosti v zvezi s socialnim zavarovanjem iz sistema prispevanja k sistemu obdavčitve;

n) obramba interesov izseljenih delovnih ljudi in njihovih v domovini bivajočih družin; udeležba vseh sindikalnih organizacij pri sklepanju kolektivnih pogodb in konvencij o emigraciji.

Komunisti ponovno poudarjajo svojo obvezo, da se bodo borili zato, da bo sedanja zakonodajna doba postala delavska zakonodajna doba, in da se bodo zavzeli, da se doseže v parlamentu diskusija o delavskih zakonih, ki so bili že predloženi po voditeljih CGIL, po parlamentarcih KPI in levice, ter da se okrog njih doseže večina.

Za splošno agrarno reformo

3. Za splošno agrarno reformo.

Politika in borba za splošno agrarno reforma, da se da zemlja tistemu, ki jo obdeluje, se danes gibata, uveljavljajoč ustavna načela o dosegi lastnine in splošne ter trajne omejitve lastnine, upoštevajoč različne položaje, po naslednjih smernicah in ukrepih:

a) zaključiti likvidacijo latifundov z uveljavitvijo in izboljšanjem zakonov o reformi Sila, o frakcijah in za Sicilijo, razširjajoč s primernimi prilagoditvami njihovo veljavnost na celotno državno ozemlje; izboljšati in uveljaviti zakon o jusarskih pravicah, vračajoč občinam in prebivalstvu velike dele uzurpiranih državnih zemljišč;

b) zagotoviti prehod zemlje spolovinarjem v vseh področjih «klasičnega spolovinarstva»; spremeniti ustroj in pooblastila Blagajne za formacijo male kmetijske lastnine in ustanov za reforme zato, da se jim omogoči, da prispevajo k temu cilju; zaščititi s primerno odškodnino in z drugimi ukrepi zakonite koristi malih in srednjih najemodajalcev. Podobna preobrazba mora biti predvidena za vse kmete, ki obdelujejo na podlagi kakršne koli pogodbene oblike tujo zemljo in prav posebno za odkup zemljišč s strani dednih zakupnikov, melioracijskih, premoženjskih in neposestniških kolonov in za vsa področja Juga in otokov, kjer se veljajo agrarne pogodbe fevdalnega tipa (nepravo spolovinarstvo, delna kolonija, terasna kolonija itd.);

c) zagotoviti tudi izven teh področij splošno napredovanje na poti izvojevanja zemlje s strani tistega, ki jo obdeluje, na podlagi razlastitve tistih, ki ne izpolnjujejo dolžnosti o bonifikacijah in zemljiškega izboljšanja, razlastitve in dodelitve kmetom tistih delov zemljišč, ki odgovorjajo povečanju vrednosti veleposestev z državnimi prispevki, na podlagi uveljavitve zakonov o kmečki lastnini in o dodelitvi neobdelanih ali nezadovoljivo obdelanih zemljišč zadrugam poljedelskih delavcev;

d) uresničevati linijo javnih investicij na področju bonifiranja, preobrazb in sprememb poljedelskih kultur, da se omogoči razširitev in okrepitev obdelovalnega podjetja in zadružništva, stalno in odkrito povezujoč takšne investicije s trajno posestjo in definitivno lastnino nad zemljo s strani tistega, ki jo obdeluje; odobritev v to svrho zakona Sereni-Mililo o štiriletnem načrtu zemljiške preobrazbe in spremembe poljedelskih kultur;

Za obnovo hribovitih področij

e) uresničiti, tudi na podlagi rezultatov parlamentarne ankete, spremembo Federconsorzi iz glavnega orodja monopolov na kmetih, kot je to danes, v demokratično vodeno in nadzorovano federacijo avtonomnih, deželno koordiniranih in za vse kmete pristopnih pokrajinskih kmetijskih konzorcijev;

f) dati pobudo, koordinirati in podpirati najširši razvoj svobodnega in prostovoljnega zadružništva in njegovo povezavo s potrošniškim zadružništvom.

Uresničitev navedenih strukturnih ciljev zemljiške reforme ima v svojem sklopu razvoj vseh akcij za uresničitev postavljenih zahtev, na ravni množičnih gibanj, kot na ravni parlamentarne iniciative. Akcije se v glavnem usmerjajo na:

a) odobritev zakonskega osnutka Romagnoli-Foa za obvezno obdelano površino in spremembe posestev, priznanje sindikalnih pravic in svoboščin dninarja na kmetiji in pridobitev zastopstev na kmetiji za vse dninarje in mezdne delavce, ki so vpisani ali izven sindikatov; strogo izvajanje pogodb na podlagi načela «erga omnes» za dninarje in mezdne delavce, bodisi kar se tiče delovne dobe kot tudi mezde; enako mezdo za stalne in sezonske delavce;

b) množično akcijo in demokratično zakonodajo o kmetijskih pogodbah, da se jameči stalni upravičeni razlog, znižanje najemnin, pogajanja za kmetijske investicije, izboljšanja na posestvih, prednost v primeru prodaje posestva, avtomatična razveljavitev oderuških pogodb in dejansko jamstvo za primerno najemnino, popolno priznanje dela žena, kar se tiče delovne pogodbe, socialnega zavarovanja in skrbstva ter razdelitve pridelka;

c) demokratizacijo ustanov za reformo, da bodo ustrezale nalogam zagotovitve najemnikom in drugim delavcem potrebne tehnične, gospodarske in finančne pomoči; brisanje obremenjujočih dologov, ki so bili vsiljeni najemnikom, bivšim kolonom O.N.C. in tistim, ki so kupili zemljišča na osnovni določbi Blagajne za kmetijsko posest;

č) razvoj male in srednje posesti prek izvajanja statuta za zaščito in razvoj lastništva in posesti; ukinitev volilne pravice do več glasov v konzorcijih za bonificiranje; okrepitev in finansiranje prostovoljnih zadružnih združenj za preureditev posestev, usluge, ki se tičejo obdelovanja, predelave in prodaje pridelkov; trošarinskega davka, posebno trošarine na vino in ukinitev dovkov ter dodatkov davka na zemljišča in kmetijske dohodke, zapuščinskega davka in davka na živino;

d) raztegnitev volilne pravice v kmetijskih bolniških blagajnah, konzorcijih, zadrugah, itd. tudi na žene in vse polnoletne družinske člane;

e) v okviru splošne akcije za uresničitev reforme pri zavarovanju in skrbstvu, zagotoviti takojšnja izboljšanja v korist neposrednih obdelovalcev zemlje, polovinarjev in delavcev. Priznati polno pravico do teh uslug za spolovinarke, neposredne obdelovalke zemlje in sezonske delavke;

f) odobritev zakona o vsedržavnem skladu za obnovo hribovitih področij, ki je bil predložen na ljudsko pobudo.

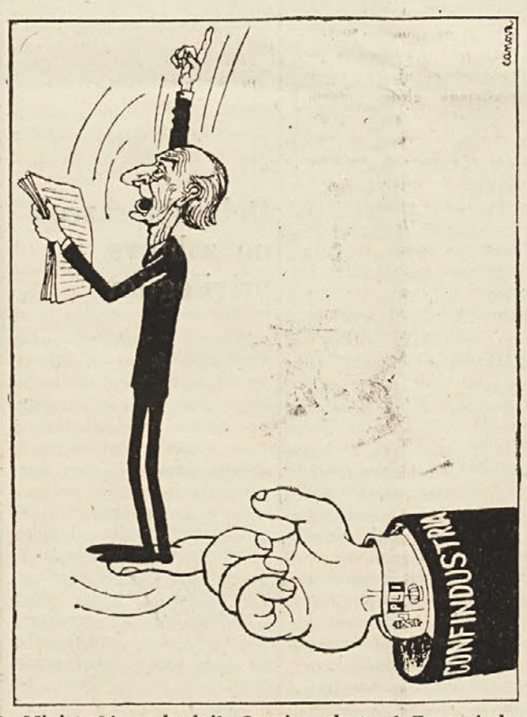

Ministrski predsednik Segni, podprt od Zveze industrijcev, finančnih mogotcev, fašistov, monarhistov in liberalcev

Za reformo gospodarstva in industrije

4. *Za industrijalizacijo in reformo gospodarskih smernic.*

Komunisti prelagajo — skupno s sistematičnim povišanjem življenjske ravni delovnih ljudi in izvajanjem splošne agrarne reforme — naslednje poglavitne ukrepe za demokratično gospodarsko politiko:

a) ukrepitev in kvalitetno razširitev ter spremembo usmeritve sektorja državne industrije, na osnovi politike javnih investicij, ki ne bo podrejena izbiri monopolov, marveč bo uresničila proizvodni program, v skladu s potrebami dežele. Zato komunisti zahtevajo:

sestavo večletnih načrtov, pod kontrolo parlamenta, ki naj dolocijo, v zvezi s plošnimi cilji razvoja in s posebnim ozirom na probleme Juga, smernice in cilje proizvodnje za ENI, razne sektorje IRI in Cogne;

podržavljenje virov energije, v prvi vrsti razlastitev zasebnih električnih družb in reorganizacijo vseh podjetij, ki proizvajajo energijo v eno samo ustanovo, zato da se izvede politika enotne dobave energije; razvoj in okrepitev jedrskih raziskovanj ter izkoriščanja tekočih goriv;

uvedenje stroge kontrole nad monopolom Montecatini, monopoli sladkorja, da se začne s podržavljenjem teh skupin;

povrnitev na mirnodobsko proizvodnjo vojaških tovarn, ki naj se jih vključi v sistem državnih udeležb.

b) politika kreditov in neposrednega državnega finansiranja, ki bo težila predvsem k razvoju in sprostitvi izpod vpliva monopolov nemonopolističnih podjetij. Zato komunisti zahtevajo:

demokratizacijo in okrepitev zavodov malih in srednjih podjetij; nadomestitev v njihovo korist sedanjega obremenjujočega sistema realnih jamstev za posojila sredjeročnim plačilom in javnimi jamstvi (država in pokrajina);

neposredno finansiranje s strani države in dežel, v okviru vsedržavnih in deželnih programov industrializacije, prostovoljnih konzorcijev malih in srednjih industrijskih ter obrtniških podjetj;

c) splošno davčno reformo, ki naj ima podlago na enem samem osebnem in postopnem davku na dohodkih; osebnem postopnem davku na nepremičninah; na postopnem davku na dobičkih in rezervah kapitalov podjetij, ukinitvi davka na poslovni promet (IGE), ojačanju nalog in vloge krajevnih ustanov pri obdavčitvah, tudi zato, da se odpravi zapleteni sistem in samovoljni postopki birokratskega odmerjanja davkov.

č) dosledno politiko na področju cen, razdeljevanja in kroženja blaga, da se uresniči dejansko kontrolo nad cenami monopolov in zadene špekulacije s posredovanji. Zato je potrebno:

reorganizirati CIP (medministrski odbor za cene) in krajevne odbore za cene, demokratizirati njihov sestav, povečati vlogo kontrole nad proizvodnimi stroški in poročati javnosti o preiskavah, znižati takoj cene umetnih gnojil in preparatov za pobijanje mrčesa, sladkorja in zdravil;

zagotoviti finančna sredstva potrošnim zadrugam, podpirati ustanavljanje zadružniških združenj in konzorcijev malih in srednjih trgovcev, da se modernizira in poenostavi sistem preskrbe in prodaje;

d) politiko reforme ustrojev in vinkulacij na področju gradbenih zemljišč, da se zadene enega od dohodkov, ki najbolj negativno vpliva na vso gospodarsko dejavnost in na življenjsko raven množic (cena stanovanja). Proti špekulacijam z gradbenimi zemljišči, so — poleg izrednih davčnih ukrepov — potrebne omejitve in ukrepi, ki naj privedejo tudi do razlastitve v korist občin, lastništva gradbenega prostora. Taki ukrepi morajo služiti reševanju stanovanjskega vprašnja, ravni najemnin in izvajanju nove urbanistične ureditve;

e) politiko javnih del, ki naj enotno upošteva zahteve razvoja vsega gospodarstva in daje prednost finansiranju del, ki so neposredno povezana s proizvodno dejavnostjo; udeležbo krajevnih ustanov pri sestavljanju in kontroli programov javnih del ter koordinacijo, ki ne bo samo tehnična, tudi v deželnem merilu;

f) politiko zunanje trgovine, ki naj pospešuje dosego ciljev gospodarskega ravzoja;

revizijo pogodbe Skupnega evropskega tržišča, da se premosti oviro, ki jo ta ustanova predstavlja za razvoj in popolno vljučitev Italije v nove perspektive mednarodnih gospodarskih odnosov;

razvoj gospodarskih in trgovinskih odnosov z vsemi državami, na podlagi večletnih pogodb, še posebno s socialističnimi državami;

vzpostavitev na novih temeljih gospodarskih odnosov z manj razvitimi državami, brez vsakih imperialističnih namenov.

Obisk parlamentarne delegacije KPI v zgoniški občini. Na sliki: (od leve proti desni) senator Pessi, obč. odbornik Milič, župan Pirc, tov. Bernetičeva, podžupan Cibic, poslanec Vidali in poslanec Adamoli

Za šolsko reformo in pospešitev znanosti

5. *Za šolsko reformo in ojačanje znanstvenih raziskav.*

V vsej akciji za preobrazbo nacionalne kulture, je odločilne važnosti rešitev šolskega vprašanja. Edino splošna reforma šole, ki naj temelji na ustavnih določbah, bo lahko jamčila dvig kulture velikih ljudskih množic na raven v skladu z napredki znanosti in v skladu s potrebami razvoja proizvodnje. Šola mora premostiti vsako razredno diskriminacijo v sistemu vzgoje, odprta mora biti vsem sposobnim in zmožnim.

Za uresničitev tega programa so potrebni naslednji bistveni ukrepi:

a) efektivno jamstvo svobode poučevanja in raziskave, laičnega in demokratičnega značaja vseh državnih šol in ureditev paritete med državnimi in zasebnimi šolami, da se potrdi prvenstveno vzgojno vlogo države spričo klerikalizirane šole;

b) korenita reforma vzgojnih načel, učnih programov, poučevalnih metod in sistema izpitov ter reforma ureditve z uvedbo ene edine, enako ozvezne in brezplačne šole za otroke od šestega do štirinajstega leta; enotna impostacija študija na višji srednji šoli, z razlikovanim licejem in priznanjem tehničnemu zavodu vloge višje šole, ki bo omogočila vstop na univerzo; razlikovanje med strokovno in znanstveno usposobitvijo na ravni visokošolskega študija;

c) izvajanje načela o pravici do študija za vse zaslužne, do najvišje stropnje študijev; izvajanje juridičnega in ekonomskega položaja učnega osebja, ki naj podkrepi prvenstveno vrednoto šolnikove vloge;

č) ojačanje in razvoj strokovne izobrazbe v posebnih večletnih državnih zavodih; ojačanje in razvoj tečajev za strokovno preusposobitev delavcev, izvedba večletnega načrta za okrepitev vseh sektorjev znanstvenih raziskav, prav posebno za razvoj jedrske fizike v okviru organičnega zakona za podržavljenje vsega jdrskega sektorja.

V.

Osnova in pogoj za dosego nove demokratične večine, nove vlade in novih smernic dežele je razširitev in razvoj enotnosti v akcijah in enotnosti v politiki delavskega razreda in delovnih množic.

Ta enotnost, ki je še bolj potrebna v trenutku ko sta ljudsko in demokratično gibanje zavzeta z direktnejšo borbo proti monopolom, to se pravi proti najmočnejšim silam kapitalizma, je danes možna, ker so ugodnejši pogoji, ki izhajajo iz mednarodnih razvojev in iz nasprotij, ki se pojavljajo v vrstah buržoazije. Toda ravno novosti v situaciji, pridružitev in sodelovanje z neproletarskimi socialnimi skupinami, narekujejo na tem sektorju uporabo novih metod, zahtevajo nadaljnjo razširitev in gibčnost delovanja. Stare formule edine fronte in ljudske fronte niso namreč več popolnoma v skladu s situacijo in z nalogami, ki si jih zastavljamo danes za prehod v globoko demokratične spremembe.

O sodelovanju med komunisti in socialisti

1. Zgodovinsko se v Italiji vprašanje politične enotnosti delavskega razreda zastavlja predvsem glede sodelovanja med komunistično in socialistično partijo.

Komunisti smatrajo, da se to sodelovanje ne sme omejiti na enotnost akcij, ki se uresničujejo v enotnih sindikatih in v množičnih organizacijah demokratičnega gibanja, to v prvi vrsti zaradi tega, ker nimajo delavski razred in ljudske množice le delnih ciljev, povezanih z vsakdanjo borbo za izboljšanje; a se z novo silo javljajo nove naloge za osnovne spremembe, ki zahtevajo politično koordinacijo ljudskega gibanja in zato tudi politično koordinacijo med obema delavskima strankama. To sodelovanje zahteva in omogoča marksistični nauk, na katerega se obe stranki opirata, skupni socialistični cilji, skupno iskanje poti v socializem, ki naj bo enotna, demokratična in v soglasju z zgodovino in posebnostmi naše dežele. Razlike in nesoglasja, ki se javljajo med dvema strankama — glede pojmovanja proletarskega internacionalizma, glede načinov zgraditve socialistične družbe in oblik, katere bi lahko sprejela politična oblast delavskega razreda — ne smejo predstavljati neprehodne ovire za dosego sporazuma med njima.

Politično sodelovanje ni spojitev, še manj pa odstopanje od avtonomije; a je področje, ki nudi možnost sprostitve pozitivne dialektike med obema strankama, za dosego skupnih izkušenj in za kritično presojanje teh izkušenj. Zagotavlja na ta način prehod v višjo stopnjo enotnosti, kakršna je v interesu delavskega razreda in vsega italijanskega ljudstva.

Komunisti trdijo, da je sodelovanje med Komunistično Partijo Italije in Socialistično stranko Italije danes aktualno: v trenutku ko zmage socialističnega sveta širijo možnost napredka idealov socializma po vsem svetu; v trenutku ko se naši deželi odpirajo nove možnosti napredka delavnih sil in stikov s katoliškim gibanjem in ko si po vsem evropskem zahodu socialistične in komunistične sile zastavljajo za vodstvo in borbo skupne odgovornosti in naloge, naj na ta način tudi ta del sveta odigra aktivno in pozitivno vlogo v deročem napredku človeštva.

Prepričani, da politično sodelovanje ne more biti rezultat mehaničnih stikov vnaprej določenih stališč, komunisti predlagajo naj obe stranki delujeta in skupno organizirata diskusije — v notranjosti delavskega gibanja in demokratičnih strank — ter naj izmenjavata mnenja o današnjih smernicah, tako da bi se porodil iz dveh delavskih strank zagon za širok in demokratičen obnovitven program.

V tem smislu predlagajo komunisti, naj se med vodstvi strank, med parlamentarnima skupinama, med perifeličnimi organizacijami, vzpostavijo stiki in izmenjavajo mnenja — poleg specifičnih vprašanj — in to vsakokrat ko vstopajo komunisti in socialisti v volilno borbo ali v katerokoli politično akcijo splošnega značaja. Komunisti smatrajo, da bodo za dosego bratskih odnosov med vodstvoma in to o vseh tistih raznoglasjih glede vprašanj skupne odgovornosti, katere federacije same ne nebi mogle razčistiti.

2. Sodelovanje med KPI in Socialistično partijo Italije ni ovira za dosego širše enotnosti demokratičnih sil, temveč je pot pozitivne intervencije v krizo buržoaznega političnega tabora ter vabi katoliške, republikanske in socialdemokratske sile, ki se protivijo sedanjemu gospodstvu reakcionarnih skupin, na enotne pozicije demokratične borbe.

Zoperstavljanje demokristjanskih krogov

Komunisti smatrajo za pozitivno dejstvo, da se je na krščansko-demokratskem kognresu v Florenci, zoperstavila sedanjemu vodilnemu krščansko demokratskemu krogu, ki še vztraja na stališču konservatizma in hladne vojne, nova skupina ki priznava nujnost, ob neurejenosti italijanske družbe in spremembami ki se godijo po svetu, drugačne zunanje politike in zahteva načrtno poseganje države v gospodarstvo, ter avtonomnejšo politiko do velikih skupin privilegirancev.

Ta skupina ni enotna. Del te skupine — pod Fanfanijevim vodstvom — išče danes odkrito reformistične rešitve in daje javno strumentalen pomen svojemu socialnemu programu borbe proti komunizmu in borbe proti enotnosti delavskega gibanja. To pa ne izključuje dejstva da so se pod pritiskom borb delavskega gibanja in naše partije rodile klice novih gledanj, na katera mora računati celo stroja večine.

Kažejo se torej nove možnosti stikov in srečanj. Nujno postaja, da se delavsko gibanje in njegova avantgarda seznanita in pravilno ocenita pravo bistvo krščansko - demokratske stranke, ter da odstranita nerazumevanja in sektaška stališča, in nastopita proti njej s pozitivnimi akcijami.

Delavska avantgarda se ne sme zadovoljiti z nesoglasji in razpadanjem v notranjosti Krščanske demokracije, pač pa mora postopati tako, da iz teh nesoglasij izidejo sile, ki bi bile sposobne uresničiti konkretno politično avtonomijo do velikih bogataševin cerkvene hierarhije. Zaradi tega bi bilo napačno tako stališče, ki bi se omejevalo na kritiziranje, kakor tudi stališče, ki bi obljubljalo vsestransko podporo tisti liniji krščansko demokratske stranke, ki bi ostala in bi ohranila korporativistične ali reformistične tendence. Ti stališči bi pomenili odstopanje in bi koncem koncev koristili tistim krščansko demokratskim skupinam, ki skušajo zakrpati enotnost katoliške stranke z zmotami, prevarami, konservativnimi kompromisi.

Kriza Krščanske demokracije je kriza medrazredništva. Za dosego razjasnjenja njenega stališča, je potrebna zaostritev borbe za demokratično obnovo dežele, ne dajoč konservativnim skupinam možnosti, da s korporativno politiko mašenja nasprotij v notranjosti katoliškega gibanja, razširjajoč nasprotja med temi skupinami in tendenco katoliških množic po novih pridobitvah; treba je poiskati skupaj z novimi močmi katoliškega sveta, enotno področje za sporazum z delavskim gibanjem. Komunisti smatrajo, da morajo sloneti sodelovanje s tistimi katoliškimi silami, ki nasprotujejo danes sporazumu z monarhistično desnico in fašisti, predvsem na odstranitvi diskriminacije v odnosu do delavskih strank in v politiki hladne vojne, na sestavitvi pozitivnega programa borbe proti monopolom; na konkretni politični avtonomiji od pritiska in nedopustnih posegov cerkvene hierarhije.

O odnosih komunistov do katoličanov

Komunisti zanikajo lažno tolmačenje, da je politika Komunistične partije Italije za sporazum s katoliškim svetom nekaj posredstvenega; ta politika je osnovana na zgodovinskih in specifičnih pogojih naše dežele. Za KPI ni geslo o sporazumu s katoliškim svetom sprememba tradicionalne taktike komunistov

(Nadaljevanje na 5. strani)

Borba za enotnost delavskega razreda

(Nadaljevanje s 4. strani)

za enotno fronto, kakršna je bila uporabljena med dvema vojnama do baze socialne demokracije. V naši deželi je to svojstveno in osnovano na analizi vodilnih sil italijanske revolucije, katero je začel Gramsci, to je pravi na priznavanju vpliva katoliške cerkve in katoliškega gibanja v Italiji, in to ne le na določene skupine delavskega razreda, temveč na velik del kmečkega prebivalstva in na tisti srednji sloj, ki je — razen kmetov — nujni zaveznik italijanske proletarske revolucije. To se pravi, ker je zmaga socializma v Italiji povezana s sestavo bloka sil, širšega od zveze revnih delavcev in kmetov, da je treba ta stik s katoliškim svetom smatrati za trenutek italijanske poti v socializem, a dolgo perspektivo borb in zavezništev ne le s katoliškimi delovnimi množicami, marveč tudi z njihovimi organizacijami.

Najboljše jamstvo, ki ga nudimo mi komunisti je v dejstvu, da socialistični režim ne nasprotuje njihovi veri in izvrševanju verskih dolžnosti, a želi le doprinos katoliških množic pri graditvi socializma, kot režima, ki odpravlja izkoriščanje človeka po človeku in odpira pot razvoju najvišjih vrednot človeka: v naših rokah je zgraditev nove poti v socializem s sodelovanjem različnih političnih sil, različnih idealov, s priznanjem večstrankarskega sistema za zgraditev socialistične družbe.

3. Komunisti se bore za dolgo delnih sporazumov z republikanci, radikalci, in drugimi skupinami tretje sile in tudi s socialnimi demokrati; oni smatrajo, da se že danes lahko postavlja osnove širokega sodelovanja, da se je treba obojestransko potruditi za zaceljenje napak preteklosti. Začetek pomirjenja osvobaja te stranke vseh onih ovir, ki so jim v zadnjih letih vezale roke, jih slabile in omejevale njih delovanje.

Komunisti upajo, da bodo slednji razumeli nove pogoje sklenitve sporazumov med vsemi antifašističnimi silami, ki so se razcepile med hladno vojno in se morajo zopet združiti, v vsestransko korist, v medsebojni avtonomiji.

Srednji sloji in intelektualci v vseh teh strankah ne odobravajo skrajno reakcionarnih potez klerikalne pokvarjenosti in škandaloznega despotizma monopolov, ki so danes značilne za kapitalistično restavracijo v Italiji.

Toda varajo se če menijo, da je mogoča demokratična obnovitev na račun preloma med Socialistično partijo Italije in KPI, ter na račun likvidacije enotnih sindikatov. Tako gledanje je napačno, predvsem ker ne upošteva dejstva, da niso značaj sodobnega kapitalističnega režima v Italiji, njegove poteze kratkovidnega in sebičnega konservativizma, nazadnjaštva, parazitizma le «slučajne», suhe veje, katere je mogoče odsekati — ohranjujoč zdravo deblo, temveč organska posledica procesa monopolistične koncentracije v posebnih pogojih naše dežele. Za odstranitev tega je potrebna reforma ustroja, torej razširitev in utrditev enotnosti delavskega gibanja, katerega osnovna in nepremagljiva sila je povezava komunistične partije z vsemi demokratičnimi silami.

Za demokratičen sindikat

Likvidacija protikomunizma je torej nujen pogoj za dosego demokratične obnove dežele in široke fronte protimonopolističnih sil. To pa ne pomeni, da morajo druge politične sile, katere nimajo istih ciljev in programov kot komunistična partija, odstopiti od borbe za zmago lastnih načel: pomeni le odstop od protikomunističnih predsodkov, od nelegalne in protiustavne diskriminacije delavskih strank, ki niso v skladu z demokratično igro in ovirajo svobodno in realno primerjavo stališč in programov ter onemogočajo enotnost gibanja ljudskih množic.

4. Obstoj širokega množičnega, demokratičnega gibanja v deželi je pogoj uresničitve politike demokratičnega razvoja in sestavljenja novih političnih enotnih gibanj z naprednimi in miroljubnimi programi.

Osamljene borbe, pa naj bodo še tako hude, ne zadostujejo, če iz njih ne izhaja količinski in kakovostni razvoj vseh razrednih in demokratičnih organizacij, ki naj povečajo moč in vpliv ljudskih sil; če iz njih ne izhaja nova možnost demokratičnih intervencije, katere cilji so ne le bližnji, a so sposobni preusmeriti osnovno linijo razvoja dežele. To pa je še bolj očividno v trenutku, ko se jača proces monopolistične koncentracije, ki je gospodarska in politična koncentracija in v trenutku, ko se iz teh različnih perspektiv porajajo nova vprašanja.

V tem smislu je zelo pomembna okrepitev CGIL in enotnih sindikatov, kmečkih združenj in kooperacij, razvoj ženske organizacije za emancipacijo žena, mladinskih enotnih organizacij in gibanja za preporod Juga.

Četudi so ideološki in politični predsodki še močni, je v centralah katoliških sindikatov CISL in UIL poziv k enotnemu sindikalnemu sodelovanju naletel na pozitiven odmev in je celo utrdil razredno zavest katoliških in social-demokratskih delavcev. Novi vidiki se torej odpirajo pred tisto organsko sindikalno enotnostjo, za katero se komunisti borijo.

KPI podpira delovanje CGIL za dosego sindikalne enotnosti in se strinja, na podlagi programske linije VIII. kongresa, s pogoji, ki jih CGIL navaja za dosego te enotnosti. Ti pogoji so predvsem avtonomija razreda in delavskega sindikata. Komunisti so brez pridržkov za avtonomijo sindikatov. Oni smatrajo za osnovne poteze enotnih sindikatov neodvisnost od gospodarjev in avtonomijo od vlad in strank. Borba za plače, sindikalna borba, ne more upoštevati «korporativističnih programov, načrtov «štednje» ali celo načrtov delodajalcev.

Komunisti so torej za tak sindikat, ki naj avtonomno predstavlja interese delavcev organiziranih v različnih kategorijah in ki naj v vsakem trenutku izpolnjujejo nalogo izboljšanja pogojev delavcev, ki naj se borijo za utrditev pogodbene moči delavskega razreda in za pravice delavcev do sindikalne in politične svobode.

Komunisti so brez pridržkov za popolnoma demokratično sindikalno organizacijo. Demokratično življenje sindikata je predpogoj njegove avtonomije. Zaradi tega so se vedno borili, že CGIL, proti vsaki tendenci, ki je skušala orisati Konfederacijo kot združenje ideoloških in političnih struj, enotnost pa kot rezultat kompromisov med predstavniki raznih struj. Samo aktivno sodelovanje delavcev v sindikalnem delu krepi in varuje njegovo enotnost, samo popolnoma demokratična obdelava linije sindikalne dejavnosti, pri čemer naj vsaka struja daje zaključke notranjih debat na razpolago sindikalnim organom — demokratično izvoljenim — tako kakor se danes dogaja v CGIL.

Komunisti vedo, da, za rešitev vseh tistih nalog, ki so se pojavile v letih sindikalne razcepljenosti in ki se javljajo vsak dan, ni dovolj sprejeti te osnovnve pogoje. Zapletena vprašanja se javljajo pri sestavljanju enotne platforme, predvsem pri določanju takih smernic borbe, ki naj se zoperstavijo ne le direktnemu izkoriščanju delavca v tovarni, temveč tudi indirektnemu izkoriščanju delavca s strani monopolov (cene, davki, pristojbine i. dr.) Vse to narekuje sindikatom lasten, protimonopolističen program borbe. Komunisti smatrajo, da bo sprejem načel avtonomije in demokracije sindikatov ustvaril boljše pogoje tudi za konkretno rešitev teh vprašanj.

Vloga zadružniškega gibanja

Komunisti trdijo, da morajo demokratične sile nuditi vse svoje moči, še bolj kakor v preteklosti, dosegi okrepitve kmečkega gibanja in kooperacij, bodisi z namenom da se kljubu je ofenzivi monopolov proti malim kmečkim, rokodelskih in industrijskim podjetjem, bodisi za rešitev osnovnega vprašanja poljedeljstva, predelave in razpredelitve proizvodov in zaščite koristi širokih množic potrošnikov.

Na podeželju se je pojavil nov potencial borbe, toda kmečka združenja se še niso prilagodila temu novemu stanju.

treba je Temu nadoknaditi delujoč v dveh smereh: s podpiranjem razvoja kmečkih združenj, ki niso odvisna od cerkve ali od večinske stranke in z združevanjem vse že obstoječe kmečke organizacije. Če je odločilno sodelovanje med organiziranimi množicami katoliškega gibanja in organiziranimi množicami socialističnega gibanja za zgraditev socializma v Italiji, to velja še prav posebej za kmečko področje. Zato je treba storiti vse mogoče za odpravo razcepa, ki ga je bonomjanska organizacija povzročila in poglobila med delovnimi kmeti. Najti je treba stike s silami, ki se v notranjosti te organizacije zoperstavljajo ponesrečeni agrarni politiki klerikalnih vodilnih krogov.

Osnovno vlogo mora danes odigrati zadružniško gibanje, ki ima v Italiji velike demokratične tradicije in že razpolaga s pomembnimi močmi. Razvoj tega gibanja — predvsem na Jugu — je tesno povezan z borbo malih podjetij za osvoboditev izpod odvisnosti monopolov. To gibanje naj bi se, z odgovarjajočo vlogo, vključilo v proces razvoja proti posredovalcem, v korist njih samih in kupovalcev na drobno. To pa zarekuje razširjenje korporativistične iniciative na področju proizvodnje — predvsem na podeželju — okrepitev zveze med industrijskimi kmečkimi in prehrambenimi zadrugami. Na ta način bo izvršen važen korak naprej po poti demokratičnega obnavljanja dežele, podprle se bodo nove in višje oblike udruževanja proizvajalcev za dosego socialistične preureditve.

Novi polet je treba dati delavskemu in demokratičnemu gibanju — na področju dejavnosti za oddih in za «prosti čas» — kjer danes vodilne skupine po svoji volji usmerjajo miselnost delavnih ljudi — in s tem tudi na tem področju utrditi demokratično zavest, čut svobode in avtonomno sposobnost organiziranja ljudskih množic.

KPI mora biti vodilna sila delavskega razreda Italije

VI.

Komunistična partija Italije mora biti vodilna sila v zmagoviti enotni mobilizaciji delavskega razreda in ljudstva Italije, ako hoče izpolniti svojo zgodovinsko nalogo, da vodi Italijo na poti v socializem. Zato se nujno zahteva od komunistov, da tako v političnem kot v organizacijskem pogledu izboljšajo partijo, odpravijo napake v usmeritvah, naglo povečajo svojo sposobnost v političnih pobudah in dejavnostih.

Po smernicah, ki jih je začrtal VIII. kongres, so bili doseženi pomembni uspehi pri obnovi in učvrstitvi partije. Toda potrebno je v tem pogledu napraviti nujne korake naprej. Sleherno tendenco po zadovoljitvi z doseženimi uspehi, je treba pobijati kot obliko konservativizma ter vzpodbujati sodelovanje z vsemi člani v kritikah, ki naj pomagajo partiji, da napravi nadaljnje korake naprej.

Partija se mora obnoviti in učvrstiti, toda mora se tudi uveljaviti na področju nacionalnega življenja kot moderna stranka delavskega razreda, ki zna odgovoriti na zahteve politične borbe, ki se vršijo v novem zgodovinskem obdobju.

1. Moderna partija delavskega razreda in ljudstva se mora predstaviti v vsakem trenutku svoje dejavnosti s pravo sliko nacionalne, demokratične in enotne partije.

Komunistična partija Italije, je tesno povezana z bratskim mednarodnim komunističnim gibanjem v skupnosti marksistično-leninistične teorije, komunističnih idealov in zmagovitih izkušenj, ki so se nabrale v več kot štiridesetih letih skupnih borb; je nacionalna partija, avtonomna v svojem političnem odločanju, sposobna, da v vsakem trenutku izrazi in brani nacionalne interese italijanskih državljanov.

Komunistična partije Italije je demokratična partija, ki se bori za pridobitev večine italijanskega ljudstva za program demokratične obnove in za to da bo na ta način vodila italijansko ljudstvo, premagala odpor privilegiranih slojev in zgradila socialistično družbo.

Komunistična partija Italije je enotna partija, ki se bori za enotnost delavskega razreda, za sporazum z vsemi demokratičnimi strankami, proti diskriminacijam in hujskaštvu in za uresničitev enotnosti italijanskega ljudstva v ozračju civilizirnega popuščanja.

Kot zavedna in organizirana avantgarda delavskega razreda in delovnih ljudi KPI postavlja svoje pobude, vsestransko poznavajoč probleme italijanske stvarnosti, ki je bila zgodovinsko določena in je sposobna da uveljavi, na slehernem področju, delavski razred kot nov nacionalni vodilni razred.

2. Pogoj za to, da bo partija napravila nadaljnje korake naprej, je borba za polno politično enotnost v njenih vrstah.

Revizionizem, ki je bil v političnem pogledu poražen v notranjosti partije, obstaja še vedno poglavitna nevarnost v delavskem gibanju, zakaj spričo novih problemov, ki jih postavlja najnovejši razvoj družbe, kaže rešitve, ki zatemnjujejo perspektive revolucionarne borbe za socializem, teži za ločitvijo delavskega razreda in za tem, da bi ga zavedel v podrejen položaj, za skupine buržoazije.

Za pobijanje in premaganje revizionizma v delavskem gibanju je potrebno, da komunistična partija zna spoznati, premostiti in rešiti nove probleme, ki jih postavlja razvoj razredne borbe in nacionalnega življenja v sedanjem položaju. Zato mora biti v celoti osvojena zmešnjav dogmatizma in sektaštva. Ta dva pojava se izražata v šibenju sposobnosti pri izvirnem iskanju in ustvarjalni elaboraciji marksistično-leninistične teorije, v pojavih birokratičnega zaostrovanja, v zoževanju oblik demokratičnega življenja, v shematizmu politične dejavnosti in vodenja. Sektaštvo, tako v pojavih političnega in organizacijskega primitivizma, ki se odražata v posebnih pogojih okolja, katere določa zgodovinski razvoj italijanskega delavskega gibanja, kot v oblikah dogmatizma in shematizma, nerazumevanja in upiranja političnim stališčem VIII. kongresa, obstaja še danes v partiji kot poglavitna ovira pri uresničevanju naše politične linije. Zato se mora proti sektaštvu razviti dosledna vzgojna akcija. Odpraviti se mora sleherna oblika odpuščanja in sprave.

Istočasno se je treba boriti proti tendencam in upornostim reformističnega tipa, ki se izražajo v raznih pojavih ekonomizma, korporativizma in v odklonu do razvoja borb za reforme ustroja. Reformizem in sektaštvo v praksi prehajata na konservativna stališča in na čakanje ter tako povzročata otežkočanje v doslednem razvoju strukturne politike obnovitve, ki je potrebna za napredovanje italijanske poti v socializem.

Tržaška federacija KPI je priredila preteklo poletje vrsto javnih zborovanj v mestu in na podeželju, na katerih so razni govorniki obravnavali pereča gospodarska vprašanja Tržaškega ozemlja. Na sliki: zborovanje, ki je bilo prve dni junija na trgu Garibaldi v Trstu. Na njem je poslanec Vidali ožigosal zgrešeno politiko vlade glede Trsta ter protestiral proti skrčenju teritorialnega proračuna

Odpraviti je treba vsa dogmatična izkrivljenja in oportunistična popuščanja

Same debate v notranjosti partije, ki so se močno razvile v demokratičnem duhu, so dopustile zamolčanja, ki so izraz politične negotovosti in odpornosti. Zato bo potrebno, da se krepko demokratično življenje zagotovi, s pomočjo jasne politične debate, da tovariši uveljavijo brez slehernih pridržkov, vse sklepe, ki so bili skupno sprejeti po komunističnem načelu demokratičnega centralizma.

3. Komunistična partija Italije bo lahko vršila svoje poslanstvo, ako bo znala razviti, v tesni in dosledni povezavi s politično in gospodarsko borbo, ideološko borbo, in uveljaviti pred novimi pojavi stvarnosti ter moderne kulture, marksizem-leninizem kot enotno koncepcijo sveta. Ideološka sposobnost in jasnost, gotovost v povesti marksistične-leninistične doktrine in metode, raven teoretičnega poznavanja, preučevanje stvarnosti in njenih sprememb, kritično iskanje in prizadevanja, bodo dali odgovarjajoče rešitve problemom, kar zateva tehnični in gospodarski razvoj, so pogoj za elaboracijo, razumevanje in realizacijo splošne politike partije. Zato pa idejna bitka ne more biti zamišljena kot posebna naloga izobraženih tovarišev, temveč kot moment velike revolucionarne bitke, ki jo vodi vsa partija in katera mora zastaviti vse svoje ustvarjalne sile, spodbujajoč najširšo udeležbo množic v akcijah za svobodo in obnovo kulture, proti reakcionarni in mračnjaški nepopustljivosti.

V ta namen je treba odpraviti med politično in ideološko borbo in kulturno dejavnostjo sleherno umetno ločitev, ki je vir dogmatičnih izkrivljenj ideologije in oportunističnih popuščanj. Na vseh področjih je treba povečati napore za elaboracijo in preučevanje idejnih in kulturnih obveznosti.

To bo po drugi strani vzpodbudilo komunistične izobražence k odpravi tendenc, po katerih je njihovo delovanje nekaj posebnega; bo pripomoglo k okrepitvi njihovega deleža v borbi za demokratizacijo organizacijskih ustrojev in središč kulturnega življenja ter pomagalo pri uveljavljanju in dosledni obrambi temeljnih načel naše koncepcije o svetu

4. Partija je znala kljub vsem ostrinam dogodkov zadnjih let, ohraniti značaj množične partije in je zaustavila, po občutnem skrčenju leta 1957, nazadovanje števila članstva.

S široko akcijo za pridobivanje novih članov je dosegla, da so bile odpravljene praznine v njenih vrstah, do katerih je prišlo zaradi odpustov, izgonov z dežele in izseljevanj, s čemer se preobrača sestav prebivalstva države. Kljub temu pa je potrebno, da se partija zna gibati tudi v bodoče in da doseže nad dva milijona članov. Tu ne gre zaradi prestiža organizacije in ne zaradi volitev pač pa zato, ker je obstoj množične komunistične partije, ki je navzoča v vseh središčih življenja in dela, neobhodno potreben za napredek demokracije na poti v socializem. Zato je treba odločno pobijati nerazumevanja, ki so še zelo razširjena glede potrebe da partija ohrani značaj množične partije, in vsa podcenjevanja važnega pomena organizacijskega prizadevanja, ki jih partija mora stalno izpolnjevati in krepiti na področju svoje organizirane povezanosti z vsemi sloji delovnih ljudi. Partija mora povsod povečati odstotek vpisanih članov v sorazmerju s številom prebivalstva in mora sprejeti nalogo, da postane množična partija tudi v tistih pokrajinah, področjih in občinah, kjer obstajajo še vedno le majhne skupine vpisanih članov.

Akcije za pridobivanje novih članov se morajo prvenstveno vršiti v treh smereh:

a) v velikih in malih tovarnah, kjer je 50% nameščencev-delavcev, ki so začeli delati v letih največje antikomunistične diskriminacije in ki so opravili svoje razredno vajeništvo samo v velikih sindikalnih bitkah zadnjih let. Danes obstaja zahteva, da se tudi te kategorije delavcev pridobi za ideale komunistične politike, ker partija mora, kljub širjenju svojega vpliva med kmeti in med srednje-meščanskimi sloji ohraniti in utrditi značaj partije delavskega razreda:

b) med ženami, ki v veliki preobrazbi življenjskih razmer in delovnih pogojev, ki so v teku in celo v samih navadah, opozarjajo z večjo prožnostjo na zahteve po modernem življenju ter predstavljajo, s svojo voljo do emancipacije, povsem objektivno, veliko demokratično in obnovitveno silo, kateri je treba pomagati, da bo vodila še nadalje svoje borbe ob neprestani podpori KPI in vsega demokratičnega, ljudskega gibanja;

c) med mladino, ki v novem svetovnem in nacionalnem položaju izraža obnovljeno zanimanje za politično borbo in ki, po letih neprestane ideološke propagande, ki je imela za cilj zatemniti zavest nujne borbene solidarnosti, katera mora obstojati med delovnimi ljudmi, začenja razumeti, da je njena individualna bodočnost odvisna od napredovanja delavskega razreda in od reforme ustroja družbe.

Velike zmage socializma v svetu in novi pogoji politične borbe v Italiji omogačajo nadaljnje in naglo povečanje števila vpisanih v partijo in to med vsemi sloji delovnih ljudi, med kmeti, med srednjimi meščanskimi sloji, med izobraženci. Kot v drugih velikih zgodovinskih preobratih za časa antifašistične borbe, tako tudi danes obstajajo pogoji za pridobitev novih kvalificiranih sil, izobražencev, delavskih voditeljev v tovarnah, kmečkih voditeljev in žena, ki so pošteni in razumni in ki znajo razumeti nauke dogajanja.

Problemi mladih pokolenj

5. Prodobitev novih pokolenj za ideale komunizma, je naloga vse partije. Zato te naloge ne more vršiti samo Zveza komunistične mladine Italije. Ta zveza se mora razviti kot množična mladinska organizacija, ki se bori — na političnem, gospodarskem, kulturnem in razvedrilnem področju — za ustvaritev enotnosti mladine v akcijah, ki imajo namen, da z demokratično in socialistično obnovo države, zagotove bodočnost Italije. Mladina mora poiskati s pomočjo lastnih in neposrednih izkušenj, nove poti politične borbe in razredne zavesti. Svojstvena vloga ZKMI je v tem, da vzpodbuja in usmerja te borbe in te izkušnje in da poskrbi za napredovanje komunističnih idealov med mladimi pokolenji.

Vsa partija mora, ne le pomagati Zvezi komunistične mladine v tej bitki, temveč izvrševati lastne akcije v pogledu mladih pokolenj; vzpostaviti mora trajne stike z mladinskimi množicami, prilagoditi svoje metode dela novim življenjskim pogojem teh množic; pobijati mora sleherni pojav paternalizma v pogledu zahtev in potreb mladine. Predvsem je treba razumeti, da se pridobitev mladine za ideale komunizma ne porodi povsem spontano iz obstoječega protislovja med zahtevami mladine ter socialno in politično stvarnostjo italijanske države. Spontanost učinkuje danes manj kot je učinkovala v preteklosti, ko so se mladinske množice nahajale med ruševinami, žalovanjem ter uničenji fašizma in vojne.

V vsej akciji komunistov med mladinskimi množicami mora biti torej pričujoča učinkovitejša marksistična kritika sedanjega socialnega ustroja, v živi primerjavi z velikimi zmagami socialističnega sveta. Samo s trajno povezavo z današnjo stvarnostjo in v povezavi s idejnimi bitkami ter nujnimi borbami, se lahko učinkovito izvršuje to temeljno nalogo prenašanja med mladino, ki je zrasla v letih hladne vojne in diskriminacije, vsa velika moralna in politična bogastva, ki si jih je pridobil italijanski delavski razred v prvih borbah za emancipacijo dela, v veliki revolucionarni krizi po prvi svetovni vojni, v trdih borbah proti fašizmu, in v velikem domovinskem osvobodilnem gibanju. Do tega pa ne more priti brez borbe proti različnim strumentom, ki se jih sile monopolistične reakcije poslužujejo z namemom, da bi razbile to povezavo. Komunisti morajo delovati za to, da bo vse demokratično gibanje dobilo polno zavest, da bo spoznalo rezultate, ki so jih konservativne skupine dosegle na tem področju. Sprejeti morajo obveznost, da bodo pridobili mladinske množice za organizirano borbo, za stvar demokracije, napredka in miru.

Ohraniti je treba značaj množične partije

6. Partija more ohraniti in povečati svoj značaj množične stranke ter doseči neprestano pristopanje novih članov v svoje vrste, ako jih uspe politično in ideološko vzgojiti ter jih politično zaktivizirati. Razvoj demokracije v vseh inštancah partije je pogoj za široko udeležbo članov pri elaboraciji in uresničevanju politične linije, pri izbiri in porazdeljevanju nalog delovanja. Brez demokratičnega življenja ne more biti splošnega političnega aktivizma članov, celice in sekcije, in ne morejo pridobiti iniciativnih sposobnosti ter so obsojene na umirajočo nedelavnost.

Sleherni poizkus podcenjevanja komunističnega aktivizma, ki teži za tem, da bi spremenilo revolucionarni značaj partije in iz nje napravilo pravcato gibanje mnenj, je treba vsestransko pobijati. Pri tem morajo sodelovati vsi člani partije. To pa je mogoče na tak način, da sleherni član nudi svoj doprinos v tej borbi, da na ta način, sam aktivno deluje v osnovni organizaciji, v katero je vključen. Toda razvoj močnega aktivizma partije zahteva tudi odločno pobijanje vseh oblik birokratskega in paternalističnega vodenja, ki slabi odgovornost članov partije in omejuje njihovo politično vzgojo ter dovaja k neprestanemu zoževanju kroga aktivnih tovarišev.

Demokratično življenje komunistične sekcije in torej sposobnost v političnih iniciativah ne more temeljiti samo na ozki skupini aktivistov, ki so stalno zavzeti v delovanju partije, temveč v splošni udeležbi članov pri delovanju celic, v katere pripadajo. Zato je poglavitna naloga, ki se danes postavlja pred vsako sekcijo, zato da se poveča njena dejavnost: zagotoviti politični razvoj celic, ki morajo dobiti svojo pravo politično in organizacijsko fiziognomijo, morajo imeti svoje središče in svojo zastavo, morajo izvoliti svoj vodilni komite ter izdelati politični načrt delovanja.

Prva in osnovna naloga vsakega člana partije je ta, da se udeležuje aktivnosti celice, kateri pripada in da izpolnjuje naloge dela, ki je bilo določeno na skupščini celice. Cestne ali hišne celice ,občinske celice, tovarniške celice, ženske celice vključujejo le določeno število članov, ki živijo ali so zaposleni v nekem določenem krogu, v tesni in stalni povezanosti z enim delom prebivalstva, in morajo torej izvrševati, z lastnimi in izvirnimi pobudami, v tistem določenem krogu in v okviru problemov ki se jim predstavljajo, splošno politiko partije.

Naloge sekcijskih komitejev

Vodilni komite sekcije mora pomagati celicam pri njihovem delovanju, jih politično voditi, koordinirati delovanje na osnovi porazdelitve političnih in organizacijskih nalog. Skupščina aktivistov sekcije mora biti kvalificiran sestanek tovarišev, ki izpoljnjujejo, v okviru svojih celic, naloge političnega delovanja in vodenja.

Sekcijski vodilni komite mora posvečati svojo posebno skrb delovanju tovarniških celic in poskrbeti, da se te ustanovijo v vseh malih in velikih tovarnah, ki obstajajo na področju dotične sekcije. V vsaki tovarni mora biti zagotovljen obstoj partijske organizacije z delovnim komitejem na čelu, ki mora postati pravo politično središče. Vodilni komite sekcije mora nadalje posvetiti posebno skrb ženskim celicam, ter zagotoviti njihovo delovanje.

Sekcije partije so nadalje če posebej odgovorne, da nudijo politično in organizacijsko pomoč krožkom Komunistične mladine, kateri morajo biti pravo središče življenja mladine in njenih posebnih političnih pobud za pridobivanje mladine za komunistične ideale. Sekcije morajo favorizirati ustanovitev krožkov ZKMI povsod, kjer teh še ni.

7. Vsaka partijska organizacija mora voditi neposredno politične akcije množic, mora postati središče političnih in organizacijskih pobud, enotne mobilizacije in povezave z drugimi demokratičnimi silami.

Brez politične akcije množic izgubita tako propaganda kot organizacija svojo življenjsko hrano in se spremenita v nekak generični aktivizem, ki je politično sterilen. Prepogostoma se dogaja da generično širjenje naših idealov in notranja organizacijska dejavnost, ki nista hranjena z neprestanimi političnimi pobudami ter z množično akcijo, privedejo do ločitve partije in v politični zastoj, ki je le periodično prekinjen od udeležbe v volilnih borbah. Te borbe ne morejo predstavljati edinih prilik za politično mobilizacijo, ako se noče spremeniti partije v nekakšno volilno organizacijo.

Predvsem je potrebno, da vsaka partijska organizacija sproži aktivno udeležbo članov v množičnih organizacijah, v sindikatih, v kmečkih organizacijah, v zadrugah, v patriotskih demokratičnih ženskih, mladinskih, kulturnih in razvedrilnih gibanjih. Naloga celic in sekcij je, da prepričajo člane partije, da izvršijo to osnovno demokratično dolžnost in da v ta namen neprestano usmerjajo in vzpodbujajo ter kontrolirajo celotne delovanje. V vseh gospodarskih in političnih borbah morajo biti komunisti najboljši borci in morajo nuditi dokaze poguma in požrtvovalnega duha.

Komunisti so prepričljivi poborniki vseh množičnih organizacij. Udeležujejo se delovanja teh organizacij ter na demokratičen način sodelujejo z vsemi vpisanimi člani pri določanju sekcijske linije v raznih trenutkih in po potrebah, za dosego uresničevanja ciljev pravil teh organizacij. Komunisti se še posebno trudijo za razvoj množičnih organizacij v najširši demokraciji. Njihova dolžnost je, da se borijo proti metodam birokratskega vodenja z viška in zasledujejo ter razvijajo tiste oblike demokratičnega življenja (volitve, skupščine, upravni obračuni, referendumi, debate) ki v največji meri favorizirajo udeležbo vpisanih članov pri določanju družbenih dejavnosti.

Komunisti skrbe za ustanovitev središč demokratičnega življenja (ljudski domovi, krožki), za razvoj vseh gospodarskih, političnih kulturnih, razvedrilnih dejavnosti, ki omogačajo dvig delovnih ljudi in nudijo organizirano osnovo za razvoj režima demokracije.

Komunisti morajo biti navzoči v vseh množičnih organizacijah in imeti, kot stranka, za vsa vprašanja političnega, gospodarskega in kulturnega življenja dežele, svojo lastno avtonomno iniciativo, voditi morajo linijo, ki je lahko tudi različna od linije množičnih organizacij, ki je rezultat enotne volje vseh članov teh organizacij. Komunistična partija mora imeti svoje stališče o vsakem vprašanju, ki zanima ljudstvo in mora govoriti neposredno delavcem, ter vezati posamezne akcije in agitacije s splošno borbo za obnovo dežele. Mora torej razviti, na podlagi množičnih izkušenj, propagandistično dejavnost, ki naj agitaciji za neposredne cilje, priključi globlje delovanje za ideološko in politično izobrazbo.

Sodelovanje z enotnimi združenji

8. V parlamentu, na pokrajinskih sejah, na občinskih sestankih in v vseh javnih ustanovah mora biti komunistična dejavnst zmeraj tesno povezana z množično dejavnostjo partijskih organizacij in enotnih združenj.

Komunisti imajo pomembno moč v parlamentu in vodilne odgovornosti v pokrajinskih zbornicah v Dolini Aosta in na Siciliji. Vodijo pokrajine in občine. Prisotni so kot večina ali manjšina v vseh voljenih organizmih. Iz tega izhaja resna odgovornost vodstva in nujnost stalnega reševanja vprašanj večjega ali manjšega pomena, ki so pri sreu milijonom italijanskih državljanov. Te naloge bodo pravilneje izpolnjene, če bodo poslanci in senatorji, deželni, pokrajinski občinski svetovalci zmeraj tesno povezovali svoje delovanje s splošno dejavnostjo partije in z borbami ljudskih množic.

Partijska dejavnost ni tako učinkovita ako izvoljeni komunisti ne delujejo povezano s partijskimi organizacijami, ako obstoja dualizem med odgovornimi tovariši v javnih ustanovah in tistimi, ki vodijo naše organizacije, ako delovanje izvoljenih komunistov ni povezana s splošno borbopartije za obnovo italijanske družbe. Vse to ovira napredovanje po poti demokratičnega in socialističnega razvoja v okviru demokratičnih ustanov, ki jih dopušča ustava. Vse to je reformistična praksa, ki ne vidi nujnosti dosledne borbe za razširitev sedanjih meja demokracije in okrepitve osnov republikanske države v obnovi njenega ustroja, četudi lahko omogoča pošteno in skrbno urejanje javnih ustanov.

Zaradi tega je nujno, da vodijo komunistične skupine v vseh voljenih ustanovah, bodisi v javni upravi, bodisi v opoziciji, odgovorno politiko, sposobno prikazati sedanje neznosne pogoje delavskih množic, in nakazati rešitev problemov, ki za-

(Nadaljevanje na 6. strani.)

Za nadaljnje napredovanje partije

(Nadaljevanje s 5. strani.)

nimajo ljudstvo. Ta akcija bo učinkovita le, če se bo opirala na mobilizacijo zainteresiranih ljudskih sil, tako da bodo za dosego istih ciljev izvoljeni v povezavi z volilvci.

Razviti je treba vse tiste oblike stalne povezave med izvoljenimi in volivci (obračuni volilcem, poročila o delovanju upraviteljev, konzulte, peticije, delegacije volilcev, javne debate za sestavo predlogov, delegacije izvoljenih za preučitev lokalnih in skupnih vprašanj) katere omogočajo tesno sodelovanje med izvoljenimi in množicami, z udeležbo državljanov v političnem življenju. Tako bo uspela borba proti klerikalnim in reakcionarmi silam, ki hočejo zadušiti demokratične ustanove, tako bo učinkovitejša borba za uresničenje ustave, borba za osnovanje deželnih ustanov, za obrambo in razvoj lokalnih avtonomij.

Vsaka partijska organizacija je odgovorna za delo izvoljenih komunistov. Vsaka jih mora podpreti pri izpoljevanju njihovih nalog, s stalno politično podporo. Vsaka mora kontrolirati delovanje komunističnih skupin v raznih ustanovah in za presojati. Partijske organizacije se morajo boriti tudi proti vsaki obliki pooseblјanja. Te organizacije morajo izbirati za kandidate tiste tovariše, ki so najsposobnejši za izpolnjevanje dolžnosti ljudskih predstavnikov, ki so trdno prepričani v pravilnost naše politične linije in ki so sposobni to linijo tudi uresničiti. Partijske organizacije morajo zato kritično premotriti izpolnjene naloge izvoljenih in presojati, ali in kako izvoljeni vršijo mandat, ki jim je bil poverjen.

9. V naši propagandi je treba odstranti tiste praznine ki še obstojajo med agitacijo, propagando in idejno borbo, tako da ne bo praznin na tak način, da bosta zagotovljena povezava in neprestano kroženje med načeli naše doktrine, njenim ustvarjalnim razvojem in politično borbo. Zato se je treba boriti na vseh področjih propagande proti birokratskim, mehaničnim in posplošenim oblikam. Treba je tesno povezati vse njene organe in bolje organizirati množico naših članov.

Problemi agitacije in propagande

V trenutku ko se izvajajo mobiliziranje in stiki med politično in ideološko različnimi silami za dosego ne le bližnjih ciljev za obnove gospodarskega in političnega ustroja, se moramo vedno zavedati, v partijski agitaciji in pri propagandi ki se tiče teh zahtev in vprasanj, važnosti komunistične vzgoje. Prikazati moramo povezavo, ki obstoja, med posameznimi vprašanji, splošne politične cilje, potreba revolucionarne preobrazbe italijanske družbe ter utrditi vrednost komunistične teorije in idealov. Na ta način bomo prebrodili razdaljo med abstraktno komunistično propagando in agitacijo o vprašanjih neposrednih zahtev.

Predvsem se to delo tiče propagandistične dejavnosti našega dnevnega in periodičnega tiska in predvsem dnevnika «Unità», ki je že danes močno in borbeno glasilo množic, mora pa še jasneje odražati — v vsakem trenutku, z novinarsko učinkovitostjo, s točnimi analizami in v dostopnem jeziku — bistvo italijanske in mednarodne stvarnosti. To glasilo mora postati ne le vodilo pri neposrednem delovanju in pri organizaciji borbe, a usmerjevalec naše ideologije. Razširjanje in čitanje časopisa «Unità» in ostalega našega tiska ter kritično sodelovanje za njegovo izboljšanje morajo postali stalne naloge naše partije. Politični vodilni organi vseh stopenj morajo kontrolirati glasilo in odgovarjati zanj.

Naša propaganda mora prilagoditi svoja sredstva in razširiti svoje delovanje na vsa ona sredstva moderne družbe, ki so javnosti najdostopnejša, kot so televizija, radio, kino, gledališča itd. Razkrinkavati je treba laži, ki jih sovražnik širi preko njih. Boriti se je treba proti klerikalnemu monopolu na radiu in televiziji ter zahtevati dostop demokratičnih ljudskih sil v te ustanove.

10. Največjo skrb je treba posvetiti formiranju novih vodilnih kadrov celic in sekcij. Ti morajo biti prepričani v pravilnost politične linije partije in sposobni, da to linijo izvajajo prek avtonomnih pobud.

Partijske skupščine, politične debate v celicah in sekcijah in kolekitvno delovanje vodilnih komitejev, s široko porazdelitvijo nalog in dela med člani, morajo zagotoviti trajno širjenje vodilnega kadra baze in povečanje njegove sposobnosti. Od števila in sposobnosti voditeljev na bazi so odvisne, v končni analizi, možnost vodenja ljudskih množic v borbi, uresničevanje politike partije in doprinos k spremembam italijanskega političnega položaja.

Povezava med bazo in vodstvom

Za zagotovitev političnega vodstva sekcij, v zvezi z novimi, raznovrstnimi in težavnimi problemi, ki se postavljajo pred partijo v mestu in na podeželju, in za preprečitev enostranskega vodenja, ki ne zna učinkovito odgovoriti na raznoličnost položaja, je velike važnosti tudi v problem decentralizacije političnega in organizacijskega vodstva federacij in formiranje decentriranih organov političnega in organizacijskega vodstva (mestni komiteji, conski komiteji), ki so voljeni na političnih skupščinah, katere sestavljajo člani vodilnih komitejev sekcij, na temelju političnega načrta o delovanju.

Decentralizacija vodilnih organov teži za povečanjem števila odgovornih voditeljev, ustvarjanjem novih centrov političnega vodenja in za povečanjem iniciativne sposobnosti sekcij. Kakovostno izboljšanje aparatov, ki so politično vedno bolj izpopolnjeni, praksa novih metod vodenja politična pomoč in ne birokratske kontrole upravnega značaja, morajo omogočiti dvig političnih sposobnosti vodilnih kadrov z baze, izbire in napredovanja najsposobnejših tovarišev in izboljšanje celotnega delovanja partije.

11) Na osnovi smernic, ki jih je začrtal VIII. kongres, so bili doseženi važni uspehi tudi v pogledu kolektivnega in demokratičnega delovanja tajništev, vodilnih komitejev in federalnih komitejev. Izkušnje so potrdile, da je demokratično delovanje tajništev, kot izvršilnega organa vsakodnevnega delovanja federacij, poleg omogočanja reševanja številnih in zapletenih nalog, ki se postavljajo dan za dnem pred organizacije partije, zagotovilo tudi boljše delovanje vodilnih komitejev in federalnih komitejev in je onemogočilo obnovitev osebnega vodenja. Valorizacija vodilnih komitejev in federalnih komitejev, kot odločujočih organov vodstva, kateri so poklicani, da sprejemajo politične in organizacijske sklepe, ki usmerjajo vse delovanje partije, ni gledana kot oslabitev tajništev, temveč je v svoji demokratični vlogi, v kolektivnem prevzemanju odgovornosti, metoda vodenja, ki vzpodbuja h kritičnemu sodelovanju vse vodilne organe.

Vlogo naraščajočega pomena so poklicami izvrševati kontrolni organi, katerim so bile na VIII. kongresu poverjene nove funkcije, za doprinos k utrditvi demokracije in discipline v notranjem življenju partije, za širše seznanjanje določil statuta in zagotovitev izvrševanja, s strani vseh inštanc in poedinih članov, in za nadzorovanje, s sodelovanjem z vodilnimi političnimi organi, za usmerjevanje, porazdelitve in izvrševanja sklepov partije. Pomen teh funkcij zahteva, da se izbira člane teh organov, v vseh inštancah, na način, ki zagotovlja, na temelju najširše politične enotnosti, najtesnejše sodelovanje med vodilnimi političnimi organi in kontrolnimi organi, s sodelovanjem vseh članov, največje uresničevanje naše politike.

12) Po pozitivnih izkušnjah zadnjih treh let se poudarja nujnost pogostih in neposrednih, političnih in organizacijskih povezav med centrom partije in periferičnimi organizacijami.

Ta nujnost se postavlja danes na nove osnove zahtev deželnih vodilnih organov in politične iniciative, za uresničitev regionalne politike komunistov.

Danes obstojajo v vseh deželah pogoji širokih zavezništev v protimonopolističnimi borbi med delavskim razredom ter srednjim slojem v mestu in na podeželju, zavezništev, ki imajo najrazličnejši poli en pomen in zahtevajo od partije poznavanje vsakodnevnih vprašanj stvarnosti v deželi in iniciativno sposobnost na tem področju. Prav to pa narekuje osnovanje centrov za iniciativo in deželnih vodstev, ki naj zagotovijo premostitev meja federacij in naj omogočijo izmenjavo mnenj ter izkušenj med vsem komunističnim političnim okvirom ter izvajajo, na področju dežele, splošno politiko obnove strukture.

O finančnih problemih organizacij

Obstoja velika razlika med stopnjo razvoja dotične politike in pokrajinskim vodilnim kadrom; zato so danes koristne nove gibčne organizacijske rešitve, odgovarjajoče novim obstoječim položajem, tako da se čim preje vzpostavijo v vseh pokrajinah taki izvoljeni vodilni organi, ki ne bodo omejevali odgovornosti in iniciative federacij ter ne bodopostavljali zavese med njimi in vodstvom partije, pač pa bodo umeli postati središče iniciative in koordinacije za razvoj pokrajinske politike.

13. Izkušnje so pokazale, da ni delovanje delovnih vodilnih organov partije — sekcijskih, federalnih in vsedržavnih — odvisno toliko od njihove številčnosti, kolikor od njihove kakovosti. Zato je treba skrbno najti in postaviti na odgovornejša mesta tiste tovariše, ki so sposobnejši, ki se vsestransko zavzemajo za uresničenje partijske politike, ki so borbenejši in tesneje povezani z množicami. S tem ciljem je treba vzgajati nove komunistične kadre v tesni povezanosti med poukom in vdanostjo organizaciji; tako glede izbora in uporabe gojencev, kot tudi glede vsebine in usmerjenosti tečajev. Treba je ojačati, količinsko in kakovostno, vse delovanje na področju ideološke vzgoje. Treba je formirati nove vodilne kadre in funkcionarje, zrasle v težkih preizkušnjah borbe in organizacijskega dela in ki so usposobljeni za izpoljnjevanje partijske politike. Posebno pozornost je treba obrniti sestavu, uporabi in napredovanju kadrov žena.

Predvsem je nujno, da se doseže večje število delavcev-aktivistov, ki bi postali «profesionalni revolucionarji».

Izkušnja je pokazala, da je zmeraj veljaven Leninov nauk o tem, da delavec lahko postane nacionalen voditelj delavskega razreda in ljudstva edinole če mu partija nudi priliko posvetiti ves svoj čas revolucionarni borbi in če mu na ta način omogoči politično in kulturno vzgojo ter dosego takih izkušenj, ki preraščajo okvire tovarn, četrti ali občine. Napor za povečanje števila že priznanih delavskih voditeljev ni še dal pričakovanih rezultatov, zaradi težav pri odkrivanju to. varniških delavcev

Naraščajoči izdatki, ki jih imajo sekcije, zahtevajo od tovarišev vedno večje žrtve. Tudi zmanjšuje finančna sredstva, ki so na razpolago federacijam in centrali. Celotno finančno vprašanje je treba odkrito obravnavati (izkupiček dohodkov in njih porazdelitev med razne krajevne, pokrajinske in vsedržavne organe, kontrola nad izdatki) zato, da se, po široki in jasni razpravi, sprejme potrebne sklepe, upoštevajoč finančno vprašanje v vsem njegovem političnem pomenu, kot bistveni element za organizacijsko utrditev in politično napredovanje.

Okrepitev partijskih aparatov

14. Okrepitev aparatov je razvoj celotne partijske dejavnosti — organizacijske, propagandne, množične — zahtevajo vedno večje izdatke. Rezultati politične borbe zahteva vedno večje organizacijske in finančne napore za premagovanje rastočih potreb.

Upostevajoč koristnost prispevnosti tovarisev, ki so vezani na proizvodno delo, v vodilnih organih — in ki torej niso funkcionarji partije — to je delavcev kmetov, izobražencev, uradnikov, zaradi neposredne povezave, ki jo ti nudijo osnovnim organizacijam partije, za neobhodno potrebne, je treba podčrtati, proti podcenjevanju, ki izraža revizionistične vplive, revolucionarno vrednost obstoječega aparata, ki je neobhodno potreben v borbi, ki jo vodita partija in delavski razred. Kvalitativno izboljšanje aparatov in njihove metode dela omogočajo partiji, da bolj ceni njihovo nenadomestljivo vlogo in da v polni meri upošteva žrtve, ki jih ti tovariši, ki vse življenje posvetijo službi partije, doprinašajo.

KONEC

Tržaški delavci zahtevajo delo in obnovo gospodarstva. To svojo zahtevo so že ob nešteth prilikah javno manifestirali bodisi na javnih zborovanjih kot na raznih peticijah, ki so bile naslovljene na oblasti, kakor tudi s sindikalnimi akcijami in celo s protestnimi stavkami.

Na sliki eno izmed številnih zborovanj, ki jih je priredila Avtonomna tržaška federacija

Priprave na IX. kongres Komunistične partije Italije

- *Pomen kongresov celic, sekcij in federacije*
- *Naloge komunistov*
- *Partija se mora obnoviti in še bolj učvrstiti*

Centralni komite KPI je z odobritvijo tez in poročila o delovanju partije praktično otvoril predkongresno diskusijo. Sledile bodo razne etape priprav na vsedržavni partijski kongres. Najprej bodo federalni komiteji in pokrajinske kontrolne komisije na svojih sestankih razpravljali o poročilih delovanja in odobrili ta poročila. Zatem se bodo vršili kongresi celic in sekcij in končno kongresi federacij. Na teh kongresih bodo izvoljeni novi vodilni organi celic, sekcij in federacij, kakor tudi delegati za kongres višje stopnje. Vse pred. kongresno delovanje se mora izvršiti v razmeroma kratkem času, to je v času treh mesecev. To bo omogočilo zgoščeno politično debato. Strani partijskih časopisov, ki bodo posvečene predkongresni diskusiji, bodo zagotovile široko kroženje idej in izkušenj med vsemi člani partije.

Kakšna naj bo diskusija

Predkongresna priprava mora dati že od vsega začetka, preko kongresov celic in sekcij, jasnejšo politično usmeritev vsem članom, tako da se bodo povečale politične pobude in enotne akcije partije. Pri tem pa se je treba izogniti, da bi se partija zaprla sama vase, da bi se posvetila notranji retrospektivni diskusiji in da bi odvrnila hrbet stvarnosti, ki se naglo spreminja, tako v mednarodnem kot v notranjem merilu in kar odpira široke možnosti za uspeh akciji komunistov ter postavlja nove in nujne naloge, ki jih ni mogoče opuščati ali zanemarjati. Pri vsem tem pa obstaja nevarnost, da bi se v trenutku, kot je današnji, napori partije za takojšen in učinkovit poseg v stvarnost, zmanjšal. Zato ne bi bilo prav, ako bi organizmi ali posamezni člani partije skušali naloge, ki se danes postavljajo, odlagali na čas po kongresu. Potrebno je, da se predkongresne priprave ne omejujejo samo na notranje politične diskusije, temveč se morajo dotikati problemov izkušenj in borb, tako da vsedržavni kongres ne bo poklican samo za to, da napravi zaključke neke debate ampak bo ta lahko napravil obračun o političnem delovanju, o doseženih uspehih, o ovirah, ki so se postavljale na pot in o doseženih zmagah. Dokumenti, ki je odobril Centralni komite ne služijo le kot osnova za diskusijo temveč kažejo platformo za akcije, ki morajo omogočiti partiji, da se takoj postavi na čelo širokemu enotnemu gibanju borbe za spremembo političnega vodstva države.

Bližnji zimski meseci bodo polni dogodkov, ki bodo zahtevali iniciativno prožnost. V pripravah vrhunske konference in v borbah za premostitev političnih in diplomatskih ovir, ki preprečujejo odpravo hladne vojne, je potrebno, da je tudi Italija navzoča in da nudi svoj pozitiven doprinos v procesu pomiritve. Toda sprememba zunanje vladne politike bo mogoča, če bodo ljudske in demokratične sile znale povečati svoj pritisk in ako bodo uspele uresničiti okrog problemov miru in pomiritve, enotnost v levičar-ki opoziciji, ki gre od komunistov pa do socialistov, republikancev, radikalov, socialdemokratov pa celo do struj, ki s v notranjosti krščanske demokracije, kot se je izkazalo na kongresu v Florenci, katere zahtevajo novo zunanjo politiko Italije. Zaključki kongresa krščanske demokracije podčrtujejo nadalje potrebo po bolj odprtih enotnih pobudah, po ustvaritvi nove demokratične večine, ki bo sposobna uresničiti politiko gospodarskega razvoja in socialnega napredka. Bližajo se nove upravne volitve, zato se je treba boriti predvsem za spoštovanje določil republiške ustave in, da pridejo do izraza spremembe v političnih usmeritvah, kakor tudi za nujen preokret italijanske politike v demokratično smer. In končno: vsi gospodarski in socialni problemi zahtevajo nujne rešitve in torej razvoj borbe množic. Potrebno je, da se skupno s kongresi sekcij in celic naglo razvije tudi kampanja za obnavljanje partijskih izkaznic in za pridobivanje novih članov za partijo ter doseči že na pokrajinskih kongresih 100% včlanjevanje in ustvariti pogoje za to, da bo partija ponovno štela dva milijona vpisanih članov. Danes, ko mednarodni dogodki in celo potek politične borbe v Italiji, vzbujajo v vrstah razsodnih in poštenih ljudi premisleke in ko padajo stare pregrade protikomunizma, morajo biti komunisti sposobni razbiti obroče običajnih odnosov, premostiti birokratične sheme ozkogrudnega včlanjevanja, ki se omejuje na stare meje. Potrebno je, da se približajo včerajšnjim nasprotnikom in da ponesejo v vse domove in na vsa delovišča besedo politične razjasnitve.

Naloge je treba reševati brez oklevanja

Nalog politične akcije in organizacijskega delovanja ne manjka in jih je treba reševati, brez vsakega oklevanja, v okviru samih priprav na kongres. Obstaja v vseh inštancah problem kritične presoje delovanja partije za realizacijo direktiv, ki so izšle iz VIII. kongresa. Kaj se je napravilo za uresničitev sklepov VIII. kongresa in kaj ni bilo napravljeno, kakšni so vzroki pomanjkljivosti in zakasnitev, ki jih je treba poderčati? Na ta vprašanja je treba odgovoriti povsem jasno. Poročilo o delovanju, ki ga je odobril Centralni komite, kaže kritičen obračun delovanju partije in opozarja na odpore in nerazmevanja, ki so preprečili ponolnejšo realizacijo politike, ki jo je nakazal VIII. kongres. Tako kritično presojo morajo napraviti tudi federalni komiteji, vodilni komiteji sekcij in celic, kateri morajo poiskati in pogumno nakazati poglavitne razloge, ki so v raznih organizacijah omejili učinkovitost delovanja partije. Ne sme se pa pozabiti, da kritično ocenjevanje ne sme imeti le retrospektivnega pomena, ne sme biti notranja zadeva partije, pač pa se mora nanašati na probleme odnosov med partijo in širokimi množicami in na probleme povezave z vsemi delovnimi ljudmi. Kritika in samokritika je nujno potrebno orodje za politične akcije in ima svoj pomen, ker služi za bodočnost in postavlja osnovo za politično akcijo, ki mora odgovarjati zahtevam, ki jih narekuje razvoj položaja.

Veliki dogodki, ki se dogajajo v svetu in ki so ustvarili tako v mednarodnem kot v državnem merilu nov politični položaj, se odigravajo po smernicah, ki jih je začrtal XX. kongres KP Sovjetske zveze in VIII. kongres naše partije in potrjujejo, da so perspektive vzbudile v delavskem gibanju in v partiji sami veliko zmedenosti, pridržkov in celo opozicije. Kritično in samokritično iskanje mora, torej, izslediti ter premagati nerazmevanja in odpornosti z namenom, da se uresniči trdno politično enotnost v vsej partiji, ki ji bo omogočila, da bo s svojo sposobnostjo in močjo, z zaletom in pogumom ustvarila nacionalno politiko demokracije in enotnosti, kar bo dalo italijanskim državljanom možnost, da vsilijo volio po napredku na poti v socializem in proti vsem odporom privilegiranih slojev. Če je VIII. kongres nakazal možnosti borbe za mir, se bo IX. kongres vršil v trenutku, ko se te možnosti spreminjajo v konkretno stvarnost mirnega sožitja med socialno in politično različnimi režimi, kar je konkretno dosegljivo preko učinkovite akcije vseh sil miru, delavskega razreda, delavskih množic vseh narodov sveta. In to dejstvo, tako kot spreminja ves mednarodni položaj, spreminja tudi pogoje politične borbe v italijanski državi ter omogoča uresničitev prespektiv, ki jih je nakazal VIII. kongres, to je perspektiv demokratičnega napredovanja italijanske države na poti v socializem. V okviru te perspektive je treba vse probleme političnega in organizacijskega delovanja partije kritično preučiti, kajti te perspektive postavljajo pred komuniste, s silo in nujnostjo, potrebo po političnem in organizacijskem izboljšanju partije, po premostitvi še vedno obstoječih šibkosti v orientiranju in številnih napak pri delovanju, po neprestanem moderniziranju, naglem večaniu svojih sposobnosti političnih pobud in delovanja.

Debate naj bodo demokratične

Zato je potrebno, da se v vseh inštancah vrše priprave na IX. kongres, da se vrši demokratična debata. Demokracija v naši partiji pomeni predvsem vzpodbudo za čim širšo in kritičnejšo udeležbo baze, za kritično kontrolo mase vpisanih nad delovanjem vodilnih organov. Demokratični centralizem, ki sicer odklanja ustvarjanja struj in frakcij, omogoča najširšo udeležbo baze partije v kongresni diskusiji. Tudi zadnje izkušnje drugih strank delavskega gibanja, kot je Italijanska socialistična stranka, so dokazale, da so organizirane struje privedle do omejitve baze v diskusiji in do zadušitve njenega kritičnega doprinosa ter so podredile vsako samokritiko, bodisi v pogledu političnih problemov kakor tudi izbire ljudi, zahtevam organizirane borbe frakcije. Komunistična partija Italije vodi demokratično debato, ki temelji na politični jasnosti in na iskreni samokritiki, ki ju ne duši zaskrbljenost neke skupine ali struje.

Kongresi celic in sekcij morajo zavzeti velik pomen. Zato je treba te kongrese skrbno pripraviti. Udeležiti se jih morajo tudi federalni in vsedržavni voditelji. Na kongresih baze se mora politična linija, ki jo je začrtal Centralni komite v kongresnih dokumentih, primeriati s stvarnostjo, s sedanjo politično usmeritvijo članov, s političnimi izkušnjami delovanja, z ideološkimi in političnimi sposobnostmi in s položajem v državi. Politična linija velja v toliko, vkolikor se ta izvaja in ne le napoveduje. Uresničitev politične linije je odvisna od razumevanja, sposobnosti, obveznosti in zagona članov. Zato je treba na kongresih celic in sekcij voditi politično bitko za enotnost partije okrog politične linije, ki jo predlaga Centralni komite vsem članom partije. In v tej bitki je treba zmagati. Udeležba na kongresih celic in sekcij in število tovarišev, ki se udeležijo diskusije, bo pokazala, kakšna je udeležba baze partije v pripravah na IX. kongres in dejansko stopnjo razvoja demokratičnega življenja partije. Tudi obnova vodilnih organov, premaganje umetnih kontrapozicij med starimi in mladimi, vstop novih sil v vodstvo, razširitev vodilnih organov, ustvaritev vodilnih komitejev celic, bo omogočila decentralizacijo političnega in organizacijskega vodstva sekcije. Vse to je neobhodno potrebno za obnovo organizacije. Vse to pa je odvisno od povečanja demokratične udeležbe članov v kongresni diskusiji, od razvoja demokracije v partiji.

Priprava na IX. kongres mora omogočiti partiji, da napravi nov korak naprej, da z obnovo in utrditvijo uspe korakati vzporedno z novimi časi in se uveljavljati v življanju države kot moderna partija delavskega razreda, ki zna odgovoriti na nove zahteve politične borbe, ki se mora izvajati v novem zgodovinskem obdobju, to je obdobju mirnega sožitja med socializmom in kapitalizmom in naraščajoče premoči socializma.

Festival komunističnega tiska v Trstu

Za obrambo gospodarstva Milj

Pred več meseci je miljski občinski odbor za obrambo in obnovo gospodarstva Milj priredil tiskovno konferenco, na kateri je župan, tovariš Pacco, poročal o obstoječem položaju ter nakazal konkretne možnosti za izhod iz kritične točke, v kateri se nahajajo vse gospodarske panoge občine.

O stanovanjskih najemninah

Z 31. decembrom letos prenehajo blokirane najemnine. Če ne bo vlada podaljšala zadevnega zakona, bo v Trstu resno prizadetih tisoče in tisoče družin, ker bodo hišni lastniki lahko prosto povišali najemnine, ki so sedaj blokirane. Razumljivo je, da je to vprašanje posebno občuteno v našem mestu, ki ima poleg drugih, tudi žalostno prvenstvo kar se tiče pomanjkanja cenenih ljudskih stanovanj.

O tem vprašanju je imelo prejšnji [illegible] Združenje stanovanjskih upravičencev posebno tiskovno konferenco. V svojem poročilu je tajnik združenja D'Agosto povedal, da je v Trstu kakih 60 odstotkov stanovanj z blokirano najemnino. Ukinitev zakona, ki je v veljavi do 31. decembra bi dala dejansko prosto roko hišnim lastnikom, kar bi imelo težke posledice za tisoče in tisoče družin, ki bivajo v stanovanjih z blokirano najemnino. Zato je vsedržavno tajništvo Združenja najemnikov pozvalo vse sorodne organizacije na skupen postop za podaljšanje zadevnega zakona za dobo nadaljnjih petih let, to je do 31. decembra 1965. V tem času naj se najemnine zvišajo letno za 10%, dokler ne dosežejo 40-kratne najemnine, ki so jo najemniki plačevali pred vojno.

Združenje je predlagalo še vrsto drugih sprememb k zakonu o blokiranih najemninah, ki se tičejo predvsem boljših odnosov med lastniki stanovanj in najemniki. Predlogi se tičejo med drugih tudi podaljšanja najemne pogodbe za ožje družinske člane v primeru smrti najemnika, prepoved sprejemanja s strani hišnih lastnikov kakšnega koli zneska za vselitev (buona entrata), ki predstavlja dejansko pravcati nemoralni način trgovanja s stanovanji.

Regulacijski načrt občine Devin-Nabrežina

Devinsko-nabrežinska občinska uprava je pred nedavnim izdelala regulacijski načrt občine in ga poslala na pristojno mesto v Rim, s prošnjo, da ga preuči in odobri. To se čuje lepo enostavno in nihče, ki ni podrobneje seznanjen s samim vprašanjem, bi ne mogel imeti tolikšne predstave, kako obsežno, koristno in za vso občino nenavadno pomembno delo je bilo s tem opravljeno. Sam splošni regulacijski načrt z ustreznim poročilom, prilogami in dokumentarnim gradivom pa je v resnici plod večletnega študija, razpravljanja in nemajhnega finančnega dela. Pri tem je bilo treba premagati marsikatero oviro, se marsikje spoprijeti z birokratično počasnostjo in nerazumevanjem, kakor se je tudi kdaj večkrat treba trdo postaviti na stališče, naj bi ta splošni regulacijski načrt varoval in uveljavljal obče koristi in vrednote, ne da bi pri tem pozabljal v skladu s temi tudi koristi posameznikov.

Devinsko-nabrežinska občina je bila, kot vse občine v državi, poklicana, da pripravi in izdela svoj splošni regulacijski načrt na osnovi dekreta ministrstva za javna dela z dne 19. oktobra 1956, objavljenega v Uradnem listu štev. 290, z dne 15 novembra 1956.

Upoštevajoč važnost in korisnost takšnega instrumenta, posebno z ozirom na Sesljan in Devin, pa tudi na ostale kraje občine, se je devinsko-nabrežinska občinska uprava potrudila, da je svoj regulacijski načrt izdelala v najkrajšem času, ga za tem predložila v razpravljanje in odobritev občinskemu svetu in ga nato odposlala v pretres in potrditev pokrajinskemu upravnemu odboru v Trst. Kakor hitro je bilo vse to opravljeno, je ves predmet posredovala ministrstvu za javna dela v dokončno odobritev.

Ko je bil ta regulacijski načrt kot tak od strani pokrajinskega upravnega odbora potrjen, ga je občina za določen čas morala, kot to nalaga zakon, staviti na upogled vsem interesentom, ki bi v zvezi z njim hoteli iznesti kakšne pridržke ali pripombe, ki bi mu torej kakor koli hoteli nasprotovati. S tem v zvezi je bilo v občinskemu uradu, če se ne motimo, predloženih 7 vlog, vsebujočih razne pripombe, ki so tako ali drugače nasprotovale posameznim elementom regulacijskega načrta, na kar je občina odgovorila na te pripombe s svojimi protipripombami. Bodisi o pripombah interesentov, kakor tudi o protipripombah občinske uprave, je za tem znova razpravljal in sklepal občinski svet, ki je, razen z majhnimi izjemami potrdil protipripombe občinske uprave in zavrnil pripombe interesentov.

Tu se je stvar nekoliko zavlekla, in sicer v toliko, v kolikor je občina morala čakati na odgovor pokrajinskega upravnega odbora, ki je v zvezi z omenjenimi pripombami in protipripombami moral izraziti svoje mnenje, kar celih šest mesecev.

Razlog takega zavlačevanja je bil v dejstvu, da je proti regulacijskemu načrtu izneslo svoje pridržke tudi podjetje Casale, ki vodi in izkorišča kamnolom v Sesljanu. In ko se je bilo treba v tem primeru odločno postaviti ali na stran kamnoloma ali turizma, se je zadeva skušala povsem neprimerno rešiti v obliki nekakšnega kompromisa med dvema gospodarskima javnostima, ki se že zaradi bistva njune narave izključujeta.

Podjetje Casale je v obrambo svojega stališča navajalo argumente kot so javna koristnost proizvodnje v sesljanskem kamnolomu in pa socialna važnost obrata, v kolikor je v njem zaposlenih določeno število delavcev.

Ni moč oporekati trditvam o javni koristnosti in socialnih razlogih, toda prav tako drži tudi dejstvo, da turizem in industrija ne moreta pod isto streho. Tu se treba odločiti za eno ali za drugo. Občina je na osnovi tega zavzela svoje stališče, za kar navaja tudi razloge.

Dejstvo je namreč, da podjetje, ki izkorišča sesljanski kamnolom, sistematično in nepovratno uničuje nenadomestljive naravne lepote. Nadalje je neizpodbitno, da pri današnji stopnji tehničnega razvoja nihče ne more stoodstotno zagotoviti, da morda že v najkrajšem času ne iznajdejo tehnološki postopek, s pomočjo katerega bo v proizvodnji jekla, železa sladkorja dokončno odpravljena potreba po materialu, ki ga proizvaja sesljanski kamnolom. V istem hipu bi, seveda, prenehal vsak smisel njegovega obratovanja. Vendar bi do tega trenutka bilo že uničene mnoge naravne lepote, katerih vrednost ni bila samo estetskega temveč tudi gospodarskega pomena. Toda naravne lepote Sesljana in Devina predstavljajo trajnejšo vrednost od trenutne konjunkture za material, ki ga proizvaja podjetje Casale.

Tudi socialni razlogi, ki jih navaja podjetje Casale, da utemelji nujnost svojega obstoja, ne stoje trdno na nogah. Predvsem pogoji, v katerih morajo delati delavci tega podjetja niso prav nič rožnati. To je splošno znano. Drugič je večina delavcev iz Furlanije, kjer imajo družine in pristojnost, svojega zaslužka potemtakem ne porabijo v naši občini, temveč ga odnašajo drugam. Za ostale delavce, ki so deloma iz Trsta, deloma iz devinsko-nabrežinske občine, pa je domala gotovo, da bi našli boljšo zaposlitev in zaslužek v primeru pospešene turistične dejavnosti, kakor jim to nudi danes podjetje Casale. Tretjič treba poudariti, da se material, ki ga proizvaja podjetje Casale za potrebe sladkorne ali siderurske industrije, ne nahaja samo v sesljanskem kamnolomu ob morju, ampak ga je najti v vsej bližnji okolici.

Seveda je tu vprašanje bližine morja, oziroma pristanišče, ki omogoča nižje prevozne stroške, po drugi strani pa se ni moč prijazniti z mislijo, da bi kamnolom s svojo dejavnostjo še naprej uničeval z gozdom porasli hrbet, ki se spušča od državne ceste v Sesljanu proti morju, saj je gozda, na Krasu tako premalo, in zares ni primerno da se ga še tisto malo, kar ga je, uničuje. Zraven tega je absurdno misliti, da bi se kakršen si bodi turizem v Sesljanu mogel razvijati ob stalnem hreščanju strojev ter eksplozijah min. To lahko misli samo nekdo, ki ničesar ne razume, ali pa nima poguma, da jasno zastavi problem ter ga odločno reši. Kompromisi so v določenih okoliščinah sicer potrebni, toda ni res, da predstavljajo najbolj koristno obliko reševanja problemov ob vsakem času in za vsako potrebo.

Razen podjetja Casale, so v žvezi z omenjenim regulacijskim načrtom iznesli svoje pridržke še: uprava princa Torre e Tasso, Turistična ustanova ter nekateri drugi, vendar so bile pripombe vseh teh več ali manj neutemeljene.

Danes lahko z zadovoljstvom ugotavljamo, da je ta regulacijski načrt končan, in hkrati se pričakuje, da ga bo ministrstvo za javna dela, kamor je bil odposlan v dokončno rešitev, v najkrajšem času odobrilo, s čemer bo postal zakon, na osnovi katerega se bo vsa urbanistična in gradbena dejavnost ter hkrati in v skladu z njima tudi turizem, razvijali po boljših poteh, dosegajoč boljše in hitrejše rezultate v korist občine in občanov.

Obvestila Združenja Italija-ZSSR

Pred kratkim je Združenje Italija-ZSSR sklenilo izdati ciklostiliran bilten za vzgojitelje in dijake.

Bilten bo izhajal šestkrat letno in njegova vsebina bo naslednja:

1. O splošnih vprašanjih poučevanja ruskega jezika in slovstva v Italiji;
2. metodiki in didaktiki s posebnim ozirom na pripomočke in aktivno metodo poučevanja;
3. pomoči tečajem;
4. teoriji prevajanja;
5. bibliografije, nove izdaje.

Prva številka biltena bo izšla januarja 1960. Cena vsakega izvoda 150 lir.

Bilten bo na razpolago tudi na sedežu pokrajinske sekcije Združenja Italia-ZSSR v Trstu, ul. S. Nicolò 11/II, tel. 29-403, kjer se sprejemajo tudi naročila.

Vse profesorje in strokovnjake ruskega jezika in slovstva vabi uredniški zbor k sodelovanju.

Izlet v Bologno

Od 27. novembra do 31. decembra bo gostoval v Bologni moskovski cirkus. Ob tej priliki priredi pokrajinska sedcija Italija-ZSSR izlet v to mesto.

Za pojasnila se obrnite na sedež Združenja, v Trstu, ul. S. Nicolo 11/II, tel. 29-403.

KULTURA IN ZNANOST

Ali je življenje na Luni?

● *Namesto prijaznega obličja „luninega moža“ vidimo s teleskopom orjaške kraterje*

● *Luna je nesporna hči naše Zemlje*

ŽE iz prastarih časov je bila Luna predmet skrbnega opazovanja astronomov. Preučevanje skrivnosti, v katere je zavit ta naravni satelit in zvesti spremljevalec naše Zemlje, stopa v najnovejših časih čedalje bolj v ospredje. Da je tako, nam potrjujejo tudi najnovejše raziskave sovjetskih znanstnenikov, katerim je uspelo poslati na ta naš satelit Lunik II in Lunik III na krožno pot okoli njega, kateri je fotografiral doslej še nepoznane strani lunine poloble.

V tem sestavku bomo seznanili naše bralce med drugim tudi z raznimi mnenji raziskovalcev v preteklosti, kakor tudi z najnovejšimi domnevami o tem, ali je na Luni možno življenje in ali so zato dani potrebni pogoji, kot sta v prvi vrsti voda in zrak.

Če s prostim očesom opazujemo svetlikojočo Lunino poloblo, se nam zdi, da vidimo v njej smehlajoči se obraz moža, katerega nekateri imenujejo «kovač». Toda če gledamo Luno s teleskopom se ta prijazna slika popolnoma spremeni. Tam, kjer s prostim očesom vidimo moževo nos, se nam prikaže orjaški krater, kateremu so astronomi nadeli ime Kopernik. To je skalnat, prstanu podoben razpokan obroč s svetlimi vrhovni. Zunanje pobočje je položno in ga prekinjajo številne terase. V notranjosti pa pada skalnata stena strno in globoko. Površina tega kraterja je velikanska in bi vanjo lahko spravili največja mesta na svetu: London, New York, Berlin in Dunaj z vsemi njihovimi predmestji.

Kaj neki so ti kraterji?

So to ugasli ognjeniki, ki so s svojo plamtečo energijo pretresali thi svet, kot so Etna, Stromboli ali Fudžijama pretresali Zemljo?

Nekoč so učenjaki v resnici domnevali, da so Lunini kraterji goreči ognjeniki. Domnevali so celo, da so veliki, iz vesoljskih daljav na Zemljo padajoči meteorji mase kamenja, ki ga bruhajo ti ognjeniki. Toda danes je to mnenje ovrženo. Če bi Lunini kraterji bili res ognjeniška žrela, bi bili morali deset tisoči teh ognjenikov izbljuvati vso notranjost Lunie in jo razrušiti s svojo ognjeno silo.

Danes prevladuje mnenje, da so Lunine kraterje verjetno izkopali meteorji, ki so v velikem številu nekoč padali na njeno provršino, ko je bila mlada obla še v tekočem stanju.

Do tega mnenja pa je prišlo na ta-le način: vnet raziskovalec Lune je spuščal svinčene kroglice v tekočo maso mavca in ko se je masa strdila, so se pokazali miniaturni kraterji, podobni onim, ki jih s teleskopom vidimo na Luni.

Nadaljujmo z opazovanjem «moža na Luni». Ako s telesko. pom opazujemo njegov nos, se nam razkrije mogočna gorska veriga. To so Lunini Apenini, s številnimi vrhovi in obronki, žreli in dolinami s strmimi pobočji. Toda to sijoče gorovje ni podobno gorovjam naše Zemlje. Blizu južnega tečaja Lune se odpira krater Tycho. Nerazvozljiv labirint svetlih črt izžareva nekake črte v vse smeri Lunine površine. Polagoma se tanjšajo in se izgubljajo neznano kam.

Kaj neki so te črte?

Točnega odgovora na to vprašanje še ni.

Morda so to kanali strjene lave, ki z večjo močjo odbijajo svetlobo, kot teren, ki jih obdaja? Nekoč so bili mnenja, da so to poljske poti luninih prebivalcev, pozneje pa so mislili, da so to vdolbine usahle struge luninih rek. Toda reči z gotovostjo, da to drži, še ni mogoče. To bodo pokazale šele bodoče raziskave. To, lahko pričakujemo, nam bodo sporočili šele prvi Zemljani, ki bodo tja poleteli.

Kaj pa oči «Luninega moža»?

Ako jih opazujemo s teleskopom, ugotovimo, da sta to dve prostrani planoti sivkaste barve. Desno «oko» je imenovano Morje vedrine, levo «oko» pa Morje nalivov.

Toda, ali so to v resnici morja? Tudi na to vprašanje še ni mogoče točno odgovoriti, kajti nikakor ni še znano, ali obstaja voda na Luni.

Znani nemški raziskovalec Schmidt, ki je nad štirideset let preučeval Luno in ki je z veliko pozornostjo sestavil njen atlas, se je zamislil v duševno stanje na Luno prestavljenega človeka. Ta raziskovalec je ugotovil tudi, da na Luni nenadoma izstopijo ob zori gore iz noči. Te ne izstopijo iz sivkastega svita in ne iz kadečih se megel v dolinah, temveč brez prehoda, iz največje teme.

Sshmidt tako-le nadaljuje: «Medtem ko se dogaja ta prehod iz dolge noči k svetlobi, ne doseže pri tem jutranjem prizoru na tujem svetu našega ušesa noben zvok. Novi dan okrog nas tam ne vzbuja znanih živalskih glasov, noben veter ne maje košatih vrhov, pod temnim nehom ne letajo ptice, nobena cvetlica ne krasi izsušenih tal in nobena nam znana žival ne poživlja prirode. Čudnih in nenormalnih oblik življenja ne moremo zajeti z našimi merili. Priroda je nema kakor nebo, na katerem v brezoblačni čistoti žarijo Sonce, Zemlja in nešteto zvezd. Oko žaman išče morje in jezera, zaman išče kakršen koli okrasek pokrajine. Zato ne moremo upati, da bomo našli kaj novega ob vznožju kraterjev. Vendar pa se v daljavi premikajo posamezna telesa in skupine teles, toda z našimi čutili se z njimi ne moremo sporazumeti in tudi z daljave ne moremo vzbuditi njihove pozornosti».

Pred nas se torej postavlja vprašanje: ali je sploh mogoče in li sploh obstoja življenje na Luni?

Astronomi so v starih časih bili prepričani, da je na Luni življenje. Prvi med vsemi je Kepler, odkritelj zakona o gibanju planetov. Ko sta Holandca Janes in Lippershey izumila teleskop in je Keppler z njim opazoval Luno, se je za trdno prepričal, da so kraterji orjaška poslopja gospodarjev luninega sveta. Mnenje, da se dvigajo na Luni mogočne zgradbe z razumom obdarjenih bitij visoke inteligence pa je izginilo z izpopolnitvijo teleskopa in z vedno globljim spoznavanjem narave luninega sveta.

Nemški astronom Gruithuissen je še leta 1884 domneval, da vidi na južni lunini polobli pravo mesto z visokimi poslopji. Bil je prepričan, da sta na Luni voda in zrak. Toda neki drugi znani raziskovalec, Madler je dasneje dokazal, da je mesto, ki ga je videl Gruithuissen nizka gorska veriga, ki ji je krater na zunanjih robovih dajal videz mesta. Za tem pa je Francoz Thouvelot trdil, da je v okolici nekega kraterja opazil zelo dolg in visok zid: nekaj podobnega kot je znani kitajski zid na Zemlji. Toda ta trditev je ostala brez potrdila.

Mnogo večjo senzacijo je vzbudilo odkritje nemškega astronoma Hansena, da Luna ni popolnoma okrogla temveč podobna jajcu. Po njegovi trditvi je druga polovica Lune nekoliko podolgovata in je vidna stran višja od neviden zato sta voda in zrak, ki sta bila nekoč enakomerno porazdeljena po obeh polovicah oble, polagoma odtekala v nižje Lunine predele, to se pravi v nevidno poloblo. Zato je tudi sklepal, da je možno, da so te tam prilagodili višji organizmi, to je misleča bitja. Toda niti ta trditev se ni uveljavila. Ovrgel jo je ameriški raziskovalec Newcomb, ki je s prepričljivostjo dokazal, da ima Luna obliko krogle in da njena, od Zemlje odvrnjena, polovica, ne skriva drugih skrivnosti, kot so one na vidni strani.

Današnja znano t trdi, da na Luni ni ne zraka in ne vode. Toda niti tej sodbi ni mogoče povsem verjeti; kajiti že zemeljsko pričevanje — mikroorganizmi, ki za svoj življenjski proces ne potrebujejo ne zraka in ne vode — pobija to domnevo. Eno pa je gotovo in to je, da je Luna nesporna hči naše Zemlje in o tem so soglasni skoraj vsi najvidnejši astronomi sveta. Ko je bila naša Zemlja še tekoča in je preživljala svojo mladost, se je od njene gmote odtrgal kos in odletel v prostor. Ta masa se je pozneje oblikovala v kroglo in je postala Luna. Zaradi zakona o težnosti je v davnih časih mladi satelit pričel krožiti okoli Zemlje in je kakor ona imel i zrak i vodo.

Slikal je za nas

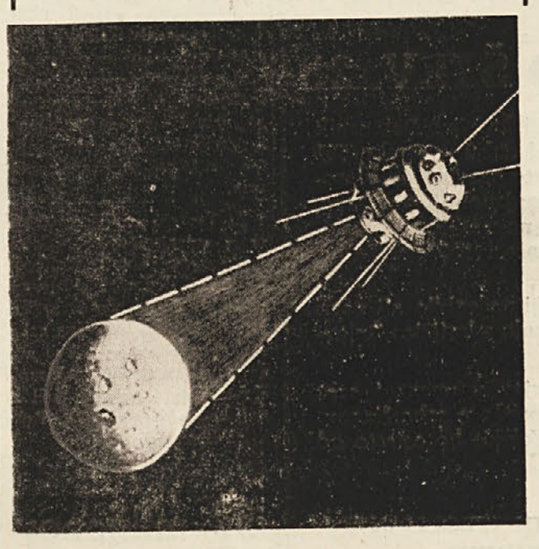

57 milijonov študentov

▼ *V SZ je več zdravnikov kot v Evropi, Aziji in Afriki skupaj*

Ves civilizirani svet z velikim občudovanjem spremlja nenavadno velik napredek, do katerega je prišlo v Sovjetski zvezi v zadnjih dvainštiridesetih letih. Toda ta napredek ne bi bil mogoč, če ne bi bili temeljito odpravili fevdalizem in dali državi moderni ustroj, ki se tiče tudi področja vzgoje in zdravstva.

Po revoluciji je v SZ doštudiralo nad 2 milijona učiteljev in profesorjev. V tem času je bilo ustanovljenih nad 7 tisoč novih šol. V teh šolah se uči nad 57 milijonov učencev in dijakov vseh vrst in stopenj.

Danes je v SZ 770 vseučilišč in drugih visokih šol, v katerih študira na več milijonov visokošolcev. V letih 1959-65 bo iz teh visokih šol izšlo 2 milijona in 300 tisoč inženirjev in tehnikov.

Napravimo sedaj primerjavo z Ameriko (ZDA). Leta 1950 je doseglo v ZDA inženirski naslov 53.000 študentov, v SZ pa 36 tisoč. Eno leto kasneje pa je že prišlo do pomembne preokretnice: v SZ je doštudiralo 44 tisoč inženirjev in 42 tisoč v ZDA. Od tedaj naprej SZ stalno prednjači pred ZDA na tem področju. Leta 1957 je doštudiralo v SZ 47 tisoč inženirjev, v ZDA 30 tisoč; leto 1955 71 tisoč v SZ, v ZDA pa 26 tisoč. Naslednje leto: v SZ 71 tisoč v ZDA 31 tisoč in lani v SZ 105 tisoč v ZDA pa 34 tisoč.

Nad 400 tisoč zdravnikov skr. bi za zdravje sovjetskih državljanov. To je več kot v vseh evropskih državah, Aziji in Afriki skupaj.

Spričo vsega tega se ne moremo čuditi dejstvu, da je n. pr. John Medaris, vodja ameriških vesoljskih raziskav, izjavil sledeče: «Tudi če bi SZ že danes prenehala z vesoljskimi raziskavanji, bi jih morala ZDA še od tri do pet let nadaljevati

(Konec na 8. strani)

Dr. Andrej Budal sedemdesetletnik

DR. ANDREJ BUDAL, ki je *slavil 31. oktobra sedemdesetletnico svojega rojstva, spada v vrsto tistih slovenskih književnikov, ki so s svojo pisano besedo poživljali narodno zavest primorskih Slovencev v najtemnejši dobi njihove zgodovine, ko je fašizem z vso silo zagnal proti njim najnesramnejši raznarodovalni ustroj. Razen tega pa spada dr. Budal tudi v vrsto tistih kulturnih delavcev, ki po eni strani seznanjajo svoje rojake s kulturo naših sosedov - Italijanov, po drugi strani pa seznanjajo te sosede z našo kulturo ter tako ustvarjajo pravi spojni most med kulturama obeh narodov. Nesporno je dejstvo, da ima dr. Budal, tako na prvem kot na drugem področju, lepe zasluge.*

Čeravno se Dr. Budal ne ukvarja samo s književnostjo saj poučuje skoraj nepretrgoma že od l. 1914, ko je dosegel doktorat, je napisal vrsto izvirnih del, zlasti povesti, prevedel v slovenščino mnogo del iz italijanščine, francoščine in iz slovaščine, razen tega pa je napisal več del tudi v italijanščini.

Kot književnik je sodeloval pri številnih slovenskih kulturnih revijah in listih in deloma tudi pri nekaterih italijanskih kulturnih revijah. Sodeloval je tudi pri raznih založbah, kot n. pr. pri Goriški matici, pri Luči itd. Svoja dela je objavljal v Ljubljanskem zvonu, Slovanu, Domačem prijatelju, Domu in svetu, goriški Mladiki, tržaški Njivi, ki jo je izdajal Ljudski oder, Našem glasu, Razgledih, v raznih goriških in tržaških koledarjih itd. V vseh teh revijah, listih in koledarjih često srečujemo njegova dela, ki so včasih podpisana s pravim imenom, mnogokrat pa s pseudonimom: Slavko Salec, ali Pastuškin, ali Ivo Dren, ali pa A. Labud.

Od italijanskih publikacij, pri katerih je sodeloval dr. Budal, pa naj omenim le naslednje: Ital-Jug, Europa Sud-Orientale in Rivista della Letteratura Moderna. Omenim naj še naslednje: Enciclopedia Treccani, Dizionario delle Opere della Letteratura moderna, založbe Bompiani, Enciclopedia dello Spettacolo, založbe Le Maschere, za katere je uredil dela s področja slovenske kulture in umetnosti.

Najbolj znana dela, ki jih je napisal dr. Andrej Budal so pripovedni spisi in povesti: Križev pot Petra Kupljenika, Gospodična Rezi, Nedelja, Užugana ljubezen, Indiferentist Abdul, Župan Žagar, Ubogi Uštin, Dora se drami, Čigava si, Rakeževa Liza, Spomin z jezera, Med srci in zemljo, Z onstran groba, Na konju in pa literarno-zgodovinski portreti Osemnajst velikih. Med prevodi pa so najbolj znana naslednja dela: Maupassantove Novele, Goncortova Dekle Liza, Fogazzarov Svetnik, Boccacciov Dekameron, Daudetov Tartarin de Tarascon, Vergov Pastir, Pellicove Moje ječe, Deleddine Sardinske novele in Manzonijevi Zaročenci.

Dr. Budal živi sedaj v Trstu, kjer službuje kot profesor na slovenskih srednjih šolah, obenem pa je tudi upravnik tržaškega Slovenskega narodnega gledališča. MIRKO KAPELJ

BERT BRECHT:

Vojak *iz mesta La Ciotat*

BERT BRECHT — rojen leta 1898 v Augsburgu — je največji nemški ustvarjalec sedanjosti, pesnik, pisatelj in dramatik. Zlasti njegova odrska dela: «Dobri človek iz Sečuana», «Mati Pogum» in «Kavkaški krog s kredo», so poznana po vsem svetu.

Brecht je pesnik senčne strani sodobne družbe in borec za pravičnejšo ureditev sveta. Neprestano išče nove oblike, ki bi bile v pravem soglasju z novo snovjo in novimi nazori.

Izkušnje vojne, med katero je bil bolničar (tedaj je namreč študiral medicino) in predvsem prvo nemško povojno obdobje so ga še mladega postavile na pozicije upornega anarhizma. Na področju dramatike se je zlasti uveljavil leta 1923, ko je prejel Kleistovo nagrado. Tedaj se je veliko trudil za to, da bi prodrl s povsem novo dramatiko t.j. dramatiko novega tipa, ki jo je imenoval epsko, in ki naj bi bila odraz dobe, v kateri živimo.

Za časa nacizma je Brecht živel v izgnanstvu, najprej na Danskem, nato v Sovjetski zvezi, na Finskem in končno v ZDA. Prav v tem času je napisal najlepša dela, kot so prav «Mati Pogum», «Življenje Galilejca» in «Dobri človek iz Sečuana». Za časa bivanja ZDA ga je preganjala zloglasna politična policija FBI, ki ga je obtoževala protiameriškega delovanja.

Po koncu vojne se je Brecht vrnil v Nemčijo in se za stalno nastanil v Vzhodnem Berlinu, kjer se je z vso dušo posvetil gledališki ustvarjalnosti. Toda sredi največjega dela ga je prehitela smrt. To se je zgodilo leta 1956.

BILO JE po prvi svetovni vojni v malem južnofrancoskem pristaniškem mestu La Ciotat ob priliki splovitve neke ladje. Na trgu pred pristaniščem smo videli bronasti kip vojaka francoske armade. Okoli tega kipa se je gnetla množica. Pristopili smo bliže in odkrili, da je kip prav za prav živ človek v zemeljsko rjavem plašču, z jekleno čelado na glavi in z bajonetom v roki. Vojak je nepremično stal na kamenitem podstavku v vročem junijskem soncu. Obraz in roke je imel pomazane z bronasto barvo. Ni premaknil mišice, niti trenil z očesom. Na podstavku je ob vojakovih nogah slonel kos lepenke, na katerem so bile zapisane sledeče besede:

Človek - kip

Jaz, Charles Louis Franchard, vojak ... polka, sem si tedaj, ko me je pri Verdunu zasulo, pridobil nenavadno sposobnost, da lahko obstanem popolnoma nepremičen in poljudno dolgo vztrajam kot kip. To mojo bolezen so preiskali številni zdravniki in so jo označili za nerazložljivo. Prispevajte, prosim, majhen dar brezposelnemu družinskemu očetu!

Vrgli smo novec v krožnik, ki je stal zraven napisa in majaje z glavo odšli.

Tu, smo premišljevali, stoji on, do zob oborožen, neuničljivi vojak mnogih tisočletij; on, s pomočjo katerega ustvarjajo zgodovino; on, ki je omogočil vsa Aleksandrova, Cezarjeva, Napoleonoma velika dela, o katerih beremo v šolskih knjigah. To je on. Ne trene z očesom. To je Kirov lokostrelec, vožač Kambisovega bojnega voza, ki ga puščavski pesek ne more dokončno pokopati, Cezarjev legionar, Džingistanov suličar, Švicar Ludovika XVI. in grenadir Napoleona I. Lastna mu je niti ne tako nenavadna sposobnost, da ga ni opaziti, kadar na njem preizkušajo vsa uničevalna orožja. Kakor skala brezčuten (pravi), da vztraja, ko ga pošiljajo v smrt. Prebadale so ga sulice različnih dob, kamene, bronaste, železne; preko njega so vozili bojni vozovi Artakserksovi in Ludendorffovi, teptali so ga Hanibalov i sloni in Atilova konjeniška krdela, trgali so ga leteči rudninski kosi, čedalje popolnejših topov mnogih stoletij, pa tudi leteče kamenje katapultov, trgale so ga puškine krogle, debele kakor golobja jajca in drobne kakor čebele, a on stoji, neuničljiv, vedno znova, poveljujejo mu v neštetih jezikih, toda nikdar ne ve, čemu in zakaj. Dežele, ki jih je zavzel, niso postale njegove, tako kakor se zidar ne vseli v hišo, ki jo je zgradil. Še zemlja, ki jo je branil, ni bila njegova. Niti orožje ne in ne vojaška oprava. Toda stoji, nad seboj ima mrtvaški dež letal in gorečo smolo obzidij, pod seboj mino in podkop, okoli sebe kugo in strupeni plin, mesena vaba za kopje in puščico, tarča, brozga pod gosenicami tanka, plinski kuhalnik: pred seboj ima sovražnika, za sabo pa generala!

Neštete roke, ki so tkale suknjič, kovale oklep, rezale škornje! Neštevilni žepi, ki jih je polnil! Neznanski vik v vseh jezikih sveta je udarjal vanj! Ni ga boga, ki ga ne bi blagoslovil!

Kakšno zasutje, smo premišljevali, je krivo te bolezni, te strašne, grozotne, tako zelo nalezljive bolezni?

Mar je ne bi bilo mogoče, smo se vprašali, vseene ozdraviti?

Na svetu govore 2796 jezikov

◆ *Samo 13 jezikov govori več kakor 50.000.000 ljudi*

Danes govore po svetu 2796 jezikov. Taka je ugotovitev jezikoslovcev. Ta velika številka obsega nad 1000 jezikov ameriških Indijancev, 500 jezikov afriških črnskih plemen in okrog 500 jezikov, ki jih govore manjše skupine v Aziji in na otokih Tihega oceana. Vendar pa je razmeroma malo jezikov, ki jih govori več kot en milijon ljudi.

Poglejmo, kakeri so glavni jeziki na svetu in približno koliko prebivalcev govori te jezike:

kitajski	500.000.000
angleški	250.000.000
hindustanski	160.000.000
ruski	150.000.000
španski	120.000.000
nemški	100.000.000
japonski	100.000.000

Tem največjim jezikovnim skupinam slede po naslednjem vrstnem redu jezikovne skupine, ki ne presegajo 100.000.000 prebivalcev, in sicer:

francoska	80.000.000
indonezijska	80.000.000
portugalska	60.000.000
bengalska	60.000.000
italijanska	60.000.000
arabska	50.000.000

Vse ostale jezike skupaj govori okrog 838.000.000 ljudi.

Kljub temu, da govori kitajski jezik največ ljudi na svetu — vedeti pa moramo, da to ni še enoten jezik in da je razdeljen v mnogo narečij, ki so včasih tako različna, da n. pr. prebivalec severne kitajske pokrajine ne razume jezika, ki ga govori prebivalec neke južne kitajske pokrajine — je najbolj razširjen angleški jezik. Ta jezik se govori v vseh delih sveta. V ZDA govori angleški jezik 160.000.000 prebivalcev, v Kanadi 15.000.000, na britanskih otokih 50.000.000; okrog 10 milijonov angleško govorečih ljudi pa prebiva v Avstraliji in Novi Zelandiji, okrog 2.000.000 v Južni Afriki. Angleščino govore nadalje v raznih angleških kolonialnih posestih in v nekaterih deželah, ki so spadale nekoč pod območje britanskega imperija.

Za angleščino je najbolj razširjen francoski jezik. Ta jezik govore v Franciji, v delu Švice in delu Belgije v delu Italije (Dolina Aoste), v vzhodnem delu Kanade, na Haitiju, v Gvajani, v Gvadelupi itd. Do nedavnega je bil uradni jezik tudi v Tuniziji. Maroku in Alžiriji. Dolga stoletja je bil francoski jezik uradni jezik diplomacije. Ta jezik je bolj mednarodnega pomena in preseže tisto veljavo, ki jo imo po številu Francozov.

Tretja po razširjenosti je španščina, ki je razširjena v Španiji in v velikem delu Južne Amerike, poleg tega pa jo uporabljajo v nekaterih manjših kolonijah v Afriki.

Ruščina je glavni jezik v Sovjetski zvezi. V zadnjih letih se naglo uveljavlja tudi v vseh deželah Vzhodne Svrope in v Aziji. Področje, na katerem se rabi ta jezik obsega eno šestino sveta.

Nemščina je poglavni jezik v Srednji Evropi in sicer v obeh Nemčijah, v Avstriji in v delu Švice. Ta jezik poznajo tudi v nekaterih drugih sosednih deželah, zlasti v tistih, ki so nekoč spadale pod avstrijsko odnosno pod nemško cesarstvo.

Čeravno je Portugalska država relativno majhna, je vendar portugalščina precej razširjena saj jo govore tudi v velikem delu Južne Amerike, kjer je samo Brazilija večja kot so Združene države Amerike in ima nad 50.000.000 prebivalcev. Razen tega je portugalščina uradni jezik v nekaterih kolonijah v Afriki, Indiji in na Tihem oceanu.

Italijanščina je bolj omejena na področje iralijanske države in na Ticinski kanton v Švici ter deloma v Istri. Dasiravno živi v obeh Amerikah zelo mnogo Italijanov, se ta jezik ni uveljavil v novem kontinentu. poznajo jo tudi v nekaterih afriških deželah, ki so bile nekoč italijanske kolonije.

Kitajščina, hindustanščina, japonščina, bengalščina in arabščina pa so v glavnem omejene na domače dežele. Izmed teh je še najbolj razširjena arabščina, ki jo poznajo v raznih deželah na Bližnjem in Srednjem Vzhodu ter v Afriki in se je uveljavila v prejšnjih stoletjih po zaslugi islamske vere.

DOMAČI PROBLEMI IN VESTI

Zakonski predlog o juridični ureditvi slovenskih šol pred komisijo za ustavna določila

▶ *Gre za osnutek, ki ga je predložil poslanec Vidali skupno z drugimi poslanci KPI*

Pretekli teden je parlamentarna komisija za ustavne zadeve razpravljala o zakonskem osnutku za ureditev slovenskega šolstva, ki ga je predložil naš poslanec, tovariš Vidali, skupno z drugimi komunističnimi poslanci. Komisija je ugotovila, da omenjeni osnutek ni v navzkrižju z ustavnimi določili in to z nekaterimi opombami v zvezi z določenimi problemi, o katerih pa bo odločala komisija za javno vzgojo.

To pomeni, da je bil napravljen korak naprej na poti za juridično ureditev slovenskega šolstva na področju Tržaškega ozemlja, goriške pokrajine in Benečije, za kar se borimo že vrsto let. To je problem, ki ga mora vlada nujno rešiti in ni kakor ne bi bilo koristno, da bi ga še nadalje postavlja na stran.

Zastopnik vlade v omenjeni komisiji je ob tej priliki izjavil, da bo vlada čimprej predložila podoben zakonski osnutek za ureditev slovenskega šolstva. To, seveda, ni nič posebnega. Toda pri tem se spomijamo, da je nekaj podobnega storila že pred leti, ko je poslanec Rossi, ki je bil tedaj minister za javno vzgojo, predložil zakonski osnutek, ki ga je vsa slovenska in tudi italijanska demokratična javnost zavrnila, saj je bil ta osnutek v polnem protislovju z demokratičnimi načeli, ki jih vsebuje republiška ustava in je postavljal državljane slovenskega jezika v podrejen in manjvreden položaj v primerjavi z državljani italijanskega jezika.

Ne bomo na tem mestu naštevali vseh mogočih postavk, ki jih je vseboval zadevni zakonski predlog, ki je temeljil na odvratni osnovi narodne diskriminacije državljanov slovenskega jezika, toda nikakor ne moremo mimo, ne da bi še posebej podčrtali ene izmed omenjenih postavk. Kot je znano bi bil po predlogu, ki ga je predložil socialdemokratski poslanec in bivši minister Rossi, državljani slovenskega jezika morali posebej zaprositi za vpis svojih otrok v šolo s slovenskim učnim jezikom. Toda to ne bi bilo dovolj, kajti posebna komisija, ki bi jo sestavljali slovenski in italijanski olšniki in drugi funkcionarji, bi bila imela odločilno besedo v tem, ali naj se pripusti slovenskega otroka v slovensko šolo. Na osnovi omenjenega predloga bi med drugim otroci tistih slovenskih staršev, ki nimajo italijanskega državljanstva, ne mogli obiskovati šole s slovenskim učnim jezikom. Ne da bi se dotikali vseh nadaljnjih diskriminacijskih postavk, ki jih je vseboval predlog Rossi, postaja vsekemu demokratu več kot jasno, do kakšne mere je segala narodna diskriminacija državljanov slovenskega jezika.

Upamo, da predlog, ki ga namerava sedaj predložiti vlada, ne bo temeljil na podobnih načelih kot je temeljil predlog Rossi.

Podtajnik ministrstva za zunanje zadeve Folchi je po obisku, ki ga je napravil v Jugoslaviji, med drugim izjavil, da so razpravljali tudi o reševanju vprašanj narodnih manjšin in da sta obe strani soglasali s tem, da je treba ta vprašanja reševati na osnovi konstruktivnega sodelovanja in v znamenju dobrih sosedskih odnosov med obema prizadetima državama.

Tudi vprašanje juridične ureditve solvenskega šolstva v Italiji spada v to okvir.

Komunisti se že od vsega začetka borijo za to, da bi se vprašanje slovenskega šolstva v Italiji zadovoljivo rešilo. V tej zahtevi izhajajo s stališča, da je treba v polni meri spoštovati načela demokracije in popolne narodne enakopravnosti. To bodo delali tudi v bodoče in vse dotlej, dokler ne bo dokončno in zadovoljivo rešeno to vprašanje.

Toda okrog tega vprašanja se mora nujno ustvariti enotna in široka fronta vseh zavednih Slovencev in vseh demokratov, ne glede na politična ali ideološka prepričanja in ne glede na to, kateri politični stranki ali združenju pripadajo.

Od tega, kako bo rešeno vprašanje slovenskega šolstva v Italiji in kdaj bo to vprašanje dokončno rešeno, sta v veliki meri odvisna i bodočnost i razvoj slovenske šole — in torej tudi bodočnost in razvoj slovenske etnične skupnosti, ki živi v mejah Italije.

M. D.

Nove pobude za ustanovitev dežele

● *Interpelacija goriških pokrajinskih svetovalcev KPI*

Goriški pokrajinski svetovalci KPI so pokrajinskemu predsedniku poslali naslednjo interpelacijo:

«Od 5. do 8. novembra letos je bil v Milanu 19. kongres Zveze italijanskih pokrajin, katerega se po pravilih lahko udeležijo vsi pokrajinski svetovalci; goriško pokrajino je na tem kongresu zastopal njen predsednik.

Na kongresu so obravnavali vsa važna vprašanja s stališča avtonomije krajevnih ustanov in ustavnih načel.

Na koncu so soglasno sprejeli resolucijo, v kateri poudarjajo potrebo, da se na podlagi člena 116 ustave čimprej ustanovi dežela; izdelali so nov predlog občinskega in pokrajinskega zakona ter določili ustanovitev vsedržavnega sveta krajevnih ustanov.

Podpisani svetovalci izražajo prepričanje, da so za našo pokrajino velike važnosti tisti klepi 9. kongresa Zveze italijanskih pokrajin, ki naglašajo potrebo, da se čimprej ustanovi dežela s posebnim statutom — v tem smislu je bilo storjenih več vladnih ukrepov — ki naj odpravijo primanjkljaj našega obračuna.

Zaradi tega smo mnenja, da bi moral gospod predsednik na prihodnji seji pokrajinskega sveta v primernem poročilu govoriti o poteku in zaključkih kongresa italijanskih pokrajin; obenem naj se napravijo ustrezni koraki v skladu z okločitvami omenjenega kongresa».

Čestitke

V Padovi je promovirala za doktorja farmacevtike

MAGDA TAVČAR

Mladi doktorici čestitajo teta in prijatelji.

Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo «Dela».

Dr. Ribar umrl

Zvedeli smo, da je pred kratkim na Dunaju umrl, tržaški sorojak, eden starih slovenskih kulturnih delavcev in novinar, dr. Dušan Rybar. Pokojni Rybar je bil znan kot poštenjak in demokrat, ki je bil navezan na naše kraje in tukajšnje ljudstvo. Več let je služboval na radiju Trst A, kjer je urejal domače vesti, kot je nneto spremljal tudi seje naših občinskih svetov, kulturne prireditve in vse važnejše dogodke življenja tržaških Slovencev.

Ostal nam bo v blagem spominu.

PROSLAVE OKTOBRSKE REVOLUCIJE

Jutri, v soboto 21. novembra ob 20. uri

v kinodvorani

v Boljuncu

govorita člana CK KPI:

Karel Šiškovič - Mitko

in

Pino Burlo

predseduje župan

Dušan Lovriha

◆

V torek 24. novembra ob 20.30

v dvorani prosvetnega društva

v Ricmanjih

govori

Marija Bernetič - Marina

članica CKK KPI

Vse vaščane vabimo k udeležbi

Kampanja včlanjevanja v našo partijo

Kampanja za obnavljanje članskih izkaznic in za pridobivanje novih članov je, lahko rečeno, že v polnem teku. Razne celice so že v počastitev obletnice Oktobrske revolucije obnovile 100% včlanjevanje, mnoge pa so do tedaj napravile pomembne korake naproti k temu cilju. Na splošno lahko rečemo, da delo dobro napreduje, vendar pa ne bo odveč, ako tudi n tem mestu povabimo naše tovariše, naj napravijo, kar je v njihovih močeh, zato, da bo delo čimprej zaključeno in da se bo tako naša federacija na svojem kongresu, ki bo sredi januarja 1960 tudi v tem pogledu podala povsem pozitiven obračun.

V zadnjih letih se je naša partija močno učvrstila, predvsem v organizacijskem pogledu. To potrjujejo uspehi, ki smo jih dosegli. Sedaj gre za to, da se ta učvrstitev še izboljša. To je nujno potrebno zato, da se zagotovi uspeh vseh borb, ki jih vodi tržaški delavski razred za zaščito svojih pravic, za boljšo bodočnost našega mesta in vse države. Navzočnost organiziranih skupin in aktivnih skupin komunistov na vseh mestih in velikih deloviščih, v vrstah obrtnikov in malih trgovcev, med izobraženici in profesionalci, med ženami in mladino, je eden izmed pogojev za napredovanje zavesti, da se z gibanjem, z enotno borbo lahko doseže sprememba položaja v smislu zahtev in želja teh kategorij, to je v interesu širokih plasti prebivalstva. To je potrebno za dosego resnično široke in množične partijske organizacije. S tem prepričanjem moramo, bolj kot v prejšnjih letih, razviti široko kampanjo za pridobivanje novih članov. Res je sicer, da obstajajo velike ovire in težave, toda prav tako je res, da se da te ovire kot težave premostiti. Seveda je za to potrebna odločna in dobra volja. In uspehi iz prejšnjih let nam dajejo v tem pogledu dovolj prepričljive okaze.

Pomanjkljivosti iz prejšnjih let je treba nujno odpraviti. Predvsem je potrebno, da se otresemo škodljivega sektaštva, ki preprečuje razširitev partijskih vrst. Naša kampanja mora biti javna, mora biti združena s široko propagandno akcijo in z borbami, ki jih vodi Partija na različnih področjih.

Vabimo tovariše, naj poročajo o svojem delu, naj povedo svoja mnenja o kampanji za obnavljanje članstva in pridobivanje novih tovarišev. Naj torej seznanijo javnost z lastnimi izkušnjami in uspehi.

Otvoritev nove sezone SNG

Slovensko narodno gledališče v Trstu bo jutri, v soboto 21. novembra od 21. uri v tržaškem Avditoriju otvorilo gledališko sezono za leto 1959-60, to je svojo 15. sezono. Ob tej priliki bo na sporedu 113 premiera tega gledališkega ansambla.

Sezona bo otvorjena s komedijo NICHY - ZLATI DEČEK, ki jo je napisal tržaški rojak prof. Josip Tavčar. Delo je režiral Jože Babič, za scene je preskrbel Jože Cesar, pesmi, ki spremljajo to gledališko delo je skomponiral bazoviški rojak Aleksander Vodopivec.

Snov, ki jo avtor obravnava v tem delu je vzeta iz današnjega dogajanja v katerem koli velikem mestu. Je torej povsem sodobno delo.

Več o tej noviteti bomo poročili ob drugi priliki.

Trst zahteva nujne ukrepe za rešitev gospodarstva

◆ *Spomenica tržaške CGIL*

Ta teden je minister za državne udeležbe, Ferri-Aggradi obiskal Trst. Po obisku najpomembnejših tržaških industrijskih podpetij, je se srečal s predstavniki tržaškega političnega, gospodarskega in sindikalnega življenja. Ti predstavniki so predočili ministru pereča vprašanja tržaškega gospodarstva ter zahtevali čimprejšnje ukrepe, ki so nujno potrebni za premostitev obstoječega izredno težkega položaja.

Med drugim je značilno, da so se tudi tisti krogi, ki so ob raznih prilikah trdili, da v resnici ne obstajajo tako resni problemi, kot pa so jih nakazovali komunisti, in ki so često poudarjali, da so komunistične zahteve gola demagogija, sedaj pridružili tem zahtevam. Položaj, v katerem se danes nahajamo najprepričljiveje potrjuje, da so imeli komunisti prav, ko so na vseh mestih in ob vsaki priložnosti poudarjali, da so potrebni nujni ukrepi ne la za delno rešitev perečih vprašanj, temveč in predvsem za sprejem radikalnih ukrepov, ki bi omogočili ozdravitev tržaškega gospodarstva, zajezili brezposelnost, zaustavili izseljevanje najbolj kvalificirane delovne sile, ki je nujno potrebno zato, da se ohrani tudi bodoče slovenski, katerega so na primer uživale zlasti tržaška velika industrijska podjetja, kot so ladjedelnice, tovarna strojev, škedenjska livarna itd.

Tako smo slišali n. pr., da je sedaj ministru tudi predstavnik liberinske Delavske zbornice predlagal, da zagotovila, da ne bo prišlo do nadaljnjih odpustov z dela ne morejo odvzeti more, ki leži pred tržaškimi delavci; da se je predsednik industrijskega pristanišča zavzel za moderniziranje ladjedelnice Sv. Marka — kar smo mi vedno zatrjevali in za kar se je zavzel tudi naš poslanec tovariš Vidali v Rimskem parlamentu — in kar je nujno potrebno ako hočemo, da bo ta ladjedelnica tudi v bodoče mogla vzdržati pred konkurenco drugih tovrstnih industrijskih podjetij bodisi v Italiji, bodisi v tujini.

V imenu Nove delavske zbornice CGIL je govoril tovariš Calabria, ki je izročil ministru tudi posebno spomenico, ki jo je za to priliko sestavila CGIL. V tej spomenici zahteva CGIL med drugi takojšen podpis pogodbe za gradnjo enega prekooceanskega parnika in primerna nakazila za moderniziranje zastarelih ladjedelniških naprav ter zagotovitev kontinuitete dela.

Za Tovarno strojev se zahteva, v omenjeni spomenici, naročila motorjev za tri ladje, ki jih gradi, odnosno jih bodo zgradili v CRDA. Za Arzenal se nadalje zahteva primerna nakazila za izvršitev del, ki so nujno potrebna za moderniziranje obrata. Isto se zahteva tudi za miljsko ladjedelnico Sv. Roka in za škedenjsko livarno.

57 milijonov študentov

(Nadaljevanje s 7. strani)

ako bi hotele doseči to, kar je SZ že dosegla.

Znanstvene pridobitve so v določenem pogledu merilo splošnega napredka dežele. Jasno je, da se le manjši del sovjetskih inženirjev in znanstvenikov ukvarja z vesoljskimi problemi, pač pa njih velika večina posveča vse svoje napore za blaginjo ljudstva. V tem je tudi gledati vesoljske pridobitve. Zato nič čudnega, ago je sam Nixon v svojem poročilu Eisenhowerju po svojem obisku v SZ; med drugim poudaril, da je življenjska raven sovjetskih državljanov «zelo visoka in dostojna, bolj kot se je do sedaj mislilo». In je namignil, naj se «pravi po vidi» programe ameriške radijske propagande, ker govore Sovjetom v nerazumljivem jeziku.

Spričo vsega tega se ne moremo čuditi, da so Sovjeti sklenili, da bodo čez nekaj let uvedli 35-urni tedenski delavnik in da bodo mezde povečane za 40%, davki pa bodo dokončno odpravljeni!

Katera država na svetu zmore kaj takega?

Spremembe meja

(Nadaljevanje s 1. strani)

v Jugoslaviji, o katerem se s takim poudarkom pripisuje da je «vzor miroljubnega sožitja in pomiritve», prav s strani tiste vlade in tistega tiska, ki kažeta tako malo razumevanja za to in ki si na vse načine prizadevata, da bi preprečila Italiji, ono vključitev v pomirjevalni proces, ki je v teku po vsem svetu.

Kakšni sporazumi in kakšni so pogoji teh sporazumov, ki se skrivajo za tem, kar je bilo objavljeno v zvezi s potovanjem rimskega podtajnika ministrstva za zunanje zadeve v Jugoslavijo? To je tisto, kar vprašujemo in vlada je dolžna, da tudi o tem govori jasno!

Ko je bil naš list že v tisku, smo izvedeli, da je ministrstvo za zunanje zadeve v Rimu demantiralo nekatere vesti v zvezi z načrti za spremembo državnih mej. Vendar pa to še ne pomeni da vesti, o katerih poročamo na gornjem mestu ne drže. Predvsem je treba podčrtati dejstvo, da je vlada dolžna da govori jasno in brez vsakega zavijanja in to tembolj v trenutku, ko se govori o premaknitvi meja na področju repentabrske občine in na Kolovratu.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE V TRSTU

V soboto 21. t.m. ob 21. uri v Avditoriju v Trstu krstna predstava

«NICKY, ZLATI DEČEK»

komedija v treh dejanjih

Spisal JOSIP TAVČAR

Režiser JOŽE BABIČ Scenograf JOŽE CESAR

PONOVITVE

V nedeljo, 22. t.m. ob 16.30 v Avditoriju

V sredo 25. t. m. ob 20.30 v Prosvetnem domu na Opčinah,

v nedeljo 29. t. m. ob 16.30 v Ljudskem domu v Krminu,

v torek 1. decembra ob 20.30 v kinodvorani v Škednju

Vašem pomen podporne znamke

Istočasno kot kampanja za obnavljanje partijskih izkaznic se je začela tudi kampanja za širjenje podpornih znamk. Naloga slehernega člana naše partije je, da se že ob priliki obnovitve članske izkaznice obveže, da bo sprejel vsaj eno poporno znamko v znesku, ki je dostopen njegovemu ekonomskemu stanju. To naj stori v zavesti, da partija nujno potrebuje velika denarna sredstva za vodenje svoje politične in organizacijske dejavnosti.

Naša federacija se je obvezala, da bo v teku leta 1960 razprodala za 800 tisoč lir podpornih znamk.

Člani federalnega komiteja in federalne kontrolne komisije so ob otvoritvi kampanje, ki je v teku, sprejeli sledeče obveznosti glede podpornih znamk.

Vidali 5.000 lir, Bernetič 3 tisoč, Sema 2.000, Passo 2.000, Tonel 1.000, Crevatin 1.000, Pettirosso 500, Zambon 500, Padovan 1.000, Di Lenardo 1.000, Santalesa 2.000, Postogna 1.000, Lovriha 1.000, Perini 1.000, Tomaselli 1.000, Colli 1.000, Gerbec 1.000, Ernesto Weiss 1.000, Laura Weiss 1.000, Pescatori 1.000, Poccecai 2.000, Pugliese 1.000, Cermeli 1.000, Martinelli 1.000, Alberto Giacomini 500, Pirc 1.000, Pogassi 2.000, Calabria 1.000, Debarbora 1.000, Deferri 3.000, Burlo 2.000, Gombac 1.000, Spartaco, Valentinis 1.000, Millo 1.000, Semilli 1.200, Tominez 1.000, Lussi 1.000, Saranz 1.000, Mario Slavec 1.000 lir.

Zgledu, ki so ga dali gori navedeni tovariši, ki vodijo našo federacijo, so sledili tudi voditelji številnih sekcij in celic, tako v mestu kot na deželi.

Sožalja

Prejšnji teden je zadela v Milana Jereba, učitelja na Opčinah, huda nesreča. Umrla mu je žena, ki je do nedavnega poučevala na obrtniški šoli v Ljubljani. Openski prosvetni delavci in člani prosvetnega društva «Opčine» mu izrekajo svoje globoko sožalje.

* * *

Stanovskemu kolegu Milanu Jerebu, uredniku mladinskega lista «Galeb» izreka uredniški kolektiv «Dela» svoje iskreno sožalje.

* * *

Tovarišu Egidiju Baissu z Opčin, kateremu je ta teden umrl oče, izrekajo openski komunisti svoje globoko sožalje, kateremu se pridružuje tudi «Delo».

Volitve v Delavskih zadrugah

V nedeljo 22. novembra, od 9. do 20. ure, bodo na osrednjem sedežu v ul. Passeggio Sant'Andrea, volitve enega dela upravnega sveta Delavskih zadrug.

Na pobudo KPI, PSI, NSZ, NDZ-CGIL, odbora starih in ustanovnih članov iz Trsta, federacij KPI in PSI in CGIL iz Gorice in Vidma, je bil ustanovljen poseben odbor za obnovo in izboljšanje Delavskih zadrug, ki je odobril program, ki posnema onega, ki ga je dal Delavskih zadrugam Valentino Pittoni v času uspešnega razvoja te ustanove. Odbor je nadalje odobril Enotno listo obnove, ki je na glasovnici označena s številko 2.

Demokristjani, socialdemokrati in republikanci so s svoje strani predložili takoimenovano listo Italijanske demokratične koncentracije, ki bi hotela še nadalje ohraniti sistem «stolčkov» in «kamore», spremeniti značaj Delavskih zadrug in jih iztrgati suverenosti članov, ki so njih edini zakoniti lastniki.

Za vrnitev Delavskih zadrug članom, za dosego, da bodo zadruge činitelj preprečevalca draginje, za njih obnovo in izboljšanje, je potrebno izvoliti tiste kandidate, ki jamčijo, da bodo delovali v korist članov, to je kandidate, ki jih predlaga Enotna lista obnove. To se stori na tak način, da se na glasovnici prečrta volilni znak štev. 2.

Ni treba delati drugih znamenj ali napisov na glasovnici!

VOLITE SAMO LISTO ŠTEV. 2!

Zato, da boste lahko volili, morate imeti s seboj knjižico Delavskih zadrug, na kateri je razvidno, da ste prispevali svoj delež v znesku 500 lir. (Četudi tega zneska niste v celoti izplačali, imate pravico do glasovanja.) Kdor je morda izgubil omenjeno knjižico, naj pohiti z zahtevo, da mu uprava napravi dvojnik. Zato se je obrniti na najbližnjo poslovalnico Delavskih zadrug. Za duplikat je treba plačati 100 lir. Ta bo gotov v roku 2 dni.

Ne pričakujte, da boste prejeli na dom morebitno vabilo ali potrdilo za volitve. Zata pojdite na volišče na lastno pobudo s knjižico Delavskih zadrug in z osebno izkaznico.

Zato, da bo prišlo močno zastopstvo levičarjev v upravni svet Delavskih zadrug, zato da bo ta ustanova ponovno prišla v roke članov, ti priporočamo, da voliš v nedeljo 22. novembra. Volišče bo odprto od 9. do 20. ure.

S toplimi pozdravi.

ODBOR ZA OBNOVO IN IZBOLJŠANJE DELAVSKIH ZADRUG

Za to, da Delavske zadruge ne bodo več «Ente morale», kar sta vsilila Palamara in Krščanska demokracija; za obnovo statuta, ki je bil v veljavi v predfašistični dobi, to je pred letom 1922; za popolno suverenost članov nad našo največjo zadružno ustanovo,

VOLITE TAKO-LE

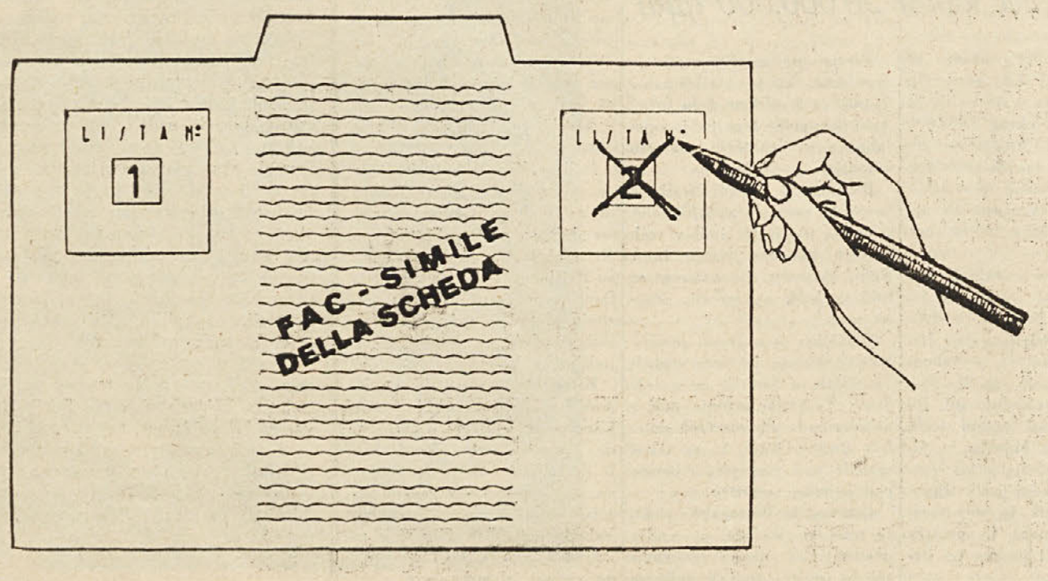

Volite pravilno!

Volite številko 2!